ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743-22

Типова освітня програма,
розроблена під керівництвом Савченко О. Я.

1 - 2 клас

Пояснювальна записка

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Типову освітню програму для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти. У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв’язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких **ключових компетентностей**:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і

письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов’язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов’язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного

здоров’я і збереження здоров’я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації Типової освітньої програми або Освітніх програм рекомендується використовувати **внутрішньопредметні** і **міжпредметні зв’язки**, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Період життя дитини від п’яти до шести (семи) років (старший дошкільний вік) визначається цілісною зміною її особистості, готовністю до нової соціальної ситуації розвитку. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання – *фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої.*

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров’я.

Згідно із Законом України «Про освіту», на основі Державного стандарту й Типової освітньої програми заклади освіти, наукові установи та інші суб’єкти освітньої діяльності можуть розробляти освітні програми – єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів, індивідуальних проектів, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання. Освітні програми можуть відрізнятися від Типової освітньої програми послідовністю викладання навчального матеріалу, обсягом його вивчення, наявністю додаткових компонентів змісту або використанням оригінальних форм, методів і засобів навчання.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів

навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Освітні програми можуть мати корекційно-розвивальний складник для осіб з особливими освітніми потребами. Для дітей з особливими потребами тривалість здобуття початкової освіти може бути подовжена.

Програми інваріантного складника Базового навчального плану є обов'язковими для використання в загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, яка здійснюється лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та (або) якості освіти.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень на національному, обласному, районному, шкільному рівнях, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Типовий навчальний план для 1-2 класів початкової школи

Навчальний предмет/ інтегрований курс	Кількість годин на тиждень		
	1 кл.	2 кл.	Разом
Інваріантний складник			
Українська мова*	7	7	19
Іноземна мова	2	3	
Математика	4	4	8
Я досліджую світ	3	3	6
Дизайн і технології	1	1	3
Інформатика	-	1	
Мистецтво	2	2	4
Фізична культура**	3	3	6
Усього	22	24	46
Варіативний складник			
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1	2
Кількість навчальних годин на тиждень, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)	23	25	48
Гранично допустиме тижневе / річне навчальне навантаження учня	20/700	22/770	42/1470

***** 1 клас – інтегрований курс «Українська мова. Навчання грамоти»;

**2 клас – окремі навчальні предмети «Українська мова», «Читання», або інтегрований курс «Українська мова».

**Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Українська мова

(інтегрований курс*)

Мовно-літературна освітня галузь

Пояснювальна записка

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;

– розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно-творчих здібностей школярів;

– формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;

– формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;

– ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів,формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;

– формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);

– дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початковихлінгвістичних знань і норм української мови;

– залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо»,

«Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Читаємо»** передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошукупотрібної

інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

*Змістові лінії реалізуються через такі інтегровані курси і навчальні предмети:

1 клас – інтегрований курс «Українська мова. Навчання грамоти»;

2 клас – навчальні предмети «Українська мова», «Читання» або інтегрований курс цих навчальних предметів «Українська мова».

1 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
з увагою *сприймає* усні репліки співрозмовника, *доречно реагує* на них [1 МОВ 1.1]; *виконує* навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції [1 МОВ 1.1]; *слухає* й *розуміє* коротке монологічне висловлення [1 МОВ 1.1];	Сприймання усної інформації.
відповідає на запитання за змістом прослуханого *(хто? що? де? коли? як?*) [1 МОВ 1.2], [1 МОВ 1.4]; *розповідає,* про що мовиться в тексті, який прослуховувався [1 МОВ 1.2], [1 МОВ 1.4];	Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого.
ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого [1 МОВ1.5]; *розповідає*, що зацікавило в усному повідомленні [1 МОВ 1.3];	Оцінювання усної інформації.
відтворює у ролях (з учнями або вчителем) діалог із прослуханих казок, розповідей [1 МОВ 1.2]; *вступає* в діалог на теми, які викликають зацікавлення [1 МОВ1.6], [1 МОВ 1.7]; *самостійно формулює* репліки (запитання) до співрозмовника за змістом попередньо підготовленої короткої бесіди на добре знайому тему [1 МОВ 1.6], [1 МОВ 1.7];	Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.

уважно слухає співрозмовника й *адекватно відповідає* на його запитання [1 МОВ 1.1]; *користується* формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням) [1 МОВ 1.8]; *дотримується* правил спілкування з людьми різного віку [1 МОВ 1.8]; *використовує* відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо) [1 МОВ 1.7]; *регулює* дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування [1 МОВ 1.8], [1 МОВ 4.2];	
повторює услід за вчителем зразок зв'язного висловлення (обсягом 2-3 речення) зі збереженням його змісту та інтонаційнихособливостей [1 МОВ 1. 3]; *переказує* знайому казку, короткий прослуханий текст з опорою на подані малюнки, словосполучення, запитання, план [1 МОВ 1.2], [1 МОВ 1.3]; *самостійно будує* коротке зв'язне висловлення за поданим початком, малюнком (ілюстрацією, серією малюнків), на основі прослуханого тексту або випадку з життя [1 МОВ 1.6], [1 МОВ 1.7]	Створення усних монологічних висловлень
Змістова лінія «Читаємо»	
читає вголос доступні тексти переважно цілими словами (окремі слова ускладненої структури – складами) [1 МОВ 2.1]; *виявляє* у процесі читання *розуміння* значень більшості слів,*звертає увагу* на незнайомі слова, *запитує* у дорослих їх значення[1 МОВ 2.1]; *правильно інтонує* речення, у кінці яких стоять різні розділові знаки (після попередньої підготовки) [1 МОВ 2.1];	Формування і розвиток навички читання.
читає і називає нескладні за змістом і формою фольклорні та літературні тексти (загадка, лічилка, казка, вірш, оповідання) [1 МОВ 2.1];	Сприймання і практичне розрізнення художніх текстів.
виділяє в структурі тексту заголовок [1 МОВ 2.2]; *пояснює* зв'язок заголовка та ілюстрацій зі змістом твору (у прозорих випадках) [1 МОВ 2.2]; *виявляє розуміння* фактичного змісту невеликих за обсягом інескладних текстів: *пояснює*, яка подія відбулася, *називає* персонажів твору, *відповідає на запитання* за змістом прочитаного [1 МОВ 2.2]; *пояснює,* якими словами в тексті автор описує характер героя, його зовнішність, передає красу природи і т. ін.(з допомогою вчителя) [1 МОВ 2.3]; *переказує* близько до змісту прочитаний твір чи окремі йогоепізоди з опорою на ілюстрації, запитання вчителя [1 МОВ 2.2];	Аналіз та інтерпретація змісту тексту.
висловлює власне ставлення до прочитаного: хороший / поганийвчинок, хто сподобався / не сподобався в творі, які епізодинайбільше запам'яталися, вразили [1 МОВ 2.4]; *читає в ролях* діалоги з казок, оповідань, віршів (після	Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного.

попередньої підготовки) [1 МОВ 2.7]; *має уявлення* про найважливіші джерела інформації: дитячі книжки, журнали, енциклопедії, телебачення, бібліотека, Інтернет [1 МОВ 2.5]; *розрізняє* вербальну і візуальну інформації в тексті [1 МОВ 2.1]; *знаходить* за завданням учителя потрібну візуальну інформацію вдитячій книжці, дитячому журналі, пояснює її зміст [1 МОВ 2.1],[1 МОВ 2.6];	Ознайомлення з різними джерелами та видами інформації.
знаходить і називає елементи дитячої книжки (прізвище автора, заголовок, ілюстрації), спираючись на них, *висловлює* здогад, про що може розповідатися в книжці (творі) [1 МОВ 2.1];	Робота з дитячою книжкою.
розрізняє дитячі книжки казок, оповідань, віршів у виданнях зчітко вираженим поліграфічним оформленням (ілюстраціями, заголовком, графічним представленням тексту) [1 МОВ 2.1]; *дотримується правил* збереження книжки та гігієни читання (під керівництвом дорослого); *пояснює* свої читацькі вподобання (яким темам надає перевагу) [1МОВ 2.5]; *відповідає* на запитання, про що (про кого) любить читати [1 МОВ 2.5]; *називає* своїх улюблених літературних героїв [1 МОВ 2.4]	Орієнтовний зміст літературного матеріалу: *дитяча література в авторській, жанрово-тематичній різноманітності:* – твори усної народної творчості (казки, лічилки, загадки, скоромовки, пісеньки та ін.), – доступні віку художні твори відомих письменників України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей: літературні казки, оповідання, вірші, комікси; – науково-художні дитячі тексти; - дитяча періодика; *теми дитячого читання:* про Батьківщину, сім'ю, живу й неживу природу, дітей, шкільне життя, дружбу, пригоди, винаходи, фантастика та ін.
Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»	
називає і розбірливо пише всі рукописні малі й великі літери українського алфавіту, дотримуючись графічних, технічних, гігієнічних вимог [1 МОВ 3.1]; *розрізняє* друковане і рукописне письмо; [1 МОВ 3.1] *списує* слова і речення з друкованого і рукописного тексту [1МОВ 3.1]; *пише* під диктування слова, речення з 3-4 слів [1 МОВ 3.1]	Формування і розвиток навички письма.
; *добирає й записує* назву малюнка, заголовок до тексту (з допомогою вчителя) [1 МОВ 3.1]; *складає й записує* речення за ілюстрацією, життєвою ситуацією (самостійно та з допомогою вчителя) [1 МОВ 3.1]; *дотримується* культури оформлення письмових робіт [1	Створення власних письмових висловлень.

МОВ3.1]; *перевіряє* написане [1 МОВ 3.3]; *виявляє і виправляє* недоліки письма (графічні, орфографічні, пунктуаційні) самостійно чи з допомогою вчителя [1 МОВ 3.3], [1 МОВ 4.2]	Перевірка письмових робіт
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
сприймає зміст і форму простих медіапродуктів (малюнки, світлини, комікси, дитячі журнали, мультфільми тощо), береучасть в їх обговоренні [1 МОВ 1.1] [1 МОВ 2.1]; *бере участь* в обговоренні змісту і форми медіапродуктів [1МОВ 1.4], [1 МОВ 2.2]; *розповідає* про свої враження від прослуханих / переглянутих медіапродуктів [1 МОВ 1.5], [1 МОВ 2.4]	Робота з медіапродукцією
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
має уявлення про мовні звуки [1 МОВ 4.1]; *розрізняє* голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовляння [1 МОВ 4.1]; *правильно вимовляє* тверді й м'які, дзвінкі й глухі приголосні звуки [1 МОВ 4.1]; *відтворює* ланцюжок звуків у почутому слові (без явищ асиміляції) [1 МОВ 4.1]; *пояснює* зміну значення слова в результаті заміни одного зі звуків [1 МОВ 4.1], [1 МОВ 4.2];	Дослідження мовних звуків, правильна їх вимова
має уявлення про букви, *розрізняє* звуки і букви [1 МОВ 4.1]; *позначає* мовні звуки буквами на письмі [1 МОВ 4.1]; *правильно записує* слова, вимова й написання яких збігаються [1МОВ 4.1]; *правильно позначає* на письмі м'якість приголосних звуків [1МОВ 4.1]; *відтворює* алфавітні назви букв [1 МОВ 4.1];	Позначення звуків буквами.
має уявлення про склад, *вимовляє* слова по складах [1 МОВ 4.1]; *пояснює* співвідношення між звуками і буквами у складі, слові [1 МОВ 4.1]; *поділяє на склади* слова під час переносу їх частин в інший рядок [1 МОВ 4.1];	Вправляння у поділі слів на склади.
має уявлення про наголос, *визначає* на слух склад, який вимовляється з більшою силою голосу [1 МОВ.4.1] ; *розрізнює* наголошений і ненаголошені склади в слові [1 МОВ4.1]; *правильно наголошує* загальновживані слова [1 МОВ 4.1]; *пояснює* залежність значення слова від зміни наголосу в ньому (вокремих випадках) [1 МОВ 4.1], [1 МОВ 4.2];	Дослідження ролі наголосу в словах.
має уявлення про номінативну функцію слова; [1 МОВ 4.1] *співвідносить* слово і зображення відповідного предмета, дії, ознаки, числа [1 МОВ 4.1], [1 МОВ 4.2];	
розрізняє близькі й протилежні за значенням слова [1 МОВ 4.1]; *розпізнає* слова, які мають кілька значень [1 МОВ 4.1], [1 МОВ4.2];	Спостереження за лексичним значенням слів.
доповнює тематичні групи слів [1 МОВ 4.1], [1 МОВ 4.2];	Ознайомлення зі словами –

встановлює відповідність між родовою і видовими назвами [1МОВ 4.1]; *упізнає* і *розрізняє* слова – назви предметів, ознак, дій, чисел,службові слова (з допомогою вчителя) [1 МОВ 4.1] *ставить* до слів питання *хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?* (з допомогою вчителя) [1 МОВ4.1]; *має уявлення* про речення [1 МОВ 4.1];	назвами предметів, ознак, дій, чисел, службовими словами.
розпізнає речення за графічними орієнтирами (велика буква напочатку, розділовий знак у кінці) [1 МОВ 4.1]; *визначає* кількість слів у реченні, яке складається з 1-4 слів [1МОВ 4.1]; *інтонаційно правильно вимовляє* (читає) розповідні, питальні йокличні речення і відповідно *оформлює* їх на письмі (використовує відповідні розділові знаки) [1 МОВ 4.1]; *дотримується* правила вживання великої літери на початку речення [1 МОВ 4.1]; *доповнює* речення 1-2 словами за змістом [1 МОВ 4.1]; *складає* речення за малюнком, з поданих слів, на задану тему [1МОВ 4.1];	Дослідження і конструювання речень.
має уявлення про текст (практично відрізняє його від речення) [1МОВ 4.1]; *добирає* заголовок до тексту (з допомогою вчителя) [1 МОВ 4.1]; *визначає* кількість речень у тексті (з 2-4 речень), *виявляє* їх межі за графічними орієнтирами [1 МОВ 4.1]	Дослідження тексту.

2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
з увагою *сприймає* усні репліки співрозмовника, *перепитує*,*доречно реагує* на них [2 МОВ 1.1]; *виконує* сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань [2 МОВ 1.1]; *сприймає* монологічне висловлення й *використовує* усну інформацію з конкретною метою [2 МОВ 1.1];	Сприймання усноїінформації
відповідає на запитання за змістом прослуханого *і ставить* запитання до усного повідомлення [2 МОВ 1.4]; *відтворює* основний зміст усного повідомлення [2 МОВ 1.2]; *вибирає* інформацію з почутого і *пояснює*, чому вона зацікавила, *обговорює* її з іншими особами [2 МОВ 1.3], [2 МОВ 1.4];	Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого
висловлює своє ставлення до почутого: до подій, персонажів тексту [2 МОВ 1.5], [2 МОВ 1.6]; *розповідає* про власні почуття, які викликав прослуханий текст;[2 МОВ 1.8] *пояснює*, чому щось подобається, а щось ні [2 МОВ 1.4], [2 МОВ1.5];	Оцінювання усної інформації.

бере участь у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, *використовує* доречно силуголосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи [2 МОВ 1.7]; *вступає* в діалог, *підтримує* й *ініціює* діалог на добре відому тему та на теми, які викликають зацікавлення [2 МОВ 1.6]; *користується* формулами мовленнєвого етикету (ввічливимисловами) [2 МОВ 1.8]; *дотримується* правил спілкування [2 МОВ 1.8]; *використовує* відповідно до ситуації спілкування несловеснізасоби (жести, міміка тощо) [2 МОВ 1.7]; *регулює* дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування [2 МОВ 1.7];	Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.
усно переказує текст з опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення) [2 МОВ 1.2]; *створює* власне висловлення за ілюстраціями [2 МОВ 1.6]; *розповідає* про свої спостереження, враження, події з власногожиття [2 МОВ 1.6], [2 МОВ 1.7], [2 МОВ 1.8]; *впевнено висловлює* свої думки [2 МОВ 1.6]	Створення усних монологічних висловлень
Змістова лінія «Читаємо»	
читає вголос правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти [2 МОВ 2.1]; *виявляє початкові уміння* читати мовчки [2 МОВ 2.1]; *пояснює* значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях [2 МОВ 2.1]; *знаходить у тексті* незнайомі слова, з’ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя) [2 МОВ 2.1]; *правильно інтонує* прості речення будь-якого виду [2 МОВ 2.1]; *користується* найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя) [2 МОВ 2.1];	Формування і розвиток навички читання.
самостійно читає, практично розрізняє з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), *правильно їх називає, визначає* емоційний настрій [2 МОВ 2.1]; *самостійно читає та розрізняє* нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявністю наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації [2МОВ 2.1]; *виділяє* в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовок, ілюстрації, схеми, таблиці, *використовує їх* для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння [2 МОВ 2.1], [2 МОВ 2.2];	Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів.
виявляє розуміння фактичного змісту тексту та основних думок художніх і нехудожніх текстів (з допомого вчителя) [2 МОВ 2.2];	Аналіз та інтерпретація змісту текстів.

пояснює, які, де, коли відбулися події; *визначає, правильно називає* персонажів художнього твору, *виділяє* серед них головного; [2 МОВ 2.2] *перераховує* цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті[2 МОВ 2.2]; *встановлює зв'язки* між подіями, дійовими особами [2 МОВ 2.2]; *ставить запитання* за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння [2 МОВ 2.2]; *розпізнає, називає* в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою вчителя) [2 МОВ 2.2]; *передає зміст* (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки [2 МОВ 2.2]; *пояснює вчинки* персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіші оцінні судження; *обґрунтовує* свої висновки (здопомогою вчителя) [2 МОВ 2.2];	Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного.
розповідає про свої загальні враження, почуття від прочитаного,(що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), *підтверджує* свої думки фактами з тексту [2 МОВ 2.3]; *пов'язує* зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом [2 МОВ 2.3]; *передає* власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності); *імпровізує* з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів,оповідань [2 МОВ 2.3], [2 МОВ 2.7]; *бере участь* у колективному обговоренні прочитаного: *зацікавлено й уважно слухає* співрозмовників, *толерантно ставиться* до їхніх думок, *пояснює своє розуміння* дискусійних питань [2 МОВ 2.4];	Робота з різними джерелами і видами інформації.
знає і називає найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідковівидання; *знаходить* у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем [2 МОВ 2.2]; *здійснює пошук* потрібної інформації у дитячих довідковихвиданнях [2 МОВ 2.2]; *виявляє* в тексті і *пояснює* зміст графічної інформації (таблиця,схема, емотикони тощо) [2 МОВ 2.2], [2 МОВ 2.6]; *аналізує* одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженням її правдивості, достовірності [2 МОВ2.2]; *застосовує* одержану інформацію в навчальній діяльності	

та практичному досвіді [2 МОВ 2.2]; *перетворює* вербальну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця, схематощо) [2 МОВ 2.6]; *розпочинає ознайомлення* з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку)творів, *правильно їх називає* [2 МОВ 2.1]; *передбачає* орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами [2 МОВ 2.1]; *розрізняє* дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник [2 МОВ 2.1]; *добирає* для читання дитячі книжки на відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін. [2 МОВ 2.5]; *визначає* мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), *обирає, читає* відповідні книжки*, пояснює* свій вибір [2 МОВ 2.5]; *перечитує* книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання [2 МОВ 2.1]; *має уявлення* про жанри й теми дитячого читання [2 МОВ 2.1]; *називає* твори, дитячі книжки, що сподобалися, *розповідає*, які епізоди справили найбільше враження [2 МОВ 2.3]; *називає* кілька улюблених прочитаних творів [2 МОВ 2.4]; *називає* державні символи України й окремі національні символи, традиції українського народу	Робота з дитячою книжкою. Орієнтовний зміст літературного матеріалу: *дитяча література в авторській, жанрово-тематичній різноманітності:* – твори усної народної творчості, дитячий фольклор; – твори відомих письменників-класиків України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей; – художня вітчизняна і зарубіжна література сучасних письменників: казки, легенди, оповідання, вірші, повісті-казки, комікси; – науково-пізнавальна література для дітей: книжки, енциклопедії,довідники; - дитяча періодика; *теми дитячого читання:* про Батьківщину, сім'ю, на героїко-патріотичну тематику, про живу й неживу природу, дітей, дружбу, шкільне життя, пригоди, фантастика, дитячі детективи, винаходи, відкриття, сучасні технології та ін.
Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»	
пише розбірливо, охайно з однаковим нахилом букв [2 МОВ 3.1]; *дотримується* свідомо гігієнічних правил письма [2 МОВ 3.1]; *дотримується* культури оформлення письмових робіт: *розташовує* самостійно заголовок у рядку, *дотримується* поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, *робить* акуратні виправлення [2 МОВ 3.1]; *розташовує* слова й віршові строфи в колонку [2 МОВ 3.1]; *записує* слова в таблицю [2 МОВ 3.1];	Формування і розвиток навички письма.
обмінюється елементарними письмовими повідомленнями(записка, лист, вітальна листівка та ін.) [2 МОВ 3.2]; *обирає* для написання повідомлення відповідне оформлення(шрифт, розмір, колір тощо) [2 МОВ 3.2]; *відновлює* деформований текст з 3-4 речень [2 МОВ 3.1];	Створення власних письмових висловлень.

створює і записує коротке зв'язне висловлення на добре відомута цікаву тему [2 МОВ 3.1; *перевіряє* (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст [2 МОВ 3.3]; *виправляє* орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя) [2 МОВ 3.3]; *удосконалює* текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів)[2 МОВ 3.3]	Перевірка й редагування текстів
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
сприймає й обговорює прості медіапродукти [2 МОВ 1.1], [2МОВ 2.1], [2 МОВ 1.4], [2 МОВ 2.2]; *обговорює* зміст і форму простих медіапродуктів, *розповідає*, прощо в них ідеться [2 МОВ 2.2]; *визначає,* кому і для чого призначений медіапродукт [2МОВ1.4]; *пояснює* зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах [2 МОВ 1.4], [2МОВ 2.2]; *висловлює* свої думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, реклами) [2 МОВ 1.5], [2 МОВ 1.8], [2 МОВ 2.3], [2 МОВ 2.4]; *створює* прості медіапродукти (листівка, смс-повідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших осіб [2 МОВ 1.7], [2 МОВ3.2]	Робота з медіапродукцією
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
аналізує звуко-буквений склад слова [2 МОВ 4.1]; *експериментує* зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад у словах так, щоб вийшло інше слово [2 МОВ 4.2]; *правильно вимовляє* слова з дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим [2 МОВ 4.1]; *правильно вимовляє* й *записує* слова з апострофом [2 МОВ 4.1]; *правильно наголошує* загальновживані слова [2 МОВ 4.1]; *експериментує* з наголосом: *порівнює і пояснює* значення слів,які відрізняються лише наголосом [2 МОВ 4.2];	Дослідження звуко-буквеного складу слів,правильна їх вимова і написання.
ділить слова на склади [2 МОВ 4.1]; *переносить* слова з рядка в рядок складами [2 МОВ 4.1]; *не відриває* при переносі від слова склад, позначений однієюбуквою [2 МОВ 4.1]; *правильно переносить* слова зі збігом приголосних, з літерами *ь, й*, буквосполученнями *дж, дз, йо, ьо*, апострофом [2 МОВ 4.1];	Користування правилами переносу слів.
правильно читає (напам'ять або із запису) український алфавіт [2 МОВ 4.1]; *розташовує* 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру[2 МОВ 4.1]; *користується* алфавітом у роботі з навчальними словниками [2МОВ 4.1];	Користування алфавітом.
розпізнає слова, близькі і протилежні за значенням [2 МОВ	Дослідження лексичного

4.1]; *розрізняє* пряме й переносне значення слів [2 МОВ 4.1]; *пояснює* різні значення багатозначних слів (з допомогою вчителя) [2 МОВ 4.1]; *розподіляє* ряд слів на 2 групи за смисловою ознакою, *доповнює* кожну групу 2-3 словами [2 МОВ 4.1]; *доречно вживає* слова різних лексичних груп у власному мовленні [2 МОВ 4.1];	значення слова. Використання лексичного багатства української мови у власному мовленні.
розрізняє слова, які відповідають на питання *хто?* і *що?* [2 МОВ4.1]; *правильно вживає* велику / малу літери у власних / загальних назвах [2 МОВ 4.1]; *змінює* іменники за числами (один – багато) [2 МОВ 4.1];	Дослідження ролі іменників у мовленні і використання їх у власних висловленнях.
впізнає слова, які відповідають на питання *який? яка? яке? які?* окремо та в реченнях, у тексті [2 МОВ 4.1]; *утворює* словосполучення іменників з прикметниками [2 МОВ 4.1]; *добирає* до відомого предмета відповідні ознаки [2 МОВ 4.2];	Дослідження виражальних можливостей прикметників, використання їх з метою увиразнення мовлення.
впізнає слова-назви дій, *ставить* до них питання; [2 МОВ 4.1]; *добирає* влучно дієслова для висловлення власних думок; [2 МОВ 4.2]	Спостереження за роллю дієслів у мовленні і застосування їх у власних висловленнях.
розрізняє слова, які називають числа, ставить до них питання *скільки?* [2 МОВ 4.1] ; *утворює* словосполучення числівників з іменниками [2 МОВ 4.1];	Дослідження числівників і використання їх у мовленні.
розрізняє слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа, *ставить* до них питання [2 МОВ 4.1]; *добирає* самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання *хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?* [2 МОВ 4.1];	Спостереження за словами, які служать для назви предметів, ознак, дій, чисел.
розподіляє слова на групи за значенням та питаннями (за частинами мови) [2 МОВ 4.1]; *упізнає* в реченні службові слова; *пише* їх окремо від інших слів [2 МОВ 4.1]; *пов'язує* між собою слова за допомогою службових слів [2 МОВ 4.1];	Дослідження значення в мовленні службових слів і використання їх для зв'язку слів у реченні.
розпізнає речення за його основними ознаками [2 МОВ 4.1]; *пояснює* роль різних видів речень для досягнення мети спілкування [2 МОВ 4.2]; *правильно відтворює* інтонацію розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних речень [2 МОВ 4.2]; *використовує* відповідні розділові знаки в кінці речень під час письма [2 МОВ 4.2]; *поширює* речення словами за поданими питаннями [2 МОВ 4.2];	Дослідження і конструювання речень.
складає і записує речення за малюнком, на задану тему [2 МОВ 4.2]; *розпізнає* текст за основними ознаками [2 МОВ 4.1]; *розрізняє* текст-розповідь і текст-опис та *пояснює* їх	Дослідження і складання текстів.

призначення [2 МОВ 4.1]; *добирає* заголовок до тексту [2 МОВ 4.2]; *визначає* в тексті зачин, основну частину, кінцівку [2 МОВ 4.1]; *знаходить* у художніх текстах виражальні засоби мови, *пояснює* їх роль [2 МОВ 4.1], [2 МОВ 4.2]; *складає і записує* невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя [2 МОВ 4.2]; *використовує* займенники, прислівники, контекстні синоніми (без уживання термінів) для зв'язку речень у тексті та уникнення повторів [2 МОВ 4.2]; *перевіряє і вдосконалює* власні тексти, усуваючи лексичні повтори [2 МОВ 3.3].	Удосконалення текстів

Іноземна мова
(навчальний предмет)

Мовно-літературна освітня галузь
(Іншомовна освіта)

Пояснювальна записка

Головна **мета** навчання іноземної мови у початковій школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Початковий етап навчання іноземної мови у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати у межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Зміст навчання іноземної мови у початковій школі добирається відповідно до психофізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

У початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Завдання іноземних мов у реалізації мети початкової загальноїсередньої освіти

Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах оволодіння іноземною мовою у контексті міжкультурної парадигми, що передбачаєнавчання мови народу, який нею спілкується, та ознайомлення з його культурою. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах

типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою. На кінець 2-го класу учні досягають рівня Pre A1. Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнемрозуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставленихзавдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та іншихнавчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умовидефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобівелектронного спілкування.

Функції іноземних мов у реалізації мети початкової загальної середньої освіти

У процесі навчання іншомовного спілкування комплексно реалізуються освітня, виховна і розвивальна функції.

Освітня функція спрямована на:

- усвідомлення учнями значення іноземної мови для життя у мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі;
- оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країн виучуваної мови;
- залучення учнів до діалогу культур (рідної та іншомовної);
- розуміння власних індивідуальних особливостей як психофізіологічних засад для оволодіння іноземною мовою;
- формування вміння використовувати в разі потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів (працювати з підручником, словником, довідковою літературою, мультимедійними засобами тощо).

Виховна функція сприяє:

- формуванню в учнів позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу, носія цієї мови, толерантного ставлення до його культури, звичаїв і способу життя;
- розвитку культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому суспільстві;

- емоційно-ціннісному ставленню до всього, що нас оточує;
- розумінню важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування.

Розвивальна функція сприяє розвитку в учнів:

- мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей;
- готовності брати участь в іншомовному спілкуванні;
- потребу подальшого самовдосконалення у сфері використання іноземної мови;
- здатності переносити знання й уміння у нову ситуацію шляхом виконання проблемно-пошукової діяльності.

Компетентнісний потенціал галузі «Іноземні мови» у початковій школі

Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у загальноосвітній школі на основі ключових компетентностей як результату навчання.

	Ключові компетентності	**Компоненти**
1	Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами	Уміння: • використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленнєвої діяльності; • засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції. Ставлення: • гордість за Україну, її мову та культуру; • розуміння потреби популяризувати Україну у світі засобами іноземних мов; • готовність до міжкультурного діалогу.
2	Спілкування іноземними мовами	Реалізується через предметні компетентності.
3	Математична компетентність	Уміння: • розв’язувати комунікативні та навчальні проблеми, застосовуючи логіко-математичний інтелект. Ставлення: • готовність до пошуку різноманітних способів розв’язання комунікативних і навчальних проблем.
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: • описувати іноземною мовою природні явища, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини. Ставлення: • інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження.
5	Інформаційно- цифрова компетентність	Уміння: • вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж; • створювати інформаційні об’єкти іноземними мовами; • спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; • застосовувати ІКТ відповідно до поставлених завдань. Ставлення: • готовність дотримуватись мережевого етикету.
6	Уміння вчитися упродовж життя	Уміння: • самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з

		різних джерел та критично оцінювати її; • організовувати свій час і навчальний простір; • оцінювати власні навчальні досягнення. Ставлення: • впевненість у спілкуванні іноземною мовою; • подолання власних мовних бар'єрів; • наполегливість; • внутрішня мотивація та впевненість в успіху.
7	Ініціативність і підприємливість	Уміння: • ініціювати усну, писемну, зокрема онлайн взаємодію іноземною мовою для розв'язання конкретної життєвої ситуації. Ставлення: • дотримання етичної поведінки під час розв'язання життєвих ситуацій; • комунікабельність та ініціативність; • креативність.
8	Соціальна та громадянська компетентності	Уміння: • формулювати власну позицію; • співпрацювати з іншими на результат, спілкуючись іноземною мовою. Ставлення: • толерантність у спілкуванні з іншими.
9	Обізнаність та самовираження усфері культури	Уміння: • висловлювати іноземною мовою власні почуття, переживання і судження. Ставлення: • усвідомлення цінності культури для людини і суспільства; • повага до багатства і розмаїття культур.
10	Екологічна грамотність і здоровежиття	Уміння: • пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови. Ставлення: • сприймання природи як цілісної системи; • готовність обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища; • відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здорове життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх навчальних предметів і є метапредметними. Виокремлення в навчальних програмах таких інтегрованих змістових ліній, як «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння з різних предметів у реальних життєвих ситуаціях. Інтегровані змістові лінії реалізуються під час вивчення іноземної мови у спеціалізованих школах із поглибленим вивченням та у загальноосвітніх навчальних закладах. Діяльність та уміння із змістових ліній добираються відповідно до комунікативної потреби, тематики ситуативного спілкування, віку та рівня підготовленості учнів.

Інтегровані змістові лінії та орієнтовні способи їх реалізації у початковій школі

Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» спрямована на формування основ соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- сприймання природи як цілісної системи;
- взаємозв’язок людини й навколишнього середовища;
- готовність обговорювати питання, пов’язані із збереженням навколишнього середовища;

Реалізація змістової лінії «Громадянська відповідальність» сприяє формуванню основ відповідального ставлення до громади і суспільства.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на уміння:

- усвідомлення дитиною власних прав і обов’язків;
- формування толерантного ставлення до інших;
- уміння співпрацювати та приймати спільні рішення.

Реалізація змістової лінії «Здоров'я і безпека» сприяє формуванню безпечного життєвого середовища та основ здорового способу життя.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- розуміння правил безпечної поведінки;
- усвідомлення впливу шкідливих звичок на здоров’я людини;
- дотримання здорового способу життя.

Змістова лінія «Підприємливість та фінансова грамотність спрямована на розуміння практичних аспектів фінансових питань.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- усвідомлення власних фінансових потреб;
- продукування ідей та їх реалізацію;
- уміння визначати пріоритети та планувати дії.

Тема	**Змістова лінія**			
	Екологічна безпека та сталийрозвиток	Громадянська відповідальність	Здоров'я і безпека	Підприємливістьта фінансова грамотність
Я, моя родина і друзі		Розуміє важливість допомоги батькам та розповідає про свої обов’язки.	Виявляє відповідальне ставлення до власногоздоров’я.	Виявляє ініціативу та відповідальність у плануванні робочого дня.
		Оцінює власні вчинки та вчинки інших людей.		

		Вибудовує товариські стосунки з оточуючими людьми.		
Відпочинок і дозвілля	Розуміє необхідність приведення в порядок місця відпочинку.	Враховує думку товаришів при виборі того чи іншого виду відпочинку.	Розуміє базові правила безпечної поведінки.	
Природа та навколишнє середовище	Цінує та бережливо ставиться до природи.	Висловлюється про важливість допомоги тваринамта збереження природи.		
Людина	Розуміє наслідки нераціональних дій людини на навколишнє середовище.	Виявляє толерантне ставлення долюдей.	Розпізнає позитивні та негативні чинники, що впливають на здоров'я людини.	
			Розуміє важливість дотримання правил гігієни,рухового режиму та фізичного навантаження.	
Помешкання			Розуміє необхідність дотримання чистоти та порядку у власному помешканні.	
Харчування			Розрізняє здорову та шкідливу їжу.	Складає просте меню з корисних продуктів.
				Раціонально розподіляє коштипід час покупки.
Подорож	Виявляє ціннісне ставлення до природи під час подорожі.		Обирає безпечний шляхпересування.	Обирає оптимальний видтранспорту.
Свята й традиції				Розуміє необхідність планування покупок на святкування у межах бюджету.

Школа та шкільне життя		Використовує модель поведінки,яка не суперечить правилам шкільного життя.		

Загальні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів (Комунікативна компетентність)

Комунікативні види	**Комунікативні уміння**	**Рівні та дескриптори володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання**
		1 – 2 класи
		Pre A1
Рецептивні	**Сприймання на слух**	Розуміє короткі, прості запитання та твердження, які вимовляються повільно та чітко,за потреби повторюються, та супроводжуються візуальними опорами або жестами задля покращення розуміння.
		Розпізнає знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
		Розпізнає числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
	Зорове сприймання	Розпізнає знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або у книжці з малюнками, де використовується знайома лексика.
Інтеракційні	**Усна взаємодія**	Ставить та відповідає на запитання про себе та щоденні справи, вживаючи короткі,формульні вирази та покладаючись на жести для підкріплення інформації.
	Писемна взаємодія	Пише короткі фрази для надання базової інформації (ім’я, адреса, родина), в анкеті або записці, використовуючи словник.

	Онлайн взаємодія	Встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання.
		Розміщує прості онлайн вітання, вживаючи основні формульні вирази.
		Розміщує онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна вибрати з менюта/або скористатись онлайн перекладачем.
Продуктивні	**Усне продукування**	Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр.,ім'я, адреса, родина, національність)
	Писемне продукування	Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім'я, адреса, національність), з можливим використанням словника.

Очікувана соціолінгвістична відповідність на кінець 2-го класу

Pre A1
Дескриптори відсутні

Лінгвістична компетенція на кінець 2-го класу

Лінгвістичний діапазон	**Pre A1**
Загальний	Вживає окремі слова та базові вирази задля надання простої інформації просебе.
Лексичний	Дескриптори відсутні
Граматичний	Дотримується дуже простих принципів порядку слів у коротких реченнях.
Фонологічний	

Конкретні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (Комунікативна компетентність)

Навчальна програма є рамковою, а відтак проміжні результати за класами визначають вчителі, орієнтуючись на кінцевий результат.

Комунікативні види мовленнєвої	Комунікативні уміння		Рівень та дескриптори володіння іноземною мовою на кінець 2-го класу
			Pre A1
Рецептивні	**Сприймання на слух**	В цілому	Розуміє короткі, прості запитання та твердження, які вимовляються повільно та чітко, за потреби повторюються, та супроводжуються візуальними опорами або жестами задля покращення розуміння.
			Розпізнає знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
			Розпізнає числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
		Розуміння розмови між іншими людьми	Дескриптори відсутні
		Слухання наживо	Дескриптори відсутні
		Слухання оголошень та інструкцій	Розуміє короткі прості інструкції до дій як, наприклад, «Зупинись», «Закрий двері» тощо, які промовляються повільно, адресуються персонально, супроводжуються малюнками або жестами та за потреби повторюються.
		Слухання радіо та аудіозаписів	Розпізнає вже знайомі слова, імена та числа у простих, коротких записаних текстах, що промовляються дуже повільно та чітко.
		Аудіо-візуальне сприймання (телепрограми, фільми,відеозаписи)	Дескриптори відсутні
Рецептивні	**Зорове сприймання**	В цілому	Розпізнає знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де єфотографії страв, або у книжці з малюнками, де використовується знайома лексика.
		Читання кореспонденції	Розуміє з листа, листівки або електронного повідомлення інформацію про подію, на яку його/її запросили, а також інформацію про день, час та місце події.
			Розпізнає інформацію про час та місце у дуже простих записках та текстових повідомленнях від друзів (наприклад, «Повернусь о четвертій»), якщо в них немає абревіатур.
		Читання для орієнтування	Розуміє прості знаки, що зустрічаються щоденно (наприклад, «Парковка», «Зупинка», «Їдальня» тощо).
			Знаходить інформацію про місце знаходження, час таціни на афішах, флаєрах та об’явах.

		Читання для отримання інформації та аргументування	Розуміє найпростіший інформаційний матеріал, що містить знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або ілюстровані оповідання, де використовується знайома лексика.

		Читання інструкцій	Розуміє дуже короткі прості інструкції, що вживаються у знайомому щоденному контексті (наприклад, «Не паркуватись», «Заборонено» тощо), особливо, якщо вони супроводжуються ілюстраціями.
		Читання для задоволення	Дескриптори відсутні
Інтеракційні	**Усна взаємодія**	В цілому	Ставить та відповідає на запитання про себе та щоденні справи, вживаючи короткі, формульні вирази та покладаючись на жести для підкріплення інформації.
		Бесіда, дискусія та розуміння співрозмовника	Розуміє прості запитання, що стосуються його/її безпосередньо, наприклад про ім’я, вік та адресу, або схожі речі, якщо людина питає чітко та повільно.
			Розуміє просту особисту інформацію (наприклад, ім’я, вік, місце проживання, країна походження), коли люди представляють себе, за умови, якщо вони говорять чітко та повільно і звертаються безпосередньо, а також розуміє запитання на цю тему, спрямовані безпосередньо та особисто, хоча, можливо, питання необхідно буде повторити.
			Розуміє певну кількість знайомих слів і вітань та вирізняє ключову інформацію, наприклад, числа, ціни, дати та дні тижня, за умови, що мовлення дуже повільне, та за необхідності повторюється.
			Розуміє та використовує деякі базові, формульні вирази, на кшталт «Так», «Ні», «Вибачте», «Прошу», «Дякую».
			Розпізнає прості вітання.
			Вітається, називає своє ім’я, прощається.
		Цілеспрямована співпраця	Дескриптори відсутні
		Отримання товарів тапослуг	Здійснює прості покупки та/або замовляє їжу або напій, користуючись жестами для підкріплення своїх слів.
		Обмін інформацією	Називає своє ім'я та запитує інших про ім'я.
			Вживає та розуміє прості числа у щоденномуспілкуванні.
			Запитує про день, час дня та дату, та може їх назвати.
			Запитує про дату народження та може назвати свою.
			Запитує про номер телефона та може назвати свій.
			Запитує про вік людини та може назвати свій.
			Ставить дуже прості запитання для отримання інформації (наприклад, «Що це?) і розуміє відповіді з 1-2 слів.
Інтеракційні	**Писемна взаємодія**	В цілому	Пише короткі фрази для надання базової інформації(ім’я, адреса, родина), в анкетах або записці, використовуючи словник.
		Листування	Пише, користуючись словником, короткі фрази та речення, надаючи базову персональну інформацію.

		Записки, повідомлення, бланки	Заповнює дуже прості реєстраційні форми з персональну інформацією: ім’я, адреса, національність.
	Онлайн взаємодія	В цілому	Встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання.
		Онлайн спілкування та дискусія	Розміщує прості онлайн вітання, вживаючи елементарні формульні вирази.
			Розміщує онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна вибрати з меню та/або скористатись онлайн перекладачем.
		Цілеспрямована онлайн співпраця	Робить вибір із спадного меню під час простого замовлення онлайн (наприклад, продукт, розмір, колір) або заповнення анкети (наприклад, особисті дані) за умови наявності візуальної опори.
Продуктивні	**Усне продукування**	В цілому	Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр., ім’я, адреса, родина).
		Тривалий монолог: опис власного досвіду	Описує себе (наприклад, ім’я, вік, родина), вживаючи прості слова та формульні вирази, за можливості попередньої підготовки.
			Виражає свої почуття, вживаючи прості слова(наприклад, «щасливий», «стомлений» тощо), супроводжуючи їх невербально.
		Тривалий монолог:надання інформації	Дескриптори відсутні
		Тривалий монолог: обґрунтування власної думки	Дескриптори відсутні
		Виступ перед аудиторією	Дескриптори відсутні
	Писемне продукування	В цілому	Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім’я, адреса, національність), з можливим використанням словника.
		Творче письмо	Дескриптори відсутні
		Доповіді	Дескриптори відсутні

Орієнтовні параметри навчально-пізнавальних досягнень учнів

Уміння	**Клас**	
	1	**2**
Сприймання на слух (Аудіювання)	Обсяг прослуханого у запису матеріалу (у межах)	
	1 хв	1-1,5 хв
Зорове сприймання (Читання)	Обсяг одного тексту в словах (у межах)	
	20-50	50-80

Усна взаємодія(Діалог)	лення кожного співрозмовника у репліках, правильнооформлених у мовному відношенні (у межах)	
	1-3	3
Усне продукування (Монолог)	Обсяг висловлення у реченнях (у межах)	
	1-3	3-4
Писемне продукування (Письмо)	Обсяг письмового повідомлення у словах (у межах)	
	5-10	10-25

Англійська мова

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому граматичні структури засвоюються імліцитно пшляхом сприймання мовленнєвих зразків у комунікативних ситуаціях. Більшість граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

1-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	члени родини числа від 1 до 10 вік молодших членів сім’ї	привітатися попрощатися вибачитися подякувати представити себе/когось називати/описувати когось/щось ставити запитання і відповідатина них розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди розуміти прості інформаційнізнаки вітати зі святом виражати настрій
Дозвілля	кольориіграшкидії дні тижня	
Природа	домашні улюбленці	
Свята (в Україні та у країні виучуваної мови)	назви святвітання	
Харчування	просте меню	
Школа	шкільне приладдяшкільні меблі	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	Структура
Clause	'have' in the present tense 'be' in the present tense

Determiner	'this is' for an introduction 'a/an' with single countable nouns possessive adjectives ‘my, your, his, her, its, our, their’ 'how' questions for time, measurement, size and quantity
Modality	'can' for ability
Noun	regular nouns – singular and plural
Phrase	'be' + adjective (size, colour, emotional state)
Pronoun	personal pronouns ‘I, you, he, she, it, we, they’ wh-questions
Verb	Imperatives

2-ий клас
Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	члени родиничисла до 20 вік молодших членів родини і друзів щоденні справи	привітатися попрощатися вибачитися подякувати представити себе/когось; називати/описувати когось/щось ставити запитання і відповідатина них розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди розуміти прості інформаційнізнаки вітати зі святом виражати настрій
Відпочинок і дозвілля	прогулянка хобі	
Природа	пори року дикі та свійські тварини	
Людина	частини тіла предмети одягу	
Свята та традиції	день народженнячас (години) святкове меню	
Харчування	фруктиовочі напої ціна	
Школа	моя класна кімната	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	Структура
Clause	agreement between nouns and verb 'be'
Conjunction	'and' to link nouns and noun phrases basic 'but' to link clauses and sentences
Determiner	'this'/'these' and 'that'/'those' as determiners (general) 'how' questions for time, measurement, size and quantity‘the’ for specific examples and back reference
Noun	regular nouns – singular and plural
Phrase	'be' + adjective 'it' + 'be'
Preposition	basic prepositions of place and movement basic time expressions with ‘o’clock’
Pronoun	wh-questions
Verb	'have got' in the present tenseimperatives negative imperatives present simple for opinions, likes and dislikespresent continuous for time of speaking tag responses (short answers to present simple yes/no questions)

Німецька мова

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому частина граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

1-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичнийдіапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	члени родини числа від 1 до 10 вік молодших членів сім’ї	привітатися попрощатися вибачитися подякувати представити себе/когось називати/описувати когось/щось ставити запитання і відповідатина них розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди розуміти прості інформаційнізнаки вітати зі святом виражати настрій
Дозвілля	кольориіграшкидії дні тижня	
Природа	домашні улюбленці	
Свята (в Україні та у країні виучуваної мови)	назви святвітання	
Харчування	просте меню	
Школа	шкільне приладдяшкільні меблі	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	Структура
Adjektiv	Prädikativ
Adverb	Adverb gern
Artikel	Bestimmte Artikel
Konjunktion	Konjunktion und
Pronomen	Personalpronomen Possessivpronomen (Singular)
Satz	Verneinung (kein, nicht)
Substantiv	Substantive im Nominativ
Verb	Präsens Verb sein
Zahlwort	Numeral

2-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції

Я, моя родина і друзі	члени родиничисла до 20 вік молодших членів родини і друзів щоденні справи	привітатися попрощатися вибачитися подякувати представити себе/когось; називати/описувати когось/щось ставити запитання і відповідатина них розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди розуміти прості інформаційнізнаки вітати зі святом виражати настрій
Відпочинок і дозвілля	прогулянка хобі	
Природа	пори року дикі та свійські тварини	
Людина	частини тіла предмети одягу	
Свята та традиції	день народженнячас (години) святкове меню	
Харчування	фруктиовочі напої ціна	
Школа	моя класна кімната	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	**Структура**
Adverb	Adverbien hier, dort, da
Artikel	Unbestimmte Artikel
Konjunktion	Konjunktion aber
Pronomen	Possessivpronomen (Plural) Personalpronomen im Akkusativ
Satz	Imperativsatz
Substantiv	Plural der Substantive Substantive im Akkusativ Zusammengesetzte Substantive
Verb	Imperativ Verben haben, können
Zahlwort	Numeral

Французька мова

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому частина граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

1-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	члени родини числа від 1 до 10 вік молодших членів сім'ї	привітатися попрощатися вибачитися подякувати представити себе/когось називати/описувати когось/щось ставити запитання і відповідатина них розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди розуміти прості інформаційнізнаки вітати зі святом виражати настрій
Дозвілля	кольориіграшкидії дні тижня	
Природа	домашні улюбленці	
Свята (в Україні та у країні виучуваної мови)	назви святвітання	
Харчування	просте меню	
Школа	шкільне приладдяшкільні меблі	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	Структура
Adjectif	Les adjectifs possessifs (ma, mon, ta, ton, sa, son)
Article	Les articles indéfinis
Nom	L'accord: le masculin et le féminin
Nombre	Les nombres cardinaux
Présentateurs	C'est... Voici... Voilà...
Pronom	Les pronoms sujets
Verbe	Les verbes usuels: être et avoir L'impératif positif

2-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	члени родиничисла до 20 вік молодших членів родини і друзів щоденні справи	привітатися попрощатися вибачитися подякувати представити себе/когось; називати/описувати когось/щось ставити запитання і відповідатина них розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди розуміти прості інформаційнізнаки вітати зі святом виражати настрій
Відпочинок і дозвілля	прогулянка хобі	
Природа	пори року дикі та свійські тварини	
Людина	частини тіла предмети одягу	
Свята та традиції	день народженнячас (години) святкове меню	
Харчування	фруктиовочі напої ціна	
Школа	моя класна кімната	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	Структура
Adjectif	Les adjectifs demonstratifs (ce/cet, cette, ces)L'accord: le masculin et le féminin
Nom	L'accord : le masculin et le féminin, le singulier et le pluriel

Nombre	Les nombres cardinaux
Préposition	Les prépositions de lieu
Présentateurs	C'est... Ce sont...
Verbe	Le présent (verbes réguliers + usuels) Le questionnement (Est-ce que +S+V)

Мовний інвентар – граматика

Категорія	**Структура**
Adjectif	L'accord et la place des adjectifs
Adverbe	Les adverbes d'intensité trop, très
Article	L'article zéro: être + profession
Conjonction	et, ou ,alors, mais
Nom	L'accord: le masculin et le féminin, le singulier et le pluriel
Nombre	Les nombres cardinaux
Pronom	Les pronoms personnels (sujets, toniques) Les pronoms interrogatifs simples
Verbe	Le présent (les verbes modaux) Le présent progressif (être en train de)Le futur proche (je vais + infinitif...) Le passé composé avec avoir, avec, être, (quelques verbes)Le passé récent (je viens de + infinitif...)

Іспанська мова

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому частина граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

1-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	**Мовний інвентар – лексичний діапазон**	**Мовленнєві функції**
Я, моя родина і друзі	члени родини числа від 1 до 10 вік молодших членів сім'ї	привітатися попрощатися вибачитися подякувати представити себе/когось називати/описувати когось/щось ставити запитання і відповідати на них розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди розуміти прості інформаційні
Дозвілля	кольориіграшкидії дні тижня	
Природа	домашні улюбленці	
Свята (в Україні та у країні виучуваної мови)	назви святвітання	
Харчування	просте меню	

Школа	шкільне приладдяшкільні меблі	знаки вітати зі святом виражати настрій

Мовний інвентар – граматика

Категорія	**Структура**
Conjunción	y
Números	Los ordinales de 0 hasta 10
Preposición	A, de, en
Pronombres	Los personales (yo, tú, él, ella), posesivos (mi, tu, su), interrogativos (¿qué?, ¿quién?, ¿cómo?)
Verbo	Ser, haber(hay), tener

1-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	**Мовний інвентар – лексичний діапазон**	**Мовленнєві функції**
Я, моя родина і друзі	члени родиничисла до 20 вік молодших членів родини і друзів щоденні справи	привітатися попрощатися вибачитися подякувати представити себе/когось; називати/описувати когось/щось ставити запитання і відповідати на них розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди
Відпочинок і дозвілля	прогулянка хобі	
Природа	пори року дикі та свійські тварини	
Людина	частини тіла предмети одягу	
Свята та традиції	день народження час (години) святкове меню	розуміти прості інформаційні знаки вітати зі святом виражати настрій
Харчування	фруктиовочі напої ціна	
Школа	моя класна кімната	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	**Структура**
Adjetivo	El género, número
Artículo	El artículo determinado e indeterminado
Números	Los ordinales de 11 hasta 20
Preposición	Con, sobre
Pronombres	Los personales, posesivos, interrogativos (¿de qué?, ¿de quién?)
Sustantivo	El género, número
Verbo	Los verbos regulares en Presente de Indicativo de las personas en singular

Математика
(навчальний предмет)

Математична освітня галузь

Пояснювальна записка

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність ідостатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія **«Числа, дії з числами. Величини»** охоплює вивчення у 1 – 4 класах питань нумерації цілих невід'ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія **«Геометричні фігури»** націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія **«Робота з даними»** передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «**Математичні задачі і дослідження**» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що

розв’язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов’язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності. Рекомендовано раз на два тижні проводити уроки для організації та виконання міжпредметних навчальних проектів, міні-досліджень тощо.

1 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	**Зміст навчання**
Числа, дії з числами. Величини	
відтворює послідовність чисел у межах сотні [1 МАО 4.2]; *читає* і *записує* числа, *утворює* числа різними способами [1 МАО 4.2]; *визначає* десятки й одиниці у складі двоцифрового числа [1 МАО 4.1]; *порівнює* числа різними способами [1 МАО 4.2];	Числа 1 – 10. Число 0. Десяток. Числа 11 – 100.
виконує додавання та віднімання на основі нумерації чисел [1 МАО 4.3]; *розуміє* сутність арифметичних дій додавання і віднімання [1 МАО 4.1]; *прогнозує* результат додавання та віднімання [1 МАО 1.3]; *володіє* навичками додавання і віднімання одноцифрових чисел у межах 10 [1 МАО 4.3];	Арифметичні дії додавання і віднімання. Додавання і віднімання чисел у межах 10.
використовує у мовленні назви компонентів та результатів арифметичних дій додавання і віднімання [1 МАО 4.3]; *коментує* виконання обчислень [1 МАО 2.3], [1 МАО4.3];	Назви компонентів та результатів додавання і віднімання.
знаходить число, яке на кілька одиниць більше (менше) за дане [1 МАО 4.3];	Збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць.
розуміє сутність різницевого порівняння чисел [1 МАО 4.3]; *знаходить*, на скільки одне число більше або менше за інше [1 МАО 4.3];	Різницеве порівняння .
користується в обчисленнях переставним законом додавання [1 МАО 4.3];	Переставний закон додавання.
встановлює взаємозв’язок між діями додавання і віднімання, *використовує* його під час обчислень [1 МАО 1.2];	Взаємозв’язок між додаванням і відніманням.
визначає невідомий компонент дії додавання і *знаходить* його значення [1 МАО 4.8], [1 МАО 4.1];	Знаходження невідомого доданка.
вимірює і *порівнює* величини: довжину, масу, місткість [1 МАО 1.1], [1 МАО 4.7]; *використовує* короткі позначення величин (сантиметр	Величини: довжина, маса,

– см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг); місткості (літр – л); часу (година – год, доба, тиждень) [1 МАО 4.7]; *додає і віднімає* іменовані числа, подані в одних одиницях величини [1 МАО 4.3]; *користується* інструментами й допоміжними засобами для вимірювання величин [1 МАО 4.7]; *користується* годинником (у межах цілих годин) і календарем для відстеження подій у своєму житті, спостережень у природі тощо [1 МАО 4.7]; *оперує* грошима в уявному (ігровому) процесі купівлі-продажу, *використовує* їх короткі позначення (гривня – грн, копійка – к.) [1 МАО 4.3]	місткість, час. Гроші
Вирази, рівності, нерівності	
читає і *записує* математичні вирази: сума і різниця [1 МАО 4.8]; *обчислює* значення виразів на 1 – 2 дії [1 МАО 4.3]; *установлює* відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами [1 МАО 4.2], [1 МАО4.8]	Сума. Різниця. Вирази на 1 – 2 дії. Числові рівності і нерівності.
Геометричні фігури	
орієнтується на площині і в просторі, описує абозображає схематично розміщення, напрямок і рухоб'єктів; [1 МАО 4.4] *розпізнає* геометричні фігури за істотними ознаками; [1 МАО 4.5] *співвідносить* реальні об'єкти з моделями та зображеннями геометричних фігур; [1 МАО 1.1], [1 МАО 4.5] *моделює* геометричні фігури; [1 МАО 4.6] *вимірює* довжину відрізка; [1 МАО 4.7] *креслить* відрізки заданої довжини [1 МАО 4.6]	Трикутник, чотирикутник, квадрат, круг. Точка, пряма, промінь, відрізок, ламана. Куб, куля, циліндр, конус, піраміда.
Математичні задачі і дослідження	
розв'язує прості сюжетні задачі, які є моделями реальних ситуацій [1 МАО 3.1], [1 МАО 2.2]; *створює* допоміжну модель задачі різними способами[1 МАО 2.1];	Прості сюжетні, в тому числі компетентнісно-зорієнтовані задачі.
оцінює з допомогою вчителя правильність розв'язання задачі [1 МАО 3.3], [1 МАО 3.4]; *складає* прості сюжетні задачі [1 МАО 1.2]; *виконує* елементарні дослідження математичних закономірностей з допомогою вчителя [1 ПРО 1.1 –1.6]	Навчальні дослідження
Робота з даними	
читає дані, вміщені на схематичному рисунку, втаблиці [1 МАО 2.1]; *вносить* дані до схем [1 МАО 2.1]; *користується* даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач і в практичних ситуаціях [1 МАО 2.1], [1 МАО 2.3]	Виділення і впорядкування даних за певною ознакою.
Додаткові теми: Ознаки і властивості об'єктів. Спільні та відмінні ознаки, істотні ознаки. Об'єднанняоб'єктів у групу за спільною ознакою (узагальнення). Розбиття групи об'єктів на підгрупи за спільною ознакою (класифікація).	

Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд. Заміна більших одиниць величини меншими. Заміна менших одиниць величинибільшими. Використовує співвідношення між одиницями величини при виконанні математичнихта практичних завдань. Істинні та хибні (правильні і неправильні) висловлювання.Симетрія в геометричних фігурах. Коло. Моделювання змісту завдань за допомогою рисунків, графів, таблиць. Прості задачі на знаходження невідомого зменшуваного, від'ємника. Задачі на знаходження суми трьох доданків. Задачі з логічним навантаженням.Лінійні діаграми, таблиці.

2 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	**Зміст навчання**
Числа, дії з числами. Величини	
відтворює послідовність чисел у межах сотні; [2 МАО 4.2] *читає* і *записує* числа, утворює числа різними способами; [2 МАО 4.2] *порівнює* числа різними способами; [2 МАО 4.2] *визначає* розрядний склад двоцифрового числа; [2 МАО 4.2] *подає* числа у вигляді суми розрядних доданків; [2 МАО 4.2]	Нумерація чисел першої сотні
виконує додавання та віднімання на основі нумерації чисел; [2 МАО 4.3] *володіє* навичками додавання і віднімання чисел у межах 100; [2 МАО 4.3] *обчислює* усно зручним для себе способом; [2 МАО 4.3] *прогнозує* результат додавання та віднімання; [2 МАО 1.3] *перевіряє* правильність обчислень; [2 МАО 3.4]	Додавання і віднімання чисел у межах 100.
визначає невідомий компонент дії віднімання і *знаходить* його значення; [2 МАО 4.3], [2 МАО 4.8] *коментує* виконання обчислень; [2 МОВ 1.6]	Знаходження невідомого компонента дії віднімання
розуміє сутність дій множення і ділення; [2 МАО 4.1] *використовує* у мовленні назви компонентів та результатів дій множення і ділення; [2 МОВ 1.6]	Арифметичні дії множення і ділення. Назви компонентів та результатів множення і ділення.
використовує в обчисленнях взаємозв'язок між множенням і діленням [2 МАО 4.8], [2 МАО 3.2]	Взаємозв'язок між множенням і діленням.
використовує в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між множенням і діленням, правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел; [2 МАО 3.2], [2 МАО 4.3] *розуміє* неможливість ділення на нуль; [2 МАО 4.3]	Переставний закон множення. Особливі випадки множення і ділення.
застосовує в обчисленнях знання таблиць множення чисел 2 і 3 та відповідних випадків ділення; [2 МАО 4.3] *обчислює* значення виразів, що містять інші табличні випадки множення і ділення, з опорою на таблиці; [2 МАО 4.3] *прогнозує* результат множення і ділення, [2 МАО 1.3]	Табличне множення і ділення.

перевіряє правильність обчислень; [2 МАО 3.3], [2 МАО 3.4] *знаходить* число, яке у кілька разів більше (менше) за дане; [2 МАО 4.3] *розуміє* сутність кратного порівняння чисел; [2 МАО 4.3] *обчислює* результат кратного порівняння чисел; [2 МАО 4.3] *визначає* невідомий компонент дій множення і ділення, *обчислює* його значення; [2 МАО 4.8] *коментує* виконувані дії; [2 МОВ 1.6] *вимірює* і *порівнює* величини: довжину, масу, місткість, час, *використовує* їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень); [2 МАО 1.1], [2 МАО 4.7] *користується* інструментами для вимірювання величин; [2 МАО 4.7] *користується* годинником і календарем для визначення часу та планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо; [2 МАО 4.7] *оперує* грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності, *використовує* їх короткі позначення [2 МАО 4.3]	Збільшення або зменшення числа у кілька разів. Відношення кратного порівняння. Знаходження невідомого компонента дій множення і ділення Величини: довжина, маса, місткість, час. Гроші
Вирази, рівності, нерівності	
записує математичні твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів; [2 МАО 2.1] *установлює* відношення рівності й нерівності між числами йчисловими виразами; [2 МАО 4.2], [2 МАО 4.8] *знаходить* значення числового виразу та буквеного виразуіз заданим значенням букви; [2 МАО 4.3], [2 МАО 4.8] *установлює* залежності між компонентами і результатом арифметично дії; [2 МАО 4.8] *застосовує* правило порядку виконання дій у виразах без дужок та з дужками [2 МАО 4.3]	Числові вирази. Буквені вирази.Числові рівності. Числові нерівності
Геометричні фігури	
орієнтується на площині і в просторі, описує або зображає схематично розміщення, напрямок і рух об'єктів; [2 МАО 4.4] *розпізнає* і *класифікує* геометричні фігури за істотними ознаками; [2 МАО 4.1], [2 МАО 4.5] *співвідносить* реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; [2 МАО 1.1], [2 МАО 4.5] *називає* елементи геометричних фігур; [2 МАО 4.5] *моделює* геометричні фігури; [2 МАО 4.6] *креслить* відрізки заданої довжини; [2 МАО 4.6] *будує* прямокутник (квадрат) на аркуші в клітинку; [2 МАО 4.6] *розрізняє* круг і коло; [2 МАО 4.5] *вимірює* сторони геометричних фігур; [2 МАО 4.7] *обчислює* довжину ламаної, периметр многокутника [2 МАО 4.7], [2 МАО 4.3]	Геометричні фігури об'ємні та плоскі. Прямокутник. Квадрат. Круг. Коло.
Математичні задачі і дослідження	
розв'язує прості і складені сюжетні задачі, у тому числі	Прості та складені сюжетні

задачі з геометричним змістом; [2 МАО 2.3] *створює* допоміжну модель задачі різними способами; [2 МАО 2.1] *обирає* числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання; [2 МАО 2.3] *планує* розв'язування (розв'язання) сюжетної задачі; [2 МАО 2.2] *створює* математичну модель задачі; [2 МАО 2.3] *оцінює* з допомогою вчителя правильність розв'язку задачі; [2 МАО 3.3], [2 МАО 3.4] *шукає* різні способи розв'язування (розв'язання задачі); [2 МАО 3.2] *складає* сюжетні задачі на одну і дві дії; [2 МАО 1.2] *виконує* елементарні дослідження математичних закономірностей і залежностей з допомогою вчителя [2 ПРО 1.1 – 1.6]	задачі, в тому числі геометричні,компетентнісно-зорієнтовані. Навчальні дослідження
Робота з даними	
виділяє дані, вміщені в таблицях, графах, на схемах,лінійних діаграмах; [2 МАО 2.1] *вносить* дані до таблиць; [2 МАО 2.1] *визначає,* чи достатньо даних для розв'язанняпроблемної ситуації; [2 МАО 3.1] *користується* даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач, в інших життєвих ситуаціях. [2 МАО 2.3], [2 ІФО 1.2]	Виділення і впорядкування даних за певною ознакою
Додаткові теми: Раціональні способи додавання і віднімання (порозрядне додавання кількох чисел,прийом округлення кількох доданків тощо). Таблиця Піфагора. Подвійні числові нерівності. Рівняння з одним невідомим. Нестандартні задачі, які розв'язуються способом міркувань без виконання арифметичних дій; способом добору; процесуальні задачі; задачі на опрацювання даних, отриманих у процесі спостережень подій навколишнього світу (в житті суспільства, школи, природні явища). «Магічні фігури». Математичні ребуси. Моделювання описаної в задачі ситуації за допомогою графів або таблиць	

Я досліджую світ
(Інтегрований курс)

Природнича, громадянська та історична,
соціальна та здоров'язбережувальна освітні галузі

Пояснювальна записка

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання

міжпредметних зв’язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, безпеку життєдіяльності, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв’язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);
- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;
- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;
- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості;
- формування моделей здорової і безпечної поведінки; умінь розпізнавати ситуації, які становлять загрозу для власного життя і здоров’я та життя і здоров’я інших; аналізувати та оцінювати фактори ризикованої поведінки в довкілля, роз’яснювати можливі наслідки недотримання правил безпечного поводження в кризових умовах сьогодення.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«Людина» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка, безпечна поведінка в умовах надзвичайних ситуацій);

«Людина серед людей» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці; волонтерська діяльність як спосіб вияву безкорисливої допомоги іншим);

«Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Оцінювання загроз для себе і інших. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців усвітові досягнення);

«Людина і світ» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; участь у доброчинній діяльності на користь інших; взаємодопомога і підтримка народів у кризових ситуаціях);

«Людина і природа» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Типова навчальна програма дає змогу вчителеві самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості,актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія, яка опиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності.

На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;
- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановленнячасової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв’язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов’язано?), догадка, висновок-узагальнення).

1 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	Зміст навчання
Людина	
усвідомлює людину як частину природи і суспільства, її відмінності від інших живих істот [1 ПРО 1.4], [1 ГІО 1.2], [1 ГІО 2.1]; *розповідає* про себе, називає адресу проживання; *складає* словесний портрет «Який (яка) Я», «Чим відрізняюсь від інших», «Що я вмію», «Чого хочу навчитись» [1 СЗО 2.1], [1 СЗО 3.3], [1 ГІО 6.1]; *володіє* найпростішими гігієнічними навичками, навичкамисамообслуговування [1 СЗО 3.1]; *описує* можливі ризики для життя і здоров'я вдома, у школі, на вулиці; *вибирає* безпечні місця для гри, прогулянки, вигулу тварин тощо[1 СЗО 3.2]; *розуміє* переваги акуратності, доброзичливості, чесності[1 СЗО 1.4]; *досліджує* свій організм [1 ПРО 4.3]	Людина – частина природи і суспільства. Пізнання себе, своїх можливостей; місце проживання, безпечна поведінка вдома і на вулиці. Розпізнавання застережних знаків, сигналів (типу «Прохід заборонено», «Повітряна тривога», «Обережно: міни» тощо); поведінка під час виявлення незнайомих предметів. Органи чуття. Турбота про органи тіла, гігієнічні навички. Спостереження в довкіллі. Організація досліджень.
Людина серед людей	
цікавиться минулим своєї сім'ї [1 ГІО 1.2]; *розрізнює* минуле, сучасне, майбутнє (було – є – буде) [1 ГІО 1.3]; *знає* склад сім'ї, імена членів сім'ї, де працюють батьки, хтовони за професією [1 ГІО 4.2]; *знає*, хто працює в школі; *має уявлення* про свої обов'язки як школяра, правила поведінки на уроці, на перерві [1 ГІО 6.2]; *доречно вживає* слова етикету (вітання, прохання, прощання, звертання, подяки, вибачення) [1 ГІО 6.3]; *доброзичливо спілкується* з іншими в спільній діяльності [1ГІО 8.1]; *розрізняє вчинки*, дає їм оцінку з погляду моральності [1 ГІО 6.3]; *має уявлення* про необхідність доброзичливого і уважного ставлення до старших [1 ГІО 6.2]; *використовує правила* культурної поведінки в громадських місцях, що ґрунтуються на врахуванні інтересів інших [1 СЗО 1.4], [1 ГІО 2.3]	Сім'я, школа. Поведінка в сім'ї, школі, громадських місцях. Моральні норми. Навички співжиття і співпраці; участь у благодійних заходах школи, громади Стандарти поведінки в суспільстві. Поведінка в громадських місцях (транспорті, на вулиці, в храмі, в театрі, в бібліотеці). Моральні якості (доброзичливість, правдомовність, щирість, подільчивість). Спостереження в довкіллі. Організація досліджень. Розв'язання ситуацій морального вибору.
Людина в суспільстві	
знає назву країни, її столицю; *має* уявлення про зміст символів держави (прапор, герб, гімн, українська мова), історичні пам'ятки свого краю [1 ГІО 8.3]; *виявляє* зв'язки між людьми в суспільстві (хто про кого дбає,хто кого захищає, до кого звертатися в небезпечних ситуаціях; значення праці людей для добробуту країни) [1 ГІО 2.2], [1 ПРО 3.1];	Громадянські права та обов'язки якчлена суспільства. Пізнання історії свого краю, символів держави. Спостереження в довкіллі. Організація досліджень.

орієнтується у найближчому просторі; *визначає* небезпечні ситуації, об’єкти і людей, які можуть становити загрозу [1 ПРО 1.4], [1 ГІО 2.1]; *долучається* до корисних справ громади, справ, спрямованих на цивільний захист [1 СЗО 4.7], [1 ГІО8.2]	
Людина і світ	
має уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни [1 ГІО 2.1]; *усвідомлює* необхідність доброзичливого ставлення до інших країн та народів, *цікавиться* відповідною інформацією [1 ГІО 7.1]; *наводить* приклади виробів, які допомагають людині в побуті, приклади винаходів людства [1 ПРО 1.4], [1 ПРО 3.3]	Толерантне ставлення до різноманітності культур, звичаїв народів, які проживають в Україні та за її межами. Досліди, спостереження в природі. Рукотворні тіла, матеріали та їх властивості. Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини.
Людина і природа	
розпізнає тіла неживої і живої природи, рукотворні об'єкти [1 ПРО 1.1]; *розуміє* значення сонячного світла і тепла на Землі; *має уявлення* про повітря, воду, ґрунт, їх властивості, про різноманітність живих організмів; *розповідає* про добові та сезонні зміни в природі, *усвідомлює* причини їх повторюваності [1 ПРО 1.2]; *групує* об’єкти природи за однією ознакою [1 ПРО 4.3]; *встановлює* найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами та господарськоюдіяльністю людей [1 ПРО 3.1]; *розуміє* цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища [1 ПРО 3.2]; *обирає* у найближчому оточенні те, що цікаво дослідити [1ПРО 1.1]; *досліджує* об’єкти природи, використовуючи доступне обладнання (лупу, термометр, компас, лінійку тощо) [1 ПРО 1.4]; *використовує* різні джерела для пошуку інформації про довкілля [1 ПРО 2.1]; *розпізнає* рукотворні тіла у найближчому оточенні [1 ПРО 3.1]; *називає* матеріали (деревина, гума, папір, метал тощо), з яких виготовляють рукотворні тіла [1 ПРО 4.3]; *дотримується правил* поведінки в природі, та *пояснює* їх іншим; *усвідомлює* можливу небезпеку від незнайомих об’єктів; *пояснює* іншим як діяти в небезпечній ситуації, до кого звертатися за допомогою [1 ПРО 3.4]; *бере посильну участь* в природоохоронній діяльності [1 ПРО 3.2]	Що належить до природи. Жива і нежива природа. Сонце і його вплив на живу і неживуприроду. Спостереження за рослинами, тваринами, явищами природи та діяльністю людей у різні пори року. Дослідження властивостей тіл природи. Рукотворні тіла матеріали та їх властивості. Винаходи людства та їх вплив нажиттєдіяльність людини. Охорона і збереження природи. Правила поведінки в ситуаціях загрози для життя.

2 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	Зміст навчання
Людина	
розповідає про себе та інших, висловлює свої вподобання [2 СЗО 3.3], [2 ГІО 5.1]; *описує* себе, свій характер, захоплення, що відрізняють від інших; [2 ГІО 6.1] *розпізнає* та описує небезпеку вдома або в школі, в довкіллі; [2 СЗО 2.1]	
ухвалює рішення щодо простих побутових ситуацій з користю для здоров'я і безпеки [2 СЗО 2.3]; *пояснює*, від чого залежить безпека на вулиці, вдома, у школі [2 СЗО 2.4]; *визначає* здорові та шкідливі звички, правила догляду за органами тіла [2 СЗО 3.1]; *досліджує* зміни, що відбуваються [2 СЗО 3.2]; *досліджує* позитивні і негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки [2 СЗО 3.3]; *досліджує* зміни, що відбуваються з людиною [2 СЗО 3.4]	Пізнання себе, своїх можливостей, здорова і безпечна поведінка. Частини тіла людини та їх функції.Турбота про здоров'я. Організація досліджень.
Людина серед людей	
пояснює, що може робити в сім'ї, серед однолітків, в школі [2 ГІО 7.2]; *дотримується* правил поведінки, щозасвідчують повагу до інших [2 ГІО 6.2]; *доречно вживає* слова чемності [2 СЗО 4.4]; *надає допомогу*, коли просять та звертаються по неї [2СЗО 1.3]; *висловлює* оцінні судження щодо вчинку, події, явищ [4 СЗО 2.2]; *добирає* докази до своїх висновків [2 ГІО 5.1]; *не порушує права* інших дітей, виявляє і засуджує вчинки, які ображають або принижують інших [2 ГІО 6.2], [2 ГІО 6.3]; *співпрацює* в групах для досягнення спільних цілей [2 ГІО 7.2]	Стандарти поведінки в суспільстві. Моральні норми. Навички співжиття іспівпраці. Участь у благодійних заходах.
Людина в суспільстві	
розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них [2 ГІО 8.3]; *розпитує і збирає* інформацію про свій край і державу, історичні події, відомих осіб, захисників і захисниць Вітчизни [2 ГІО 3.1]; *розпитує* старших про минуле, бере активну участь у спільних заходах державного значення [2 ГІО 7.1]; *дотримується* встановлених правил поведінки під час державних свят, класних, шкільних і громадських заходів [2 ГІО 2.3]	Громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, і символів держави. Внесок українців у світові досягнення. Славетні українці. Спостереження в довкіллі. Організація досліджень.
Людина і світ	
має уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни [2 ГІО 3.1]; *усвідомлює* необхідність толерантного ставлення до інших країн і народів, цікавиться відповідною	Толерантне ставлення до різноманітності культур, звичаїв. Внесок українців у світові досягнення. Історичні

інформацією [2 СЗО 2.2]; *виявляє* інтерес до інформації про інші країни і народи [2 ГІО 3.2]; на конкретних прикладах *доводить* важливість взаємозв'язків і взаємодії між країнами; в кризових ситуаціях [2 ГІО 3.2]; *виявляє* доброзичливе ставлення до людей інших національностей, до їхніх культур і звичаїв [2 ГІО 5.1]	події. Видатні історичні постаті. Розв'язання ситуацій морального вибору. Приклади допомоги постраждалим від воєнних дій.
Людина і природа	
має уявлення про форму Землі, вплив Сонця на сезонні явища в природі, причини змін пір року [2 ПРО 3.1]; *називає* пори року та відповідні їм місяці, явища в живій та неживій природі у різні пори року, умови вирощуваннярослин [2 ПРО 1.5]; *наводить приклади* зв'язку людини і природи [2 ПРО 3.1]; *розпізнає* зміни в живій та неживій природі; органи рослин;тварин різних груп [2 ПРО 4.3]; *розрізняє* форми земної поверхні[2 ПРО 1.5]; *класифікує* за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи [2 ПРО 4.3]; *визначає мету* дослідження, *обирає* послідовність дій і обладнання для його виконання [2 ПРО 1.2]; *виконує дослідницькі завдання:* досліджує властивості повітря, води, ґрунту, гірські породи, рослини своєї місцевості; вимірює температуру повітря, води; спостерігаєза тваринами, добовими і сезонними змінами у природі; визначає суттєві ознаки об'єктів неживої та живої природина основі проведених досліджень [2 ПРО 1.4]; *фіксує результати* досліджень доступними способами і *робить висновки* [2 ПРО 1.5]; *дізнається* про природу, використовуючи різні джерела інформації [2 ПРО 2.1]; *застосовує знання* про природу в навчальних і життєвих ситуаціях [2 ПРО 3.1]; *наводить приклади* виробів, які допомагають людині у побуті [2 ПРО 3.3]; *розповідає* про використання матеріалів на основі їх властивостей [2 ПРО 3.4]; *знаходить* інформацію про найважливіші винаходи людства, використовуючи різноманітні джерела [2 ПРО 2.1]; *робить висновок*: природа потребує охорони [2 ГІО 2.2]; *бере посильну участь* в природоохоронній діяльності[2 ПРО 3.4]	Повітря. Вода. Водойми рідного краю. Форми земної поверхні. Гірські породи. Ґрунт, його властивості і значення. Будова і різноманітність рослин. Умови вирощування рослин. Тварини дикі та свійські. Спостереження за тваринами. Земля та її форма. Обертання Землі.Рік. Місяць. Доба. Вплив Сонця на сезонні явища вприроді Пори року та їх ознаки. Особливості життя рослин та тварин у різні порироку. Спостереження за добовими і сезонним змінами у природі. Охорона природи. Зв'язок людини і природи. Червона книга України. Рукотворні тіла та матеріали, їхвластивості. Використання рукотворних матеріаліву побуті. Винаходи людства та їх вплив нажиттєдіяльність людини.

Інформатика
(навчальний предмет)

Інформатична освітня галузь

Пояснювальна записка

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.
Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсностірізноманітними засобами подання інформації;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

За результатами формування предметної компетентність випускники початкової школи повинні використовувати початкові знання вміння та навички для:

доступу до інформації (знання де шукати і як отримувати інформацію); опрацювання інформації;

перетворення інформації із однієї форми в іншу;створення інформаційних моделей;

оцінки інформації за її властивостями.

Програма побудована лінійно-концентрично (з горизонтальним поглибленням):

Рівні навчання / Засоби таоб'єкти навчання / Змістові лінії	2 клас	3 клас	4 клас
	Графічний редактор	Текстовий редактор	Середовище програмування
Інформація. Дії з інформацією	+	+	зокрема пошук інформації у мережі Інтернет
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	+	+	+
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	+	+	+
Об'єкт. Властивості об'єкта	+	+	+
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання.	+	+	+
Алгоритми	+	+	+

2 клас

Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор

(офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	Зміст навчання
Інформація. Дії з інформацією	
пояснює значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду [2 ІФО 1.1]; *наводить приклади* значення інформації для себе особисто [2 ІФО 1.1]; *називає* органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища [2 ІФО 1.1]; *наводить приклади* інформації у різних видах: текстовій, графічні, звуковій тощо [2 ІФО 1.1]; *розрізняє* правдиву і неправдиву інформацію,припущення і фантазію [2 ІФО 1.4]; *використовує* мережі для отримання інформації та спілкування під контролем дорослих [2 ІФО 3.3]; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень[2 ІФО2.2]	Навколишній світ та інформація. Види інформації за способомподання.
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	
розуміє, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією [2 ІФО 1.1]; *наводить приклади* технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію [2 ІФО 1.1]; *використовує* цифрові пристрої у близькому для себе середовищі [2 ІФО 3.1]; *пояснює,* чому і як потрібно захищати себе і цифровіпристрої [2 ІФО 4.1]; *звертається* за допомогою у випадку наявності проблемта збоїв у роботі комп'ютера [2 ІФО 3.2]; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень [2 ІФО2.2]	Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією.
Об'єкт. Властивості об'єкта	
називає об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних об'єктів та значення властивостей; [2 ІФО1.3] *описує* об'єкт називаючи його властивості та їхзначення; [2 ІФО 1.3] *порівнює* об'єкти за значеннями властивостей; [2 ІФО1.3] *спостерігає* за об'єктами, *визначає* спільні та відмінні ознаки/властивості; [2 ІФО 1.3]; *наводить приклади* об'єктів, що відповідають заданим властивостям; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень [2 ІФО2.2]	Створення простих геометричних моделей об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта)
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	
запускає знайомі програми [2 ІФО 2.4]; *завершує* роботу з програмою[2 ІФО 2.4]; *називає* інструменти малювання у графічномуредакторі [2 ІФО 2.4]; *обирає* інструмент малювання для досягнення конкретного результату; *створює* не складні малюнки за зразком [2 ІФО 2.4]; *створює* зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та *змінює* значення властивостей [2 ІФО	Меню комп'ютерної програми.Огляд різних прикладів меню. Інструменти комп'ютерних програм. Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування.Створення

2.4]; *вміє* змінити колір контуру або тла об’єкта обравши зразком колір іншого об’єкта за допомогою відповіднихінструментів графічного редактора [2 ІФО 2.4]; *виконує* завдання із розфарбування або перефарбування малюнків [2 ІФО 2.4]; *пропонує* власні кольорові рішення малюнка [2 ІФО2.4]; *пояснює* добір кольорів [2 ІФО 2.4]; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень [2 ІФО2.2]	та редагування не складних малюнків. Добір кольорової гами малюнкаЗбереження малюнків
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання	
об’єднує об’єкти за їх властивостями або значеннями властивостей [2 ІФО 1.3]; *створює* візуальну відповідь простих та складених геометричних задач [2 ІФО 2.4]; *виділяє* та *переносить* фрагменти малюнка [2 ІФО 2.4]; *створює* графічні відповіді до навчальних завдань [2 ІФО 2.4]; *знаходить* приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі [2 ІФО 2.1]; *визначає* закономірність об’єктів [2 ІФО 1.3]; *відтворює* послідовність об’єктів із заданоюзакономірністю [2 ІФО 2.1]; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень [2 ІФО2.2]	Перенесення фрагментів малюнка. Виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Прості та складені сюжетні геометричні задачі. Копіювання фрагментів малюнку.
Алгоритми	
визначає послідовність кроків для виконавців [2 ІФО2.1]; *знаходить помилки* у алгоритмах [2 ІФО 2.2]; *визначає* результат виконання лінійного алгоритмупобудови простого геометричного зображення [2 ІФО 2.2] *створює* малюнок за лінійним алгоритмом [2 ІФО 2.4]; *пропонує* власні алгоритми створення не складних геометричних зображень [2 ІФО 2.4]; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень [2 ІФО2.2]	Створення малюнків за готовими алгоритмами Складання власних графічних алгоритмів
Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.	

Дизайн і технології
(інтегрований курс)

Технологічна освітня галузь

Пояснювальна записка

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через інтегрованийкурс «Дизайн і технології».

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та проєктно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів упартнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок раціонального використання матеріалів, безпечногозастосування традиційних та сучасних технологій;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проєктно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проєктування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «**Інформаційно-комунікаційне середовище**» охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробах; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Змістова лінія «**Середовище проєктування**» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; проєктування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Змістова лінія «**Середовище техніки і технологій**» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Змістова лінія «**Середовище соціалізації**» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проєктно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Навчальний матеріал вибудовується навколо актуальних освітніх тем,

розв’язання життєвих проблем, встановлення взаємозв’язків з іншими освітніми галузями. Розподіл навчальних годин за темами, добір об’єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

Обов’язковою умовою проведення занять є виготовлення корисного й естетичного виробу – індивідуально, в парі або в групі, оцінювання і презентація результатів навчання. Увага акцентується на організації робочого місця, правилах внутрішнього розпорядку, безпеці праці та санітарних норм.

1 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	**Зміст освіти**
Інформаційно-комунікаційне середовище	
спостерігає за природними об’єктами [1 ТЕО 1.3]; *збирає* і *заготовляє* природні матеріали [1 ТЕО 1.3; 3.1]; *організовує* робоче місце [1 ТЕО 4.2]; *дотримується* правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять [1 ТЕО 4.3]; *виготовляє* поетапно вироби з природних матеріалів за зображеннями або творчим задумом з допомогою дорослих [1 ТЕО 1.4]; *розрізняє* вироби декоративно-ужиткового мистецтва [1 ТЕО 2.2]; *описує* приклади виробів з різних джерел інформації (підручник, фотографії, каталоги, посібники, Інтернет-ресурси, музеї, фільми, мультфільми тощо) [1 ТЕО 2.2]; *виготовляє* виріб, застосовуючи технології декоративно-ужиткового мистецтва [1 ТЕО 2.1]; *називає* та *обговорює* у групі матеріали, корисність та естетичну цінність різних виробів [1 ТЕО 1.1; 1.3]; *розпізнає* матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробів візуально та на дотик [1 ТЕО 1.3]; *пояснює* доцільність використання матеріалів вторинної переробки для збереження природних ресурсів (водоймищ, лісу, тварин, корисних копалин тощо) [1 ТЕО 3.2]; *розрізняє* основні креслярські інструменти, лінії, види графічних зображень [1 ТЕО 1.2]; *читає* елементарні графічні зображення [1 ТЕО 1.2]; *складає* пласкі та об’ємні геометричні форми, вироби з деталей конструкторів або інших готових елементів (архітектурні споруди, транспортні засоби, роботи тощо) з допомогою дорослих, самостійно, в парі або в групі [1 ТЕО 1.4]	Природне середовище України. Природні матеріали рідного краю. Організація робочого місця. Правила внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять. Матеріали, інструменти та пристосування. Вироби з природних матеріалів. Приклади виробів декоративно- ужиткового мистецтва (витинанка, гончарство, ткацтво, різьблення, писанкарство, аплікація, вишивка тощо). Джерела інформації Види матеріалів (папір, картон, пластилін, полімерна глина, солене тісто, нитки, дріт, пластик тощо). Елементи графічної грамоти. Види конструкторів, навчальних наборів (LEGO, мозаїка, конструктор із дерева, металу, магнітний, банчемс тощо)
Середовище проєктування	

продукує ідеї для вибору особисто привабливого об'єкта праці [1 ТЕО 1.1]; *вибирає* обґрунтовано об'єкт праці із запропонованих з допомогою вчителя [1 ТЕО 1.1]; *пояснює* функціональну та естетичну цінність обраного для проєктування і виготовлення виробу [1 ТЕО 1.1]; *розглядає* моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги) [1 ТЕО 1.4];	Виявлення проблеми. Обґрунтований вибір об'єкта праці для його проєктування і виготовлення.
здійснює розмічання ліній на папері і картоні [1 ТЕО 1.4]; *описує* усно модель спроєктованого виробу [1 ТЕО 1.4]; *пояснює* способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, ґудзиками, намистинами тощо) [1 ТЕО 1.3; 1.4]; *добирає* матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробу, зокрема і вторинні (природні, штучні і синтетичні) [1 ТЕО 1.3; 3.1]; *розрізняє* традиційні і сучасні технології виготовлення виробів (аплікація, ліплення, писанкарство, квілінг тощо)[1 ТЕО 2.1]; *читає* графічні зображення для поетапного виготовлення виробу з допомогою дорослих [1 ТЕО 1.2]	Дизайнерське проєктування – моделювання та конструювання,зокрема з використанням макетних матеріалів (картон, пінопласт тощо). Графічні зображення для поетапного виготовлення виробупласкої та об'ємної форми
Середовище техніки і технологій	
працює з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії [1 ТЕО 2.1]; *виготовляє* поетапно корисний й естетичний виріб за визначеною послідовністю самостійно або з допомогою дорослих [1 ТЕО 2.2]; *розмічає* деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів та *вирізує* їх [1 ТЕО 2.1]; *розміщує* деталі виробу на площині [1 ТЕО 2.1]; *застосовує* нероз'ємні з'єднання (склеювання, причіплювання / пластилін, глина / тощо) [1 ТЕО 2.1]; *оздоблює* деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій [1 ТЕО 1.4; 2.2]; *раціонально* використовує матеріали (папір, картон, пластилін, полімерна глина, солене тісто, нитки, дріт, пластик тощо), зокрема і вторинні з допомогою дорослих [1 ТЕО 3.1; 3.2]	Ручні інструменти та пристосування, органайзери. Виготовлення виробу за інструкційними картками з графічними зображеннями. Технологічні операції з матеріалами (згинання, складання, скручування, рвання,зібгання, різання, склеювання, зв'язування, ліплення тощо). Раціональне розмічання та обробка матеріалів
Середовище соціалізації	
пояснює корисність та естетичність створеного виробу; **[**1 ТЕО 1.1; 1.5] *презентує* результати власної або колективної проєктно-технологічної діяльності, обговорює їх з іншими; [1 ТЕО 1.5] *долучається* спільно з батьками до благочинної діяльності вгрупах зі створеними виробами, зокрема для українських воїнів; [1 ТЕО 2.1; 4.1] *умотивовує* необхідність робити подарунки, допомагати іншим; [1 ТЕО 1.5; 4.1] *розрізняє* професії дорослих у сім'ї та родині в сфері матеріального і нематеріального виробництва; [1 ТЕО 4.1]	Соціальна цінність виконаногоіндивідуального або колективного проекту. Презентабельність та реклама.Діяльність в групах та середовищі. Благочинна діяльність для задоволення потреб оточуючих.Світ професій. Побутове самообслуговування

виконує трудові дії в побуті: доглядає за одягом та взуттям (зав'язує шалик, пояс, шнурки тощо); [1 ТЕО 4.1; 4.2] *пояснює* правила догляду за домашніми тваринами, рослинами і *доглядає* за потреби; [1 ТЕО 4.1] *ремонтує* нескладні пошкодження книг, іграшок за потреби;[1 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3] *сервірує* нескладні страви (чай, канапки, тістечка тощо) за наочним прикладом та допомогою дорослих або спільно із старшими учнями [1 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3]	

2 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	**Зміст освіти**
Інформаційно-комунікаційне середовище	
досліджує природні матеріали за формою, кольорами, властивостями (візуально, на дотик) [2 ТЕО 1.3]; *порівнює* природні і рукотворні форми [2 ТЕО 1.4; 2.2]; *організовує* робоче місце [2 ТЕО 4.2]; *дотримується* правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять [2 ТЕО 4.3]; *створює* поетапно композицію та вироби з природних матеріалів за зображеннями, зразком або власним задумом [2 ТЕО 1.1; 1.4]; *порівнює* традиційні і сучасні вироби декоративно-ужиткового мистецтва за матеріалами, техніками виконання, функціональними та естетичними властивостями [2 ТЕО 2.2]; *розрізняє* основні види народних декоративних візерунків, орнаментів [2 ТЕО 2.2]; *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до виробів декоративно-ужиткового мистецтва [2 ТЕО 2.2]; *виготовляє* виріб, застосовуючи технології декоративно-ужиткового мистецтва [1 ТЕО 2.1; 2.2]; *розрізняє* види матеріалів та називає сфери їх використання [2 ТЕО 1.3]; *досліджує* властивості матеріалів візуально та на дотик[2 ТЕО 1.3]; *аргументує* доцільність використання вторинних матеріалів для збереження навколишнього середовища [2 ТЕО 3.2]; *моделює* виріб з деталей конструктора за графічними зображеннями або власним задумом (самостійно, в парі або в групі) [2 ТЕО 1.4]	Природне і штучне середовище.Матеріали. Спостереження, імітація, фантазування. Правила внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм. Організація робочого місця. Інструменти та пристосування. Моделі-аналоги. Характеристики традиційних і сучасних виробів декоративно-ужиткового мистецтва, знайомство з народними умільцями свого краю (реальноабо віртуально). Властивості матеріалів (природніматеріали, папір, картон, пластилін, полімерна глина, солене тісто, тканина, нитки, шнури, дріт, пластик, пінопласт тощо). Конструктори, навчальні набориз графічними зображеннями, інструкційними картками
Середовище проєктування	
продукує ідеї для вибору об'єкта праці та обговорює їх з іншими [2 ТЕО 1.1]; *оцінює* проектні ідеї – власні та інших [2 ТЕО 1.1]; *пояснює* вибір особисто привабливого об'єкта праці, відповідаючи на запитання дорослих [2 ТЕО 1.1; 2.2]; *обдумує* план реалізації задуму в матеріалі [2 ТЕО 1.1; 2.2];	Виявлення проблеми. Вибір об'єкта праці для його проєктування і виготовлення.

прогнозує, яким має бути виріб, його функціональну і естетичну цінність [2 ТЕО 1.1; 1.4]; *порівнює* моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги)[2 ТЕО 1.4]; *моделює* виріб з елементами фантазування [2 ТЕО 1.4]; *описує* модель свого виробу [2 ТЕО 1.4]; *пояснює* способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, ґудзиками, намистинами тощо) [2 ТЕО 1.4; 1.3]; *добирає* матеріали для виготовлення виробу, застосовує вторинні матеріали [2 ТЕО 1.3]; *використовує* традиційні та сучасні технології виготовлення виробів (комбінована аплікація, оригамі, кірігамі, квілінг, витинанка тощо) [2 ТЕО 2.2]; *пояснює* визначену послідовність виготовлення спроєктованого виробу за зображеннями [2 ТЕО 1.1; 2.2]	Дизайн-проєктування – моделювання та конструювання,зокрема з використанням макетних матеріалів (картон, пінопласт тощо). Графічні зображення для послідовного виготовлення виробу плаского та об'ємної форми. Поетапне проєктування технології виготовлення виробу
Середовище техніки і технологій	
працює з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії [2 ТЕО 2.1; 4.3]; *виготовляє* поетапно виріб за визначеною послідовністю[2 ТЕО 2.2]; *здійснює* розмічання ліній на папері і картоні [2 ТЕО 2.1]; *розмічає* деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів [2 ТЕО 2.1]; *з'єднує* деталі та *оздоблює* їх з використанням традиційних та сучасних технологій [2 ТЕО 2.1]; *дотримується* послідовності виготовлення виробу з допомогою вчителя [2 ТЕО 2.2]; *раціонально* використовує матеріали, зокрема і вторинні [2 ТЕО 3.1; 3.2]	Ручні інструменти та пристосування. Виготовлення виробу за графічними зображеннями. Технологічні операції з матеріалами (згинання, складання, скручування, рвання,зібгання, різання, склеювання, зв'язування, ліплення тощо). Раціональне використання матеріалів
Середовище соціалізації	
обґрунтовує соціальну, функціональну та естетичну цінність створеного виробу [2 ТЕО 1.5]; *оцінює* та *презентує* результати власної проєктно-технологічної діяльності [2 ТЕО 1.5]; *обговорює* результати з іншими [2 ТЕО 1.5]; *долучається* до благочинної діяльності в групах з власноручствореними виробами [2 ТЕО 2.1; 4.1]; *умотивовує* необхідність робити подарунки, допомагати іншим, бережливо ставитися до природного середовища[2 ТЕО 1.5; 4.1]; *висловлює* емоційно-ціннісне ставлення до професій дорослих у сім'ї та родині своїх друзів, однокласників[2 ТЕО 4.1]; *виконує* трудові дії в побуті: дрібний ремонт, догляд за одягом взуттям, засобами гігієни (упорядкування, чищення,пришивання ґудзика тощо) [2 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3]; *ремонтує* нескладні пошкодження книг, іграшок, шкільногоприладдя тощо за потреби [2 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3]; *готує* та *сервірує* нескладні страви за наочним прикладом з допомогою дорослих або спільно із старшими учнями,	Цінність виконаного проєкту длясоціальної сфери. Презентабельність та реклама. Благочинна та природоохороннадіяльність в групах та середовищі. Світ професій соціальної сфери.Побутове самообслуговування

дотримується культури поведінки за столом, гостинно пригощає батьків, друзів тощо [2 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3]	

Мистецтво
(інтегрований курс)

Мистецька освітня галузь

Пояснювальна записка

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційно-естетичних переживань;
- пробудження інтересу до пізнання творів різних видів мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва й поваги до творчості інших етносів та народів;
- формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва відповідно до вікових можливостей з використанням мистецької термінології;
- оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;
- формування елементарних умінь застосування цифрових технологій у мистецькій творчості і презентації здобутів;
- розвиток мистецьких здібностей, здатності самовираження й керування власними емоційними станами через мистецтво та різні види художньої творчості;
- формування здатності встановлювати асоціації між видами мистецтва; між мистецтвом і явищами довкілля;
- досягнення усвідомлення значення мистецтва в житті людини;
- виховання культури глядача-слухача;
- формування здатності об’єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Реалізація поставленої мети і завдань здійснюється за **змістовими лініями**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ

художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративногопідходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- ·усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності *(вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною).*
- здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) *(математична компетентність).*
- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва *(компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність);*
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення *(інформаційно-комунікаційна компетентність);*
- формування уміннявизначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);
- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) *(громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей);*
- опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів *(культурна компетентність)*

- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень *(підприємливість та фінансова грамотність);*
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї *(інноваційність).*

Мистецька освітня галузь може реалізуватися через інтегровані курси або предмети вивчення за окремими видами мистецтва: наприклад, музичне мистецтво, образотворче мистецтво тощо за умови реалізації упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі.

1 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	**Зміст навчання**
Художньо-творча діяльність	
співає вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері; [1 МИО 1.1]; *дотримується* правил співу (постава, дихання) [1 МИО 3.1]; *відтворює* прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей); [1 МИО 1.1]; *виконує* пісні «в ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою рухів; [1 МИО 1.1]; [1МИО 1.2]; [1 МИО 2.1]; *створює* елементарний ритмічний супровід до пісні; [1 МИО 1.1]; [1 МИО 1.2]; *добирає* тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу; [1 МИО 1.1]; [1 МИО 1.2]; *грає* в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); [1МИО 1.1]; [1 МИО 1.2]; *імпровізує* голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; [1МИО 1.2]; *орієнтується* в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту); [1МИО2.2]; *відтворює* прості форми предметів і об’єктів довкілля фарбами (акварель, гуаш), графічними та пластичними матеріалами; [1 МИО 1.1]; *розміщує* пропорційно зображення, використовуючи всю площину аркуша; [1МИО 1.1]; [1МИО 1.2]; *компонує (з* допомогою учителя) *зображення* у форматі (вертикальний, горизонтальний); [1МИО 1.1];	Спів. Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах. Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики. Інсценізація пісень, створення театралізованих образів. Гра на музичних інструментах (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо): створення елементарного ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо. Знайомство з нотним записом (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах І октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма). Використання музичної діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану. Використання різних ліній, плям, форм, кольорів і їх відтінків для створення візуальних образів. Організація робочого місця. Створення зображень графічними матеріалами,

створює елементарний стрічковий візерунок, прості декоративні розписи; [1МИО 1.2]; *використовує* в роботі основні, похідні, теплі й холодні кольори; [1МИО 1.1]; *змішує* фарби для отримання нових кольорів [1МИО 1.1]; отримує насичені та ненасичені відтінки, розбавляючи фарбу водою [1МИО1.1]; *користується фарбами* (акварель, гуаш), олівцями (кольоровими, восковими), пластиліном, фломастерами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо; [1МИО1.1]; *спостерігає* різноманітність і красу природних форм, рослин, птахів, тварин у навколишньому середовищі; **[**1МИО 1.3] *досліджує* і виявляє цікаве, незвичайне у довкіллі; [1 МИО 1.3]; *наводить приклади* геометричної подібності природних та штучних об'єктів; [1 МИО 1.3]; *працює* (вирізує, конструює) з папером, з природнім матеріалом; **[**1 МИО 1.2]; *дотримується* правил техніки безпеки; *експериментує* з кольорами, лініями, формами тощо; [1МИО 1.2]; *прикрашає (*за допомогою дорослого) середовище, в якому живе і навчається; [1МИО 1.3]; *виконує* нескладні ролі, етюди-наслідування; [1МИО 1.1]; [1МИО 1.2]; *вправляється* над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту, перевтілюючись у різних персонажів; [1МИО1.1]; [1МИО 3.3]; *рухається* в ритмі і темпі музики, *узгоджує* свої рухи з музичним супроводом (співом); *орієнтується* у просторі; [1МИО 1.1]; *придумує* образи і *створює* їх знайомими засобами мистецької виразності; [1МИО 1.2]; *імпровізує* засобами пантоміми (міміка, жести); [1МИО 1.2]; *виконує* твори мистецтва (співає, малює, танцює, декламує тощо), які подобаються; [1МИО 3.4] ; *називає* свої уподобання у мистецтві [1МИО3.4] ; *розуміє* правила поведінки в театрі; [1МИО3.3]	фарбами. Елементарне компонування елементів композиції (площинної, об'ємної). Вирізування, конструювання з паперу. Робота з природними матеріалами. Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо). Ліплення з пластичних матеріалів. Дотримання охайності та правил техніки безпеки. Дослідження довкілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів. Прикрашання місця, де навчається, живе. Використання образотворчої діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану. Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування. Відтворення елементарних танцювальних елементів. Імпровізації засобами пантоміми(міміка, жести).
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
сприймає твір мистецтва та *висловлює* враження, добирає із запропонованих слів співзвучні особистим емоціям; [1МИО2.1]; *визначає* темп (повільно, помірно, швидко); регістр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру), характеризує мелодію; [1МИО2.2] *визначає* колорит (теплий, холодний) творів мистецтва таучнівських робіт; [1МИО 2.2] *порівнює* музичні та візуальні образи; [1МИО2.2]	Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що суголосні з особистими емоціями та враженнями. Визначення засобів виразності твору мистецтва.

помічає красу в довкіллі; [1МИО 1.3] *орієнтується у* видах театру (ляльковий, музичний) та кіне [1МИО 2.1]; [1МИО2.2] *називає* твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій [1МИО 3.4]	Порівняння природних форм, образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням. Знайомство з деякими видами театрута кіномистецтва. Використання творів різних видівмистецтва для задоволення
Комунікація через мистецтво	
презентує результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо); [1МИО 3.2]; *бере участь* у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва, зокрема, змісту анімаційних фільмів, театральних вистав тощо; [1МИО 3.3]; *дотримується* правил творчої співпраці [1МИО 3.2]; *вербально описує* свій творчий задум; *визначає*, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано [1МИО3.1];	Презентація та характеристика власних творчих досягнень. Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати,створення колективних художніх композицій тощо). Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо). Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.

2 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	**Зміст навчання**
Художньо-творча діяльність	
співає вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці; [2 МИО 1.1]; *дотримується* правил співу (постава, дихання, інтонація) [2 МИО 3.1]; *створює* варіанти ритмічного супроводу до пісні; [2 МИО1.1]; [2 МИО 1.2]; *відтворює* прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах; [2 МИО 1.1]; *добирає* тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу; [2 МИО 1.1]; [2 МИО 1.2]; *грає* в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); [2 МИО 1.1]; [2 МИО 1.2]; *придумує* образи і *створює* їх знайомими засобами музичної виразності; [2 МИО 1.1];	Спів (співацька постава, дихання, інтонація, дикція). Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо. мпровізації голосом, пластикою,на музичних інструментах Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики. Інсценізація пісень, створення театралізованих образів. Знайомство з нотною грамотою (нотний стан, скрипковий ключ,ноти в межах І октави, тривалості звуків – ціла, половинна, чверть, восьма). Малювання графічними матеріалами, фарбами.

імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; [2 МИО 1.2]; *виконує* пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою, виразним інтонуванням; добирає реквізит; [2МИО 1.1]; [2 МИО 1.2]; [2 МИО 2.1]; *орієнтується* в поняттях музичної грамоти (нота, нотнийстан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту); [2МИО 2.2] *виконує* прості живописні, графічні, декоративні, пластичнікомпозиції; [2МИО1.1]; *складає* та розташовує на площині (в просторі) окремі елементи зображень (форм) в просту композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну, просторову);[2 МИО 1.2]; відповідно задуму *обирає* формат для зображення (вертикальний, горизонтальний) композиції; *використовує*всю площину аркуша [2МИО 1.1]; *використовує* основні, похідні, теплі й холодні кольори; *утворює* відтінки кольорів; [2 МИО 1.2]; *експериментує* з кольорами, лініями, формами тощо; [2 МИО 1.2]; *користується* художніми та природними матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо втілення задуму; [2 МИО 1.2]; *працює* (вирізує, конструює) з папером, з природними матеріалами; [2 МИО 1.2]; *дотримується* правил техніки безпеки; [2МИО1.1]; *бере участь у прикрашанні* середовища, в якому живе інавчається; [2 МИО 1.3]; *виконує* нескладні ролі, етюди-наслідування; [2МИО 1.1]; *вправляється* над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту, перевтілюючись у різних персонажів; [2 МИО 1.2]; *рухається* в ритмі і темпі музики, *узгоджує* свої рухи з музичним супроводом (співом); *орієнтується* у просторі; [2 МИО 1.1]; *дотримується* правил поведінки в театрі; [2 МИО 3.3]; *імпровізує* засобами пантоміми (міміка, жести);[2 МИО 1.2]; *вирізняє* види мистецької діяльності, звернення до яких поліпшує його/ її настрій [2 МИО 3.4]	Розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції (площинна, об'ємна). Дослідження довкілля, виявленняцікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів. Використання різних ліній, плям, форм, кольорів та їх відтінків для створення візуальних образів. Вирізування, конструювання з паперу. Робота з природними матеріалами. Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів. різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка,розпис, витинанка, писанка тощо). Ліплення з пластичних матеріалів різними прийомами іспособами. Прикрашання місця, де навчається, живе. Організація робочого місця. Дотримання охайності та правилтехніки безпеки. Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування. Відтворення елементарних танцювальних елементів. Імпровізації засобами пантоміми(міміка, жести). Використання видів мистецькоїдіяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
сприймає твір мистецтва та *висловлює* враження, добираючи із запропонованих слова, які співзвучні особистим емоціям; [2 МИО 2.1]; *визначає* темп (повільно, помірно, швидко); регістр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру, окремих	Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговоренняврaжень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що співзвучні

музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо)), характеризує мелодію; [2 МИО 2.2]	особистим емоціям та враженням. Визначення засобів виразності твору.
визначає колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; [2 МИО 1.1]; [2 МИО 2.1]; *порівнює* музичні та візуальні образи, твори мистецтва таявища довкілля; [2 МИО 2.2] [2 МИО 1.3] *розрізняє* види театру (ляльковий, музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм);[2 МИО 2.2]; *використовує* театральну термінологію (сцена, актор, костюм, декорація); [2 МИО 2.1]; [2 МИО 2.2]; *виявляє* твори мистецтва, що змінюють або передаютьйого/її настрій [2 МИО 3.4]	Порівняння природних форм, образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням. Знайомство з деякими видами театру (ляльковий, музичний, драматичний), кіномистецтва (кінофільм, мультфільм (графічна, пластична, ляльковаанімація). Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення та поліпшенняемоційного стану.
Комунікація через мистецтво	
виявляє (з допомогою вчителя) та бере участь в обговореннях інформації, здобутої з творів мистецтва; [2 МИО 3.3]; *презентує* результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо); [2 МИО 3.2]; *вербально описує* свій творчий задум; *визначає*, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано; [2 МИО3.1]; [2 МИО 3.2]; *готовий / -а* до того, що може не вийти з першого разу так,як задумав / -ла; [2 МИО 3.1]; *виявляє* досягнення у художньо-творчій діяльності однолітків; [2 МИО 3.3]; *бере участь* у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва; [2 МИО 3.3]; *обговорює* з однолітками свої враження від творів різних видів мистецтва відомих митців, від дитячої творчості; [2 МИО 3.3]; *дотримується* правил взаємодії і творчої співпраці. [2 МИО 3.3];	Виховні ситуації: обговорення (здопомогою вчителя) інформації – сюжетів, характерів персонажів тощо, отриманої з творів мистецтва. Презентація та характеристика власних творчих досягнень. Колективне виконання творчогозадуму (оформлення класної кімнати, створення колективниххудожніх композицій, флеш- моби тощо); Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо) Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.

Фізична культура
(навчальний предмет)

Фізкультурна освітня галузь

Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

– розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;

– використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;

– формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;

– розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занятьфізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток,

зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

1 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	**Зміст навчання**
Рухова діяльність	
має уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичнийрозвиток та зміцнення здоров'я людини [1 ФІО 2.2]; *розуміє* терміни з предмету «фізична культура» [1 ФІО 1.2]; *пояснює* значення фізичних вправ для формуванняправильної постави [1 ФІО 2.2]; *називає* життєво важливі способи пересування людини [1ФІО 1.1]; *виконує* організовуючі вправи: команди на шикування вшеренгу, колону по одному, в коло; розмикання на інтервал;загальнорозвивальні вправи без предмета (імітаційногохарактеру) та з предметами; комплекс вправ ранкової гігієнічної гімнастики, присідання тощо [1 ФІО 1.1]; *виконує* ходьбу на носках, на п'ятах, з високим підніманням стегна, у напівприсіді, у присіді, з різними положеннямирук, ходьбу «змійкою»; біг з високим підніманням стегна, іззакиданням гомілок із зміною напряму і різних вихідних положень; танцювальні кроки; танцювальні імпровізаційні вправи; лазіння по горизонтальній та похилій гімнастичній лаві; по гімнастичній стінці у різних напрямах; перелізаннячерез перешкод [1 ФІО 1.1];	Фізична культура як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини. Терміни з предмету «фізична культура». Фізичні вправи – засіб формування правильної постави. Життєво важливі способи пересування людини. Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи; Вправи для оволодіння навичкамипересувань. Вправи для опанування навичок володіння м'ячем. Вправи для оволодіння навичкамистрибків. Вправи для розвитку фізичних якостей.

виконує вправи з малим м'ячем; вправи з великим м'ячем[1 ФІО 1.3]; *володіє* елементарними навичками виконання стрибків: на місці на одній нозі, на двох ногах з просуванням уперед, назад, у присіді правим та лівим боком; стрибки в глибину;стрибки у висоту; стрибки у довжину з місця поштовхом однієї і двох ніг [1 ФІО 1.1]; *виконує* вправи для розвитку фізичних якостей: сили – підтягування у висі лежачи та у висі (хлопці), згинання та розгинання рук в упорі лежачи від гімнастичної лави та від підлоги (хлопці); швидкості – повторний біг на 3–4 по 10 м; пришвидшення з різних вихідних положень; витривалості – біг почергово з ходьбою; пересування на лижах; нахили тулуба в різних напрямах у положенні стоячи, пружні нахили у положенні сидячи; "напівшпагат", "шпагат"; координації – пересування по підвищеній і обмеженій за площиною опорі, "човниковий" біг 4 по 9 м, 3 по 10 м [1 ФІО 1.2]; [1 ФІО 1.3];	
виконує загальнорозвивальні вправи без предметів на місці; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу; згинання та розгинання верхніх кінцівок, колові рухи руками у фронтальній та сагітальній площині; загальнорозвивальні вправи в русі: різновиди ходьби, бігу, стрибків; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами [1 ФІО 1.1]; [1 МАО 2.2];	Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.
виконує пересування на лижах: організовуючі команди іприйоми, пересування, повороти * [1 ФІО 1.1]; [1 МАО 3.2]; *виконує* вправи у воді, плавання *[1 ФІО 1.1]; *дотримується правил* безпечної поведінки для себе таодноклассників у воді [1 ФІО 3.2]	Вправи для оволодіння навичкамипересувань на лижах. Вправи для оволодіння навичкамиплавання. * Правила безпечної поведінки на воді.
Ігрова та змагальна діяльність	
бере участь у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різніролі в процесі рухливих ігор [1 ФІО 1.3]; [1 ФІО 3.1]; [1 ФІО 3.3]; *дотримується правил* безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності [1ФІО 3.2].	Рухливі ігри та естафети. Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.

* Оволодіння навичками плавання за наявності в ЗЗСО відповідних умов
* Оволодіння навичками пересувань на лижах за наявності в ЗЗСО відповідних умов

2 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	**Зміст навчання**
Рухова діяльність	

розуміє значущість рухового режиму для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку [2 ФІО 2.2]; *пояснює* значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилинок та фізкультурних пауз для фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я [2 ФІО 2.2]; *дотримується* рухового режиму протягом дня [2 ФІО1.2]; [2 ФІО 2.2]; *називає* основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей [2 ФІО 2.3]; *дотримується* правил особистої гігієни в режимі дня [2 ФІО 2.1]; [2 ФІО 2.2];	Руховий режим дня молодшого школяра. Значення і правила виконання ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилинки та фізкультурної паузи. Рухова активність протягом дня. Фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей. Правила особистої гігієни молодшого школяра.
виконує організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками, перешикування із колони по одному в колону по три (чотири) [2 ФІО 1.1];	Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи:
добирає та виконує загальнорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних пауз та фізкультурних хвилинок [2 ФІО 1.2];[2 ФІО 2.2]; *виконує* присідання; виси; підтягування у висі (хлопці),у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики [2 ФІО 1.2]; [2 ФІО 2.2]; *володіє* навичками пересувань: ходьба широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг почергово з ходьбою; танцювальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод [2 ФІО 1.1]; *володіє* навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання малого м'яча у щит; метання малого м'яча у горизонтальну ціль; метання малого м'яча з-за голови на дальність [2 ФІО 1.3]; *виконує* вправи з великим м'ячем: кидки м'яча знизу ізположення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей (у колі, парах, трійках), передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться, підошвою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому (по прямій, по дузі, між стійками) [2 ФІО 1.3]; *виконує* стрибки на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів по «купинах»; стрибки зі скакалкою; стрибки через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибки у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням; стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку);	а) загальнорозвивальні вправи; б) положення тіла у просторі:сіди, упори, виси, елементи акробатики. Вправи для оволодіння навичками пересувань. Вправи для опанування навичок володіння малим м'ячем. Вправи з великим м'ячем. Вправи для оволодіння навичками стрибків.

стрибки у довжину тощо [2 ФІО 1.1]; [2 ФІО 2.3]; *виконує* фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; лазіння по горизонтальній гімнастичній лаві однойменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибкичерез перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сіду, зігнувши ноги(у різних напрямах); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої інтенсивності; гнучкості махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищеній і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях [2 ФІО 1.2]; [2 ФІО 2.3];	Вправи для розвитку фізичних якостей.
добирає та *виконує* фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів шиї, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи [2 ФІО 1.2]; [2 ФІО 2.2];	Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості.
володіє навичками пересувань на лижах: лижні ходи, повороти, спуски, підйоми, гальмування* [2 ФІО 1.1]; [2 ФІО 3.2];	Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах.
виконує вправи у воді: багаторазові видихи у воду; вправи для оволодіння рухами ногами у плаванні стилями кроль на грудях та кроль на спині; вправи для оволодіння рухами руками як у плаванні стилем кроль на грудях; плавання *[2 ФІО 1.1]; *дотримується правил* безпечної поведінки для себе та однокласників у воді [2 ФІО 3.2].	Вправи для оволодіння навичками плавання. * Правила безпечної поведінки на воді.
Ігрова та змагальна діяльність	
бере участь у рухливих іграх та естафетах, виконуючирізні ролі в процесі рухливих ігор [2 ФІО 1.3]; [2 ФІО 3.1]; [2 ФІО 3.3]; *дотримується правил* безпечної поведінки для себе таоднокласників у процесі рухової та змагальної діяльності [2 ФІО 2.1]; [2 ФІО 3.2].	Рухливі ігри та естафети. Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.

* Оволодіння навичками плавання за наявності в ЗЗСО відповідних умов
* Оволодіння навичками пересувань на лижах за наявності в ЗЗСО відповідних умов

Генеральний директор директорату
дошкільної, шкільної, позашкільної
та інклюзивної освіти Олег ЄРЕСЬКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки
України від 12.08.2022 № 743-22

Типова освітня програма,
розроблена під керівництвом Савченко О. Я.
3- 4 клас

Пояснювальна записка

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей; розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Типову освітню програму для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти. У програмі визначено змістові лінії; очікувані результати навчання та відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу. Типовий навчальний план визначає тижневий обсяг навчального навантаження здобувачів освіти.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв’язаного формування ключових і предметнихкомпетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких **ключових компетентностей:**

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови

для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов’язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов’язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров’я і збереження здоров’я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими людьми.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації Типової освітньої програми або Освітніх програм рекомендується використовувати **внутрішньопредметні** і **міжпредметні зв'язки**, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Вимоги до дітей, які розпочинають навчання у початковій школі, мають враховувати досягнення попереднього етапу їхнього розвитку.

Період життя дитини від п'яти до шести (семи) років (старший дошкільний вік) визначається цілісною зміною її особистості, готовністю до нової соціальної ситуації розвитку. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін. Потенційно це виявляється у певному рівні готовності дитини до систематичного навчання – фізичної, соціальної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, творчої.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Згідно із Законом України «Про освіту», на основі Державного стандарту й Типової освітньої програми заклади освіти, наукові установи та інші суб'єкти освітньої діяльності можуть розробляти освітні програми – єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів, індивідуальних проектів, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання. Освітні програми можуть відрізнятися від Типової освітньої програми послідовністю викладання навчального матеріалу, обсягом його вивчення, наявністю додаткових компонентів змісту або використанням оригінальних форм, методів і засобів навчання.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення очікуваних результатів, зазначених у

програмі.

Освітні програми можуть мати корекційно-розвивальний складник для осіб з особливими освітніми потребами. Для них тривалість здобуття початкової освіти може бути подовжена.

Програми інваріантного складника Базового навчального плану є обов'язковими для використання в загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 3-4 класах підлягають формувальному та підсумковому (тематичному і завершальному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Здобувачі початкової освіти проходять державну підсумкову атестацію, яка здійснюється лише з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та (або) якості освіти.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень на національному, обласному, районному, шкільному рівнях, а також на рівні окремих класів. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації мети і завдань початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення. Типовий навчальний план для 3-4 класів початкової школи

Типовий навчальний план для 3-4 класів початкової школи

Назва навчального предмета / інтегрованого курсу	Кількість годинна тиждень		
	3 кл.	4 кл.	Разом
Інваріантний складник			
Українська мова	7	7	20
Літературне читання			
Іноземна мова	3	3	
Математика	5	5	10
Я досліджую світ	3	3	6
Дизайн і технології	1	1	4
Інформатика	1	1	
Мистецтво	2	2	4
Фізична культурна*	3	3	6
Усього	25	25	50
Варіативний складник			
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1	2
Кількість навчальних годин на тиждень, що фінансуються з державного бюджету (без урахування поділу на групи)	26	26	52
Гранично допустиме тижневе / річне навчальне навантаження учня	23/805	23/805	46/1610

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення граничнодопустимого навантаження учнів.

Українська мова

(навчальний предмет)

Мовно-літературна освітня галузь

Пояснювальна записка

Мета – формування мотивації вивчення української мови; розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності; формування комунікативної та інших ключових компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток логічного, критичного та образного мислення, мовленнєво-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української мови в гімназії.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;

– розвиток зв'язного мовлення, уяви, пізнавальних здібностей, логічного, критичного та образного мислення школярів;

– формування повноцінної навички письма, уміння брати участь у діалозі, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;

– дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;

– залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Реалізація зазначених мети і завдань здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Взаємодіємо усно», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в учнів початкової школи умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** передбачає формування в учнів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** спрямована на формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** передбачає дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування

у школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

На вивчення української мови в 3 і 4 класах виділено по 122 години (3,5 години на тиждень). Рекомендовано 3 години на тиждень проводити уроки української мови, 1 годину на два тижні – урок розвитку зв'язного мовлення.

3 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
уважно слухає репліки співрозмовника, *уточнює* почуте в діалозі з огляду на ситуацію спілкування [3 МОВ 1.1]; *сприймає уважно* монологічне висловлення з конкретною метою [3 МОВ 1.1]; *розуміє* й *адекватно виконує* навчальні дії відповідно до прослуханої інструкції, настанови вчителя [3 МОВ 1.1];	Сприймання усної інформації. Робота над розумінням діалогічного й монологічного мовлення. Сприймання і розуміння навчальних інструкцій, настанов.
передає зміст почутого (послідовність подій у розповіді, перелік ознак в описі, наведені аргументи в міркуванні) [3 МОВ 1.2]; *добирає* заголовки до частин прослуханого тексту [3 МОВ 1.2]; *визначає* тему і мету усного повідомлення [3 МОВ 1.4]; *вибирає* інформацію з почутого з певною метою, *використовує* її для створення власних висловлень [3 МОВ 1.3]; *визначає* позицію мовця, погоджується з нею або заперечує [3 МОВ 1.5];	Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого. Відтворення змісту прослуханого своїми словами. Визначення теми і мети почутої інформації. Вибір необхідної інформації з почутого.
висловлює власні думки з приводу почутого, *аргументує* їх, спираючись на власний досвід [3 МОВ 1.6]; *вступає* і *підтримує* діалог на теми, пов'язані з важливими життєвими ситуаціями [3 МОВ 1.7]; *аргументує* свої думки під час розмови [3 МОВ 1.6], [3 МОВ 1.7];	Оцінювання усної інформації. Вираження власної думки щодо змісту прослуханого.
виявляє доброзичливе ставлення до думок інших; *дотримується* етичних норм спілкування, правил етикету [3 МОВ 1.8]; *вживає* у процесі спілкування правильні форми звертань, слів, що виражають прохання, пропозицію, побажання, вибачення [3 МОВ 1.7], [3 МОВ 1.8];	Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.
формулює розгорнуту відповідь на поставлене запитання [3 МОВ 1.6]; *доводить* аргументовано свою думку [3 МОВ 1.6]; *будує* усне зв'язне висловлення (розповідь, опис, міркування) за малюнком, ситуацією з опорою на допоміжні матеріали (частиною тексту, планом, опорними словами, словосполученнями) [3 МОВ 1.6]; *бере участь* у створенні есе під керівництвом учителя	Створення усних монологічних висловлень (розповідь, опис, міркування, есе) самостійно та з

[3 МОВ 1.6]; *використовує* виражальні засоби мови [3 МОВ 1.7]; *висловлює* власну думку про предмети, явища, події [3 МОВ 1.6]	опорою на дидактичні матеріали (даним початком, основною частиною або кінцівкою, складеним планом). Використання виражальних засобів мови
Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»	
дотримується загальних правил письма [3 МОВ 3.1]; *дотримується* пропорційної висоти, ширини, нахилу великих і малих букв та пунктуаційних знаків (! ?) у зошитів одну лінійку [3 МОВ 3.1]; *нарощує* швидкість письма, безвідривно поєднуючи елементи букв та букви між собою [3 МОВ 3.1]; *прискорює* письмо в міру своїх психофізіологічних можливостей, не спотворюючи форми букв та їх поєднань[3 МОВ 3.1];	Розвиток навички письма. Дотримання графічних, гігієнічних і технічних правил письма. Формування навички письма в графічній сітці в одну лінію. Розвиток швидкості письма: безвідривне поєднання елементівбукв *и, л, п; н, р, ф* та 3-4 букв між собою типу *дим, мили, ориз, трив* без викривлення графем.
пише розбірливо [3 МОВ 3.1]; *оформлює* охайно письмову роботу в зошиті в одну лінію[3 МОВ 3.1]; *дотримується* абзаців, полів зошита [3 МОВ 3.1]; *записує* слова в колонку [3 МОВ 3.1]; *обирає* для оформлення повідомлення відповідний шрифт,розмір і колір букв тощо [3 МОВ 3.1];	Дотримання культури оформлення письмових робіт.
створює письмове висловлення (розповідь, опис) на добре відому й цікаву тему, на основі вражень від прочитаного твору, переглянутого фільму, ситуації з життя [3 МОВ 3.1], [3 МОВ 3.2]; *висловлює* своє ставлення до того, про що пише [3 МОВ 3.1]; *складає* і *записує* художні і науково-популярні описи за поданим зразком, використовуючи інформацію з різних джерел [3 МОВ 3.1]; *будує* текст-міркування за зразком та поданим початком [3МОВ 3.1]; *письмово переказує* текст розповідного змісту [3 МОВ 3.1]; *використовує* у власних текстах виражальні засоби мови [3 МОВ 3.1]; *оформлює* власне висловлення так, щоб воно було грамотним (у межах вивченого) і зрозумілим [3 МОВ 3.1];	Побудова зв’язних текстів (розповідь, опис, міркування). Письмове переказування тексту розповідного змісту. Висловлення власного ставленнядо змісту написаного. Використання виражальних засобів мови.
знаходить і акуратно *виправляє* у власному тексті помилки(графічні, орфографічні, граматичні, лексичні і стилістичні), орієнтуючись на пам’ятку, підготовлену вчителем [3 МОВ 3.3]; *обговорює* письмові роботи (власні й однокласників) у парі, невеликій групі,	Перевірка та редагування текстів.Обговорення письмових робіт

визначає позитивні характеристики[3 МОВ 3.3]	
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
сприймає доступні медіатексти [3 МОВ 1.1], [3 МОВ 2.1]; *визначає* мету простих медіаповідомлень [3 МОВ 1.4], [3 МОВ 2.2]; *інтерпретує* медіаповідомлення на основі власного досвіду [3 МОВ 1.4], [3 МОВ 2.2]; *виділяє* цікаву для себе інформацію [3 МОВ 1.3]; *намагається виявити* приховану інформацію в медіапродуктах [3 МОВ 1.4]; *пояснює* свою реакцію на медіаповідомлення (як буде реагувати у відповідь) [3 МОВ 1.5]; *створює* прості медіапродукти (листівка, запрошення, sms-повідомлення, фотоколаж, книжечка тощо) [3 МОВ 1.7], [3 МОВ 3.2]; *пояснює*, кому і для чого призначені створені ним медіапродукти [3 МОВ 1.7]	Сприймання простих медіатекстів, виявлення в них очевидних ідей та прихованої інформації. Висловлення власного ставленнядо медіаповідомлень. Створення простих медіапродуктів
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
правильно вимовляє слова з апострофом, звуками [ґ], [д͡ж], [д͡з], [д͡з′], дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим, ненаголошеними голосними [е], [и], подовженими приголосними звуками [3 МОВ 4.1]; *правильно наголошує* загальновживані слова [3 МОВ 4.1];	Дослідження фонетичних закономірностей української мови. Дотримання орфоепічних вимог увласному мовленні.
відтворює напам’ять український алфавіт [3 МОВ 4.1]; *розташовує* 7-9 слів за алфавітом, орієнтуючись на першуі другу літери [3 МОВ 4.1]; *користується* алфавітом під час роботи з навчальними словниками [3 МОВ 4.1];	Застосування алфавіту. Користування навчальними словниками.
пояснює пряме і переносне значення слів [3 МОВ 4.1]; *добирає* до поданого слова 1-2 найуживаніші синоніми,антонім [3 МОВ 4.1]; *користується* навчальними словниками синонімів, антонімів [3 МОВ 2.5]; *розпізнає* найуживаніші багатозначні слова і *пояснює* їхрізні значення; [3 МОВ 4.1] *знаходить* і *пояснює* роль синонімів, антонімів, багатозначних слів у тексті [3 МОВ 4.1]; *доречно використовує* у власних висловленнях слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова [3 МОВ 4.2];	Спостереження за лексичним значенням слова. Вживання у власному мовленні слів різних лексичних груп (словав прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова).
визначає і пояснює роль закінчення, кореня, префікса, суфікса в слові [3 МОВ 4.1]; *розрізнює* спільнокореневі слова і форми того самого слова(з допомогою вчителя) [3 МОВ 4.1]; *пояснює*, що таке орфограма [3 МОВ 4.1]; *розпізнає* слова з орфограмами і перевіряє їх [3 МОВ 4.1];	Дослідження будови слова. Розрізнення форм слова і споріднених слів. Дослідження орфограм, пов’язаних з будовою слова.

правильно записує слова з ненаголошеними голосними [е],[и] в корені, які перевіряються наголосом [3 МОВ 4.1]; *користується* орфографічним словником для перевірки написання слів з ненаголошеними [е], [и], що не перевіряються наголосом [3 МОВ 4.1]; *правильно записує* слова з префіксами *роз-, без-, з- (с-)* [3МОВ 4.1] ;	
розпізнає в тексті і *самостійно добирає* іменники, *ставить* до них питання [3 МОВ 4.1]; *розпізнає* іменники, які називають опредмечені дії, ознаки[3 МОВ 4.1]; *розрізняє* іменники – назви істот і неістот, *правильно ставить* до них питання [3 МОВ 4.1]; *розрізняє* власні і загальні іменники [3 МОВ 4.1]; *записує* власні іменники з великої букви [3 МОВ 4.1]; *визначає* рід іменників [3 МОВ 4.1]; *змінює* іменники за числами [3 МОВ 4.1]; *доречно вживає* іменники у власному мовленні [3 МОВ 4.2];	Спостереження за номінативною функцією іменників у мовленні. Розрізнення назв істот і неістот, власних і загальних іменників. Визначення роду іменників. Змінювання іменників за числами. Вживання іменників у власних висловленнях.
розпізнає прикметники в тексті [3 МОВ 4.1]; *пояснює* роль прикметників у мовленні [3 МОВ 4.1]; *будує* словосполучення прикметників з іменниками, *встановлює* між ними граматичний зв'язок за допомогою питань [3 МОВ 4.1]; *змінює* прикметники за родами і числами у сполученні з іменниками [3 МОВ 4.1]; *розпізнає* граматичну форму прикметника за родовим закінченням, поставленим питанням, за іменником, з якимвін зв'язаний [3 МОВ 4.1]; *вживає* прикметники у власних висловленнях з метою їх увиразнення [3 МОВ 4.2];	Дослідження ролі прикметників умовленні. Встановлення зв'язку прикметників з іменниками. Змінювання прикметників за родами і числами. Використання прикметників у власному мовленні.
розпізнає серед слів числівники, які відповідають на питання *скільки?* [3 МОВ 4.1]; *правильно вимовляє, наголошує* і *записує* числівники, які використовуються для запису дати в зошиті [3 МОВ 4.1]; *правильно читає* числові вирази [3 МОВ 4.1];	Засвоєння правильної вимови і правопису найуживаніших числівників.
розпізнає дієслова в тексті, ставить до них питання [3 МОВ4.1]; *розрізняє* часові форми дієслів [3 МОВ 4.1]; *змінює* дієслова за часами [3 МОВ 4.1]; *правильно записує* ***не*** з дієсловами [3 МОВ 4.1]; *добирає* дієслова-синоніми, антоніми, з прямим і переносним значеннями і *доречно вживає* їх у власних висловленнях [3 МОВ 4.1], [3 МОВ 4.2];	Дослідження ролі дієслів у мовленні. Змінювання дієслів за часами. Правопис ***не*** з дієсловами. Вживання дієслів у власному мовленні.
правильно інтонує речення, різні за метою висловлюваннята вираженням почуттів [3 МОВ 4.1]; *правильно будує* і *записує* розповідні, питальні, спонукальні, окличні і неокличні речення [3 МОВ 4.1]; *правильно інтонує* і *записує* речення зі звертанням [3 МОВ4.1];	Дослідження речень, різних за метою висловлювання, інтонацією, зі звертаннями. Визначення в реченні головних і другорядних членів. Встановлення зав'язків між

використовує форми кличного відмінка під час звертань [3МОВ 4.1]; *визначає* в реченні головні (підмет і присудок) та другорядні (без поділу на види) члени речення [3 МОВ 4.1]; *виділяє* словосполучення в групі підмета і групі присудка [3 МОВ 4.1]; *встановлює* зв'язок між головним і залежним словом у словосполученні [3 МОВ 4.1]; *встановлює* граматичні зв'язки між словами в простому реченні за допомогою питань [3 МОВ 4.1]; *будує* різні види простих речень [3 МОВ 4.1];	словами в словосполученні і реченні. Побудова різних видів речень.
визначає в тексті зачин, основну частину і кінцівку [3 МОВ 4.1]; *розпізнає* текс-розповідь, опис, міркування, есе [3 МОВ 4.1]; *розрізняє* за характерними ознаками художні, науково-популярні та ділові тексти [3 МОВ 4.1]; *визначає* тему і мету тексту [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 4.1]; *добирає* заголовок відповідно до теми тексту [3 МОВ 4.1]; *складає* плану тексту; [3 МОВ 4.1] *дотримується* абзаців у оформленні текстів на письмі [3МОВ 4.1]; *використовує* для зв'язку речень у тексті займенники, прислівники, близькі за значенням слова [3 МОВ 4.2]	Дослідження будови тексту. Розрізнення різних типів і стилів текстів (художні, науково-популярні, ділові). Визначення теми і мети тексту. Складання плану тексту

4 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
сприймає уважно усну інформацію [4 МОВ 1.1]; *ставить* уточнювальні запитання відповідно до мети слухання [4 МОВ 1.1]; *виконує* усні інструкції й настанови вчителя щодо навчальних завдань [4 МОВ 1.1];	Сприймання усної інформації з певною метою.
передає зміст почутого творчо (змінює оповідача в тексті-розповіді, послідовність наведених ознак в описі, послідовність аргументів у міркуванні, доповнює опис іншими ознаками, а міркування іншими аргументами) [4 МОВ 1.2]; *вибирає* з почутого інформацію для створення власного висловлення з конкретною метою (усне оголошення, уснийвідгук, усний стислий переказ) [4 МОВ 1.3]; *узагальнює* і *систематизує* почуту інформацію [4 МОВ 1.4]; *прогнозує*, як отриману інформацію можна використати з користю [4 МОВ 1.4]; *зіставляє* тему й головну думку усного повідомлення з власними спостереженнями, поведінкою, досвідом	Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого. Відтворення змісту почутого творчо. Вибір і використання інформації з почутого для створення власнихвисловлень. Зіставлення теми й головної думки усного повідомлення з власним досвідом.

[4 МОВ 1.4];	
висловлює власне ставлення до усного повідомлення [4 МОВ 1.5]; *обґрунтовує* своє ставлення до почутого, спираючись на набуті знання, власний досвід [4 МОВ 1.5]; *визначає* позицію мовця, погоджується з нею чи заперечує [4 МОВ 1.5];	Оцінювання усної інформації.
ініціює спілкування на тему, яка зацікавила [4 МОВ 1.6]; *бере участь* у дискусії, наводить докази [4 МОВ 1.6]; *висловлює* доброзичливо своє ставлення до думок інших співрозмовників (поділяє їх повністю, частково чи аргументовано відхиляє) [4 МОВ 1.6]; *висловлює* й *аргументує* свою позицію [4 МОВ 1.6]; *обирає* вербальні й невербальні засоби спілкування для досягнення мети [4 МОВ 1.7]; *дотримується* мовленнєвого етикету, норм літературної вимови [4 МОВ 1.8];	Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, вербальними і невербальними засобами, етикетними нормами культури спілкування.
будує самостійно усне зв'язне висловлення (розповідь, опис, міркування, есе) за спостереженнями в навколишньому світі, ілюстрацією, поданим зачином або кінцівкою, за опорними словами, за поданим або колективно чи самостійно складеним планом [4 МОВ 1.6]; *використовує* виражальні засоби мови [4 МОВ 1.7]; *виражає* своє ставлення до висловлюваного [4 МОВ 1.6]; *дає загальну оцінку* почутому діалогу або розповіді, опису, есе чи міркуванню [4 МОВ 1.5]; *пропонує*, як можна вдосконалити або доповнити зв'язне висловлення [4 МОВ 4.2]	Створення усних монологічних висловлень (розповідь, опис, міркування, есе). Використання виражальних засобів мови. Удосконалення власних висловлень
Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»	
самостійно контролює виконання загальних правил письма [4 МОВ 3.3]; *нарощує* швидкість письма, безвідривно поєднуючи елементи букв та букви між собою, зберігаючи розбірливість [4 МОВ 3.1]; *спрощує* окремі форми букв, їх поєднання, зберігаючи розбірливість читання написаного [4 МОВ 3.1]; *пише* в темпі, який дає змогу записати власну думку та інформацію з різних джерел [4 МОВ 3.1];	Удосконалення навички письма. Самоконтроль за виконанням графічних, технічних, гігієнічних правил письма. Розвиток швидкості письма: безвідривне поєднання елементів букв *х, ж, ю* та 4-6 букв типу *день, злива, очерет*, спрощення окремих форм букв та їх поєднань.
пише розбірливо [4 МОВ 3.1]; *робить* охайні виправлення [4 МОВ 3.3]; *дотримується* абзаців, полів зошита [4 МОВ 3.1]; *записує* слова в колонку [4 МОВ 3.1]; *заповнює* таблицю [4 МОВ 3.1];	Дотримання культури оформлення письмових робіт.
складає тексти для письмового спілкування (оголошення,запрошення, афіша тощо) [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 3.2]; *створює* і *записує* загадки, невеликі казки тощо з	Створення коротких письмових повідомлень, малих фольклорнихформ.

орієнтацією на читача [4 МОВ 3.1]; *обирає* для власного повідомлення відповідне оформлення(шрифт, розмір, колір букв тощо) [4 МОВ 3.1];	
складає самостійне письмове висловлення (розповідь, опис, міркування) на добре знайомі й цікаві теми [4 МОВ3.1]; *пише* переказ (докладний, вибірковий) тексту розповідного змісту з елементами опису або міркування [4 МОВ 3.1]; *використовує* у власних висловленнях виражальні засобимови [4 МОВ 3.1]; *висловлює* своє ставлення до того, про що пише [4 МОВ 3.1]; *записує* власні висловлення грамотно (у межах вивченого)і зрозуміло [4 МОВ 3.1];	Побудова зв'язних текстів різних типів (розповідь, опис, міркування). Написання різних видів переказівтексту (докладного, вибіркового).Використання виражальних засобів мови. Записування власної думки про предмет висловлення.
бере участь в обговоренні письмових робіт у парах, групах [4 МОВ 3.3]; *відзначає* позитивні сторони, *висловлює* поради щодо можливого удосконалення тексту, спираючись на пам'ятку [4 МОВ 3.3]; *удосконалює* письмовий текст [4 МОВ 3.3]	Перевірка та редагування текстів
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
сприймає критично доступні медіатексти [4 МОВ 1.1], [4 МОВ 2.1]; *визначає* мету й цільову аудиторію окремих медіапродуктів [4 МОВ 1.4], [4 МОВ 2.2]; *декодує* (тлумачить) повідомлення у простих медіатекстах, виявляє очевидні ідеї [4 МОВ 1.4]; *висловлює* власні погляди на події, явища, предмети, цінності, представлені в медіатексті [4 МОВ 1.5], [4 МОВ 1.6]; *пояснює*, чи змінилися під впливом медіатексту власні уявлення або думки про предмет повідомлення, як саме [4 МОВ 1.5]; *створює* прості медіапродукти, *враховує* мету й аудиторію [4 МОВ 1.7]; *обговорює* (в парі чи групі) враження від створеного медіапродукту [4 МОВ 1.8]	Критичне сприймання доступних медіапродуктів. Виявлення впливу медіапродуктів на власні думки йпогляди. Створення простих медіапродуктів (книжечка, стіннівка, реклама тощо)
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
дотримується правил вимовляння слів з ненаголошеними голосними [е], [и], дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим, подовженими приголосними звуками [4 МОВ 4.1]; *правильно наголошує* загальновживані слова [4 МОВ 4.1];	Дотримання орфоепічних вимог у власному мовленні.
розташовує 10-12 слів за алфавітом, орієнтуючись на першу, другу і третю літери в слові [4 МОВ 4.1]; *знаходить* потрібне слово в навчальному словнику	Користування алфавітом.

(тлумачному, орфографічному, синонімів, антонімів, фразеологічному тощо), користуючись алфавітом [4 МОВ 4.1];	
утворює словосполучення з прямим і переносним значеннями [4 МОВ 4.1]; *добирає* до поданого слова 2-3 найуживаніші синоніми, антонім, користуючись відповідними навчальними словниками [4 МОВ 4.1]; *розкриває* значення найуживаніших багатозначних слів, *вводить* їх у словосполучення, речення [4 МОВ 4.1]; *пояснює* значення найуживаніших фразеологізмів [4 МОВ 4.1]; *добирає* до фразеологізмів близькі за значенням слова [4 МОВ 4.1]; *знаходить* синоніми, антоніми, багатозначні слова, фразеологізми в тексті і *пояснює* їх роль [4 МОВ 4.1]; *розпізнає* застарілі й нові слова в текстах [4 МОВ 4.1]; *досліджує* походження слів [4 МОВ 4.1]; *використовує* у власному мовленні слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначніслова, фразеологізми для досягнення мети спілкування [4МОВ 4.2];	Дослідження ролі в мовленні лексичних груп слів (слова з прямим і переносним значеннями, синоніми, антоніми, багатозначні слова, фразеологізми, застарілі й нові слова). Дослідження походження окремих слів (запозичення з іншої мови, словотворення). Уживання слів різних лексичних груп у власному мовленні.
правильно записує слова із сумнівними приголосними, що піддаються асиміляції (*просьба, боротьба, нігті, кігті*) [4МОВ 4.1]; *розрізняє і правильно записує* слова зі співзвучними префіксами і прийменниками [4 МОВ 4.1]; *правильно пише* слова з апострофом після префіксів [4 МОВ 4.1]; *розрізняє і правильно записує* слова з префіксами *пре-* і *при-* [4 МОВ 4.1]; *утворює* нові слова за допомогою префіксів, з найуживанішими суфіксами зменшення, здрібнілості, пестливості тощо [4 МОВ 4.1];	Дослідження і засвоєння правопису слів із сумнівними приголосними, що піддаються асиміляції, з апострофом після префіксів, з префіксами *пре-* і *при-*. Утворення нових слів за допомогою префіксів і суфіксів.
розпізнає іменники з абстрактним значенням [4 МОВ 4.1]; *визначає* рід і число іменників [4 МОВ 4.1]; *відтворює* назви відмінків і відмінкові питання [4 МОВ 4.1]; *змінює* іменники за числами і відмінками [4 МОВ 4.1]; *визначає* початкову форму іменника (називний відмінок однини) [4 МОВ 4.1]; *визначає* відмінок іменника в реченні [4 МОВ 4.1]; *змінює* у процесі словозміни іменників приголосні [г], [к],[х] перед закінченням *–і* на [з′],[ц′],[с′], голосний [і] на [о],[е] [4 МОВ 4.1]; *правильно вживає* в орудному відмінку однини в іменниках чоловічого роду закінчення *–ом, –ем (–єм)*, в іменниках жіночого роду закінчення *–ою, –ею (–єю)* [4 МОВ 4.1]; *перевіряє* за словником закінчення іменників чоловічого роду в родовому й орудному відмінках [4	Дослідження різних граматичних форм іменників. Відмінювання іменників. Спостереження за явищем чергування приголосних і голосних. Правопис закінчень іменників в орудному відмінку однини. Уживання іменників у власному мовленні в правильних граматичних формах.

МОВ 4.1]; *використовує* в мовленні паралельні форми іменників чоловічого роду – назв істот у давальному й місцевому відмінках однини [4 МОВ 4.1]; *правильно записує* іменники жіночого роду з основою на приголосний в орудному відмінку однини [4 МОВ 4.1]; *правильно вживає* літературні форми іменників у місцевому відмінку множини з прийменником *по* [4 МОВ4.1];	
змінює прикметники за родами і числами [4 МОВ 4.1]; *змінює* прикметники разом зі зв'язаними з ними іменниками за відмінковими питаннями [4 МОВ 4.1]; *правильно записує* прикметники з м'яким кінцевим приголосним основи у різних відмінкових формах [4 МОВ 4.1]; *визначає* граматичну форму прикметника (рід, число, відмінок) за іменником, з яким він зв'язаний [4 МОВ 4.1]; *утворює* форми ступенів порівняння прикметників [4 МОВ 4.2]; *правильно вимовляє* і *записує* прикметники на *–ський, –цький, –зький* [4 МОВ 4.1]; *використовує* у власних зв'язних висловленнях прикметники в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми [4 МОВ 4.2];	Дослідження граматичних форм прикметників. Змінювання прикметників за відмінками. Утворення ступенів порівняння прикметників. Вимова і написання прикметників на *–ський, –цький, –зький*. Уживання прикметників у власному мовленні як засобу виразності.
розпізнає в мовленні числівники, які відповідають на питання *скільки? котрий?* [4 МОВ 4.1]; *ставить питання* до кількісних і порядкових (без уживання термінів) числівників [4 МОВ 4.1]; *правильно вимовляє* і *пише* форми родового відмінка числівників 50, 60, 70, 80, 90, 100 [4 МОВ 4.1]; *уживає* правильні форми числівників на позначення часупротягом доби [4 МОВ 4.1];	Дослідження ролі числівників у мовленні. Уживання числівників у правильних граматичних формах.
розпізнає серед слів особові займенники, *ставить* до нихпитання [4 МОВ 4.1]; *пояснює* роль займенників у мовленні [4 МОВ 4.1]; *відмінює* особові займенники за зразком [4 МОВ 4.1]; *правильно вживає* займенники з прийменниками [4 МОВ4.1]; *використовує* займенники у власному мовленні для зв'язку речень у тексті та з метою уникнення повторів тихсамих слів [4 МОВ 4.2];	Дослідження ролі займенників у тексті. Відмінювання особових займенників за зразком. Уживання займенників у власнихвисловленнях.
розпізнає неозначену форму дієслів, *доречно використовує* її в мовленні [4 МОВ 4.1], [4 МОВ 4.2]; *вживає* дієслова у відповідних часових формах [4 МОВ 4.1]; *правильно записує* особові закінчення дієслів у теперішньому і майбутньому часі, користуючись алгоритмом з опорою на третю особу множини [4 МОВ 4.1]; *ставить* дієслова минулого часу у відповідну родову	Дослідження граматичних форм дієслів. Застосування алгоритму перевірки правопису особових закінчень дієслів з опорою на третю особу множини (без уживання термінів). Вимова і написання дієслів на *–ся*.

форму за питаннями *що робив? (-ла, -ло), що зробив? (-ла, -ло)* [4 МОВ 4.1]; *правильно вимовляє* і *записує* дієслова на *–ся* [4 МОВ 4.1]; *добирає* дієслова, що найбільше відповідають мовленнєвій ситуації [4 МОВ 4.2];	Вживання дієслів у власному мовленні в правильних граматичних формах.
розпізнає серед слів прислівники і *ставить* до них питання [4 МОВ 4.1]; *добирає* до найуживаніших прислівників синоніми й антонім [4 МОВ 4.1]; *правильно пише* найуживаніші прислівники [4 МОВ 4.1]; *доречно* вживає прислівники у власних зв'язних висловленнях [4 МОВ 4.2];	Дослідження ролі прислівників у тексті. Уживання прислівників у власному мовленні.
правильно інтонує і *записує* речення, різні за метою висловлювання та інтонацією [4 МОВ 4.1]; *знаходить* головні і другорядні члени речення у найпростіших випадках [4 МОВ 4.1]; *встановлює* зв'язки між словами в реченні за допомогоюпитань [4 МОВ 4.1]; *виявляє* в реченні однорідні члени [4 МОВ 4.1]; *складає* речення з однорідними членами, *правильно* їх *інтонує* і *записує* [4 МОВ 4.1]; *використовує* різні за структурою і метою висловлюванняречення для вираження власних думок і почуттів [4 МОВ4.2];	Дослідження речень, різних за структурою і метою висловлювання. Виявлення в реченні однорідних членів. Використання різних видів речень у власному мовленні.
знаходить у тексті його структурні частини [4 МОВ 4.1]; *формулює* тему і мету тексту [4 МОВ 4.1]; *добирає* заголовок, який відповідає темі або головній думці тексту [4 МОВ 4.1]; *складає* план тексту [4 МОВ 4.1]; *будує* текст за поданим планом [4 МОВ 3.1]; *розрізняє* різновиди текстів (розповідь, опис, міркування,есе) і *пояснює* їх призначення [4 МОВ 4.1]; *знаходить* у тексті-міркуванні твердження, доказ і висновок [4 МОВ 4.1]; *будує* розповіді, описи, міркування, есе [4 МОВ 3.1]; *розрізняє* і *будує* тексти художнього і науково-популярного стилів [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 4.1]; *використовує* засоби зв'язку речень у тексті [4 МОВ 4.2]	Дослідження текстів різних типів і стилів. Визначення теми і мети тексту. Складання плану тексту. Побудова текстів різних типів і стилів

Літературне читання
(навчальний предмет)

Мовно-літературна освітня галузь

Пояснювальна записка

У Типовій освітній програмі (3-4 класи) мовно-літературну освітню галузь структуровано через впровадження навчальних предметів «Українська мова», «Літературне читання».

Назва предмета – **«Літературне читання»** зумовлює необхідність визначення його мети і завдань, що вимагає відповідної конкретизації змістових ліній і очікуваних результатів.

Мета – розвиток особистості молодшого школяра засобами різних видів читацької діяльності; формування читацької, комунікативної та інших ключових компетентностей; збагачення емоційно-ціннісного, естетичного,соціального та пізнавального досвіду; розвиток образного, критичного ілогічного мислення та літературно-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української та зарубіжної літератури в освітньому закладі ІІ ступеня.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів;
- формування в учнів повноцінної навички читання як універсального інструменту функціональної грамотності;
- розвиток інтересу і здатності до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача;
- формування умінь опрацьовувати художні, науково-художні тексти;
- оволодіння прийомами структурно-смислового і образного аналізу текстів різних видів;
- розвиток образного, критичного, логічного мислення та мовлення;
- формування умінь самостійної роботи з різними видами і джерелами інформації;
- формування прийомів роботи з дитячою книжкою, періодичною, довідковою літературою;
- формування вмінь безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіазасобів;
- розвиток уяви і здатності виявляти себе у різних видах літературно-творчої діяльності.

Відповідно до мети і завдань предмета «Літературне читання» визначено такі змістові лінії: «Пізнаємо простір дитячого читання»; «Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»; «Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»; «Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»; «Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»; «Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»; «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти».

Реалізація змістових ліній програми з літературного читання здійснюється у процесі особистісно зорієнтованої розвивальної читацької і комунікативної діяльності учнів. Враховуючи потреби та інтереси молодших школярів у пізнанні світу людей, природи, самопізнанні, залучаючи їх до вдумливого читання

найкращих дитячих книжок, текстів, різних видів учитель виховує україномовну особистість, компетентного, критично мислячого читача, який розуміє цінність книги, відчуває красу рідного слова, збагачує свій читацький, мовленнєвий і пізнавальний досвід.

Змістова лінія «Пізнаємо простір дитячого читання» створює передумови для ознайомлення учнів 3-4 класів з різноманітною за темами і жанрами дитячою літературою, з різними видами довідкових, навчальних і медіатекстів, способами здобуття інформації у сучасному медіапросторі.

Простір дитячого читання передбачає взаємодію організованої і самостійної читацької діяльності учнів, що сприяє формуванню дитини-читача, який на завершення початкової школи має належний читацький кругозір, розуміє цінність читання і виявляє до нього інтерес, набуває достатній досвід використання з різною метою текстів різних видів.

Змістова лінія «Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного» охоплює такі основні змістові блоки: удосконалення й розвиток якісних характеристик технічної і смислової сторін навички під час читання вголос і мовчки; самостійне застосування мовленнєвих та позамовних засобів художньої виразності; оволодіння, з поступовим нарощуванням ступеня складності, прийомами смислового читання (прийоми самостійного розуміння лексичного значення слів, словосполучень; повноцінного усвідомлення в тексті фактичної, концептуальної, підтекстової (з допомогою вчителя) інформації); застосування видів читання: аналітичного, переглядового, вибіркового відповідно до мети читання.

Змістова лінія «Взаємодіємо усно за змістом прослуханого» спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися з іншими людьми в діалогічній і формі заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія «Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів» передбачає цілісне сприймання учнями художніх, науково-художніх текстів, їх аналіз, інтерпретацію з використанням літературознавчих понять (практично); формування умінь висловлювати рефлексивні судження у зв’язку з прочитаним, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів та використовувати її для збагачення особистого читацького досвіду.

Змістова лінія «Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою» передбачає формування і розвиток в учнів прийомів розрізнення дитячих книжок за жанрово-тематичними ознаками, типом видання (книжка-твір, книжка-збірка, довідник, словник і т.ін.); прогнозування орієнтовного змісту книжки (твору) з опорою на її ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; прийомів самостійного вибору книжок з використанням інформаційних ресурсів дитячої бібліотеки; умінь зв’язно висловлювати власні емоційно-оцінні враження щодо змісту прочитаного, складати короткий відгук на прочитану книжку та ін.

Змістова лінія «Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією» має на меті формування і розвиток в учнів понять про різні види медіа та використані в них вербальні і невербальні засоби впливу на читача; формування умінь і навичок

сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати і безпечно користуватися медіазасобами; виражати себе і спілкуватися з іншими за допомогою власних медіапродуктів.

Оволодіння медіаграмотністю є поліпредметним процесом, який передбачає зв'язок із щоденним життям дітей не лише в школі, а й поза нею, створення можливостей набувати досвід критичного осмислення різної медіапродукції, що має позитивно вплинути на розширення їхнього читацького і соціального досвіду, вироблення умінь відрізняти корисну інформацію від шкідливої, уникати імовірних для цього віку ризиків взаємодії з медіапродуктами.

Змістова лінія «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти» передбачає розвиток уяви, художньо-образного мислення і мовлення дітей, оволодіння вербальними і невербальними засобами створення творчих продуктів з різним ступенем самостійності (зміни, доповнення, продовження тексту, ілюстрування; участь в інсценізаціях, дослідницьких проектах; складання есе, казок, віршів, закличок, загадок, оповідань та ін.).

3 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Пізнаємо простір дитячого читання	
Учень/учениця: *правильно називає та практично розрізнює* фольклорні і авторські твори [3 МОВ 2.2]; *співвідносить* вивчені твори з відповідними жанрами (казка, вірш, художні і науково-художні оповідання; байка) [3 МОВ 2.1]; *самостійно визначає* жанрові ознаки казок, віршів, оповідань, називає основні жанрові ознаки п’єси [3МОВ 2.1]; *розуміє*, яку інформацію можна одержати в творах різних жанрів [3 МОВ 2.4]; *називає* основні теми прочитаного; прізвища, імена відомих українських письменників, твори яких вивчалися на уроках літературного читання [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.5]; *розповідає* епізоди з життя відомих письменників, про їхні твори, з якими неодноразово ознайомлювалися під час навчання [3 МОВ 1.3]; *вміє* розповісти сюжети кількох казок (фольклорних і авторських); знає *напам’ять* 5-6 віршів, кілька прислів’їв, скоромовок; *виявляє ставлення* до прослуханого і прочитаного [3 МОВ 2.3], [3 МОВ 2.4]; *знає і називає* найважливіші інформаційні ресурси [3 МОВ 2.5];	Доступний і цікавий дітям навчальний матеріал різноманітний за жанрами, персоналіями і джерелами здобуття інформації: - *усна народна творчість* (малі фольклорні форми: лічилки, скоромовки, загадки, приказки, прислів’я; казки героїко-фантастичні, легенди, байки, пісні); - *художні твори відомих українських і зарубіжних письменників:* - *поезія* (вірші пейзажні, сюжетні, фантастичні, гумористичні; вірші-загадки,акровірші); - *проза* (оповідання, уривки з повістей, казки; п’єси); - *байки* (вірші і проза). - *Науково-художня, довідкова, література з різних джерел,тексти із ЗМІ.* *Тематика дитячого читання*: твори про почуття дітей, їхні захоплення, мрії, взаємини в сім'ї, школі; про стан природи у різні пори року; ставлення до Батьківщини, рідної мови, народних традицій, про історію рідного краю,

знаходить в них потрібну інформацію [3МОВ 2.5]	видатних людей, захисників України; відкриття; про життя письменників, створення книг; медіатексти.
Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного	
читає вголос, правильно, цілими словами і групами слів у темпі, який дає змогу розуміти прочитане [3 МОВ 2.1]; *оволодіває* продуктивними способами читання мовчки (самостійно та з допомогою вчителя) [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.2]; *оволодіває та самостійно застосовує* прийоми виразного читання та декламування напам'ять (для художніх текстів) [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.2]; *виділяє у тексті і пояснює* значення незнайомих слів, висловів, термінів *(самостійно та з допомогою вчителя)* [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.2]; *самостійно розуміє* фактичний зміст текстів різних видів та основні думки (самостійно, а також з допомогою вчителя) [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.4]; *застосовує* різні види читання під час опрацювання змісту текстів різних видів (самостійно та за завданням учителя), а також перечитування як засіб поглибленого розуміння змісту. [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.4]	Формування і розвиток якісних характеристик навички читання вголос і мовчки: виконання вправ і завдань на регулювання дихання, розвиток уваги, пам'яті, темпу, фонематичного слуху, зорового сприймання, оперативного поля читання. Застосовування під час читання вголос, декламування напам'ять відповідно до змісту художнього твору інтонаційні мовленнєві засоби виразності (тон, сила голосу, логічний наголос, темп мовлення). Тлумачення значень незнайомих слів, висловів за допомогою виносок, тлумачного словника, а також спираючись на контекст. Знаходження в тексті конкретних відомостей, фактів, понять, пояснення їх змісту (суті); виділення та пояснення важливих думок, які висловив автор. Застосування різних видів читання: - аналітичне - для детального й поглибленого ознайомлення із змістом тексту (самостійно); - вибіркове − з метою знаходження потрібної інформації, фактів; - переглядове – для загального ознайомлення із змістом тексту (за завданнямучителя).
Взаємодіємо усно за змістом прочитаного	
сприймає і розуміє усне висловлення, художній чи науково-художній текст [3 МОВ1.1], [3 МОВ 1.1]; *уточнює* інформацію; *виконує* сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань [3 МОВ 1.1], [3 МОВ 1.2]; *відповідає* на запитання за змістом прослуханого тексту [3 МОВ 1.1], [3 МОВ 1.3]; *ставить* запитання до усного повідомлення та за змістом прослуханого тексту [3 МОВ 1.1], [3 МОВ 1.3]; *називає* персонажів, місце і час дії, послідовність подій у прослуханому тексті [3 МОВ 1.1], [3 МОВ 1.3];	Сприймання-розуміння усної інформації. Аналіз та інтерпретація почутого. - розвиток умінь запитувати і відповідати на запитання за змістом прослуханих текстів; визначати послідовність подій, головного героя; виокремлювати цікаву для себе інформацію; визначати тему твору; брати участь в обговоренні інформації, яка зацікавила;

вибирає інформацію з прослуханого тексту і *пояснює* чому зацікавила інформація [3 МОВ 1.1], [3 МОВ 1.3]; *визначає* тему сприйнятого на слух твору; *бере участь* у колективному обговоренні почутого; *зацікавлено й уважно слухає* співрозмовників, *толерантно ставиться* до їхніх думок [3 МОВ 1.1], [3 МОВ 1.3]; *розпізнає* ключові слова і фрази в усному висловленні [3 МОВ 1.1], [3 МОВ 1.3]; *висловлює* власне ставлення до змісту прослуханої текстової інформації [3 МОВ 1.6];	- розвиток умінь розпізнавати ключові слова і фрази в усному повідомленні; Формування умінь висловлювати оцінювальнісудження: - вербалізація своїх перших вражень щодо прослуханого: що сподобалось, здивувало, якийнастрій викликав твір і т. ін.; - висловлення власної думки про факти, події у сприйнятому на слух тексті.
підтримує діалог з учителем, однокласниками на основі прослуханого [3 МОВ 1.6], [3 МОВ 1.6], [3 МОВ 1.7]; *користується* формулами мовленнєвого етикету; *дотримується* правил спілкування, найважливіших правил літературної вимови [3 МОВ 1.6], [3 МОВ 1.7]	Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.
Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів	
Самостійно читає, практично розрізняє художні, науково-художні тексти, *визначає* їх особливості та мету опрацювання, *перераховує* ознаки, які вказують на приналежність тексту до художнього чи науково-художнього [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.5];	Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів (художні, науково-художні).
відповідає на запитання щодо прочитаного твору [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.4]; *знаходить і пояснює* зв'язки між реченнями, абзацами і частинами тексту [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.4]; *самостійно визначає* послідовність подій у творі [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.4]; *самостійно складає* план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою художніх текстів [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.6]; *користується* планом і малюнками ля переказу прочитаного; *установлює* (з допомогою вчителя і самостійно) причиново-наслідкові зв'язки [3 МОВ 2.2]; *визначає* у творах елементи розповіді, описи [3 МОВ 2.2]; *визначає* у структурі епічного твору початок, основну частину, кінцівку; *пояснює* їх взаємозв'язок після аналізу твору [3 МОВ2.2]; *самостійно знаходить* слова, вислови, речення, які є ключовими для розуміння подій характеристики персонажів (самостійно та з допомогою вчителя) [3 МОВ 2.2], [3 МОВ	Дослідження побудови і змісту художнього тексту: 1) смисловий і структурний аналіз тексту: – розвиток умінь відповідати на запитання за змістом прочитаних текстів; – знаходження в тексті зв'язків між реченнями, абзацами і частинами тексту та пояснення їх; – самостійне визначення послідовності подій у творі; – самостійне складання простого плану до невеликих за обсягом і нескладних за будовою оповідань; – користування планом для переказу прочитаного твору; – установлення причиново-наслідкових зв'язків; – формування уміння розрізняти у творах елементи розповіді, опису; – орієнтування у структурі тексту: зачин (початок), основна частина, кінцівка; – формування умінь знаходити в тексті слова, вислови, речення, які є

2.3]; *самостійно визначає* тему твору; основну думку – з допомогою вчителя [3 МОВ 2.4]; *самостійно переказує* текст (детально, стисло, вибірково) [3 МОВ 2.7];	ключовими для розуміння тексту, характеристики персонажів; самостійно визначати тему твору та основну думку з допомогою вчителя; співвідносити головну думку прочитаного із заголовком, прислів'ям, ілюстраціями; – – розвиток умінь застосовувати різні види переказу відповідно до мети (докладний, стислий, вибірковий);
розпізнає, називає, виділяє в художньому тексті яскраві, образні вислови, художні описи природи, зовнішності людини, інших живих істот; *пояснює* їх роль у творі [3 МОВ2.2], [3 МОВ 2.3]; *знаходить* у тексті самостійно і з допомогою вчителя слова, які мають переносне значення, порівняння, епітети, метафори (без вживання термінів); *пояснює* їх роль у тексті, *використовує* у власному мовленні [3 МОВ2.2], [3 МОВ 2.3]; *визначає* з допомогою вчителя настрій, загальну тональність твору; [3 МОВ 2.4]	2) дослідження засобів художньої виразності: – розвиток умінь виділяти в тексті яскраві, точні, образні вислови, художні описи, з'ясовувати їх роль у творі: допомагають передати загальну емоційну тональність твору, відтворити в уяві картини природи, її стан, місце події; показати зміну емоційного настрою персонажів та ін.; – розширення і поглиблення уявлень про епітет, порівняння, метафору; їх роль у тексті; – самостійне знаходження у тексті слів, що мають переносне значення, пояснення їх значень на прикладах; – використання у власному мовленні засобів художньої виразності; – формування умінь визначати настрій, загальнутональність твору;
розрізняє, правильно називає жанри творів, що опрацьовувалися під час навчання (практично) [3 МОВ 2.1]; *самостійно визначає* жанрові ознаки казок про тварин, віршів, оповідань [3 МОВ 2.1]; *визначає* жанрові ознаки героїко-фантастичних казок, байок, п'єс із допомогоювчителя [3 МОВ 2.1]; *самостійно визначає* головних персонажів; *пояснює,* які вчинки персонажів є позитивними, а які негативними [3 МОВ 2.3];	3) дослідження жанрових особливостей: – розвиток умінь самостійно визначати, усвідомлювати жанрові особливості творів, що вивчалися; – розширення та поглиблення знань та умінь про жанрові особливості казок про тварин, віршів (наявність рими, ритму, поділ на строфи – без вживання терміну), оповідань; – спостереження за структурними особливостями героїко-фантастичних казок (таємничі, зачаровані, незвичайні місця, предмети, істоти; надзвичайна сила, дивовижні перетворення та ін.), байок (невеликий за обсягом, здебільшого віршований твір, у якому в гумористичній, алегоричній формі зображуються людські вчинки, характери, недоліки), п'єс (драматичний твір, написаний для вистави); – розвиток умінь правильно визначати і називати головного персонажа твору, аналізувати їхні вчинки, мотиви

	поведінки;
самостійно ставить запитання до тексту [3 МОВ 2.4]; *висловлює* здогадки щодо орієнтовного змісту твору, можливого розвитку подій (до і під час читання) [3 МОВ 2.1]; *розуміє* авторську позицію: як автор ставиться до зображуваних подій і вчинків персонажів (з допомогою вчителя) [3 МОВ 2.3], [3 МОВ 2.4]; *висловлює* оцінні судження морального й естетичного характеру про події, вчинки персонажів, описи у художньому творі; [3 МОВ 2.3], [3 МОВ 2.4]	4) діалогічна взаємодія з текстом: – розвиток умінь самостійно ставити запитання за змістом тексту про факт, подію, час, місце події, героїв твору; – розвиток умінь висловлювати смислові здогадки щодо орієнтовного змісту твору, можливого розвитку подій з опорою на заголовок, ілюстрації, ключові слова; шляхом відповідей на запитання, які виникають у читача по ходу вдумливого читання твору; – ставлення письменника до зображуваних подійі вчинків персонажів; – розвиток умінь висловлювати оцінні судження, почуття щодо подій, вчинків персонажів, описіву художньому творі.
самостійно орієнтується у фактичному змісті твору, *знаходить і пояснює* у ньому слова-терміни [3 МОВ 2.2]; *визначає* тему прочитаного тексту [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.2]; *виділяє, пояснює* зміст графічного матеріалу [3 МОВ 2.6]; *поділяє* текст на смислові частини, *встановлює* між ними зв'язки, *виокремлює* новий науково-пізнавальний матеріал (здопомогою вчителя); *самостійно складає* словесний, малюнковий план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою науково-художніх текстів; *передає* зміст тексту [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.6]; *перетворює* текстову інформацію у графічну (схеми, таблиці); [3 МОВ 2.2], [3 МОВ 2.6] *висловлює* особисте ставлення до прочитаного. [3 МОВ 2.4]	Дослідження побудови і змісту науково-художнього тексту. – орієнтування у фактичному змісті твору, знаходження і пояснення слів-термінів; − самостійне визначення теми науково-художнього тексту; – формування умінь виділяти, усвідомлювати зміст графічного матеріалу: схем, таблиць, діаграм; пояснювати, до яких частин тексту вони відносяться; – розвиток умінь самостійно здійснювати смислову компресію текстового матеріалу: визначати і поділяти текст на смислові частини, добирати заголовки, складати словесний і малюнковий план, відтворювати зміст тексту з опорою на види плану; – формування умінь створювати нескладні схеми, таблиці з метою ілюстративного супроводу відповідного текстового матеріалу (з допомогою вчителя); – розвиток умінь висловлювати власне ставлення до змісту: пояснювати, які факти в науково-художньому тексті зацікавили найбільше, чим саме; що було новим та ін.
Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою	

практично розрізняє дитячі книжки текстами різних видів, називає основні теми дитячого читання [3 МОВ 2.5], [3 МОВ 2.4];	Розрізнення дитячих книжок, які містять різножанрові, різнотематичні художні твори, науково-пізнавальні тексти, довідкову літературу, дитячу періодику.
самостійно розглядає та прогнозує орієнтовний зміст незнайомої книжки зопорою на ключові слова, ілюстративний та довідково-інформаційний апарат [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.5];	Прогнозування орієнтовного змісту дитячої книжки з опорою на ключові слова, структурні елементи книжки, опрацьовані в попередніх класах, а також на анотацію, відомості про письменника, заголовки розділів (наприклад, в повісті-казці); вербалізація своїх припущень у короткому зв'язному висловленні.
пояснює, які дитячі книжки найбільше подобається читати; формулює свій читацький запит у бібліотеці [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.5];	Формування умінь усно оформляти свій читацький запит за таким алгоритмом: автор, назва книжки, енциклопедії; тема читання.
самостійно здійснює вибір дитячих книжок відповідно до власних читацьких інтересі [3 МОВ 2.5];	Усвідомлений вибір дитячої книжки (книжок) з числа запропонованих бібліотекарем; вибір потрібної книжки у відкритому фонді бібліотеки (із застосуванням знання алфавіту).
користується під час вибору книжок,різними інформаційними ресурсами дитячої бібліотеки (самостійно та з допомогоюдорослого) [3 МОВ 2.1], [3 МОВ 2.5];	Користування різнотематичними книжковими виставками, рекламними плакатами, Інтернет- ресурсами бібліотеки.
висловлює емоційно-оцінні враження про прочитану книжку [3 МОВ 2.3], [3 МОВ 2.4];	Розвиток умінь висловлювати власні враження щодо прочитаної книжки: ділитися з однолітками, дорослими думками, що саме найбільше сподобалося; переконливо пояснювати, чому цю книжку варто прочитати, чим вона цікава, які емоції викликала, які події, описані в книжці, нагадали ситуації із власного життєвого досвіду та ін.
складає короткий відгук на прочитану книжку (усно, з допомогою вчителя) [3 МОВ 3.1], [3 МОВ 3.3]	Навчання складати короткий відгук на прочитану книжку за алгоритмом.
Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією	
знає і пояснює значення поняття медіа [3МОВ 2.2]; *розрізняє* види медіа за джерелами і способами одержання інформації [3 МОВ2.2]; *аналізує* медіатексти за критеріями – факти і судження про них [3 МОВ 2.2]; *формулює* висновки за прочитаним,побаченим [3 МОВ 2.2]; *знає* правила безпечної поведінки вІнтернеті; *створює* (за вибором) медіа-продукт і пояснює свій вибір [3 МОВ 2.7], [3 МОВ 2.3], [3 МОВ 2.1]; *пояснює* роль ілюстрації як джерела розуміння	Сприймання, аналіз, інтерпретація, рефлексія різних видів медіа-продукції: візуальної (текст, малюнок, фотографія); аудіальної (музика, радіо) ; аудіовізуальної (ТБ, кіно, анімація, Інтернет, гаджети); практичні роботи з ілюстрування медіатекстів; створення медіапродуктів до важливих дат і подій (в країні, в родині, класі). Рольові ігри: диктор, журналіст, розповсюджувач візуальної інформації.

тексту [3 МОВ 2.4]	
Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти	
придумує словесну картину за прочитаним твором [3 МОВ 2.7]; *виразно виражає* себе у групових і колективних інсценізаціях прочитаного;	Завдання на розвиток уяви в зв'язку з прочитаним, власними спостереженнями; вправи на комбінування, акцентування якоїсь виразної, незвичайної ознаки; заохочення до відкриття невидимих і непочутих у процесі читання дійств.
доповнює тексти (за орієнтирами вчителя); *продовжує* діалог [3 МОВ 2.7]; *придумує* текст за аналогією до прочитаного; *творчо переказує* прочитане [3 МОВ 3.1], [3 МОВ 3.4], [3 МОВ 3.2]	Інтерпретація ілюстрацій до текстів; придумування словесних картин; аналіз тексту (абзацу) з метою його доповнення,розширення (з допомогою вчителя); пошуку незвичних образів, слів; висловів; створення ситуацій вибору учнями творчих завдань за темою уроку. Індивідуальне і колективне складання нових кінцівок прочитаних казок, оповідань; знаходження рим у віршах, придумування ланцюжків римованих слів; створення творчих переказів і творів за аналогією; складання розповідей від імені одного з персонажів; практичне засвоєння (у співпраці з вчителем) прийомів складання казок, загадок, лічилок; (ігрові ситуації за прочитаним; «Живі» картини,сценки, інсценізація текстів); виконання творчих завдань на основі сприймання різнихтворів мистецтва (з допомогою вчителя).

4 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Пізнаємо простір дитячого читання	
пояснює, з яких джерел складається простір його читання; [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2] *розрізняє* твори усної народної творчості і авторські наводить приклади; [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2] *називає* імена і прізвища відомих українських письменників, з творами яких неодноразово зустрічався на уроках; [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2] *знає назви, сюжети* кількох фольклорних і літературних творів*;* *знає напам'ять* 5-6 віршів, кілька	Жанрове і авторське розмаїття навчального матеріалу,з яким учні ознайомлюються на уроках літературного читання, самостійного читання відповідно до індивідуальних інтересів і можливостей доступу до джерел інформації: - *усна народна творчість* (малі фольклорні форми; прислів'я, приказки, усмішки, притчі; героїко-фантастичні і соціально-побутові казки; пісні; міфи про створення світу і людей); - *художні твори* письменників-класиків,

прислів'їв, скоромовок, загадок; *пояснює* цінність книг, читання, бібліотек; [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2] *розповідає* про свої читацькі уподобання; знає, яким чином можна задовольнити потреби у знаходженні нової інформації. [4 МОВ 2.4], [4 МОВ 2.5]	відомих українських і зарубіжних письменників; - *поезія* (вірші пейзажні, ліричні, сюжетні,фантастичні, гумористичні; вірші-загадки, скоромовки, акровірші); - *проза* (оповідання, уривки з повістей, автобіографічних творів, спогадів; легенди; п'єси); - *байки* (вірші і проза); *Науково-художня, науково-популярна літературна з різних джерел, навчальні тексти; тексти із ЗМІ.* *Тематика дитячого читання:* світ думок, почуттів, прагнень дітей; родинні стосунки; ставлення людей до рідної землі, рідної мови; пошанування праці; героїзм і усвідомлена відданість українського народу; події життя української діаспори; події минулого і сучасного; життя видатних людей, винаходи, фантазії, пригоди, фантастика; бібліотеки, музеї тощо.
Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного	
володіє повноцінною навичкою читання вголос і мовчки текстів різних видів як загальнопредметним умінням [4 МОВ 2.1]; *усвідомлює* важливість уміння вправно читати для успішного навчання тепер і в майбутньому;	Удосконалення прийомів смислової та технічної сторіннавички читання вголос і мовчки: застосування прийомів розуміння змісту текстів різних видів; виконання вправ, завдань з розвитку технічної сторони навички читання вголос правильно, індивідуальному темпі, з дотриманням основних норм орфоепії.
самостійно застосовує прийоми виразного читання та декламування напам'ять (для художніх текстів) [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.7];	Самостійний добір і застосовування під час читання вголос, декламації прозових художніх (уривки), поетичних творів та інсценізації відповідні мовленнєві та позамовні засоби виразності: тон, гучність, логічнийнаголос, темп, жести, міміка та ін. Передача з їх допомогою загального емоційного настрою змісту твору, зміну емоційного настрою персонажа, стану природи та ін.
самостійно виділяє у тексті і пояснює значення незнайомих слів, висловів, термінів [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2];	Пояснення значень незнайомих слів, висловів, термінів у текстах різних видів; користування виносками, тлумачними словниками, довідниками, спираючись на контекст, а також шляхом добору контекстуальних синонімів.
самостійно й усвідомлено застосовує різні види читання під час опрацювання змісту текстів різних видів; [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2]	Застосування різних видів читання: аналітичне / поглиблене, переглядове, вибіркове / пошукове – відповідно до мети читання (длявсіх видів текстів).

здійснює самоконтроль, самооцінку якості свого читання і розуміння змісту; за потреби *застосовує* прийом перечитування тексту чи окремих частин, фрагментів [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.4]	Формування умінь здійснювати самоконтроль, самооцінку власної читацької діяльності. Застосуванняприйому перечитування з метою удосконалення, корекції техніки читання, повнішого розуміння змісту, пошуку відповідей на поставлені запитання.
Взаємодіємо усно за змістом прослуханого	
критично сприймає усну інформацію; *аналізує й уточнює* її [4 МОВ 1.1]; *сприймає і розуміє* художній, науково-художній текст [4 МОВ 1.4]; *виконує* усні інструкції і настанови вчителя щодо навчальних завдань;	Сприймання-розуміння усної інформації.
відтворює зміст усного повідомлення відповідно до мети [4 МОВ 1.2]; *бере участь* у колективному обговоренні змісту почутого (*уважно слухає й розуміє* запитання вчителя, думки, міркування однокласників/однокласниць, *аргументовано доповнює* їхні відповіді, обстоює власну позицію) [4 МОВ 1.2], [4 МОВ 1.3], [4 МОВ 1.6];	Аналіз та інтерпретація почутого. − розвиток умінь відтворювати зміст усногоповідомлення; − колективне обговорення усної інформації, доповнення її, обґрунтування власної думки;
висловлює власне ставлення, оціннісудження до усного повідомлення, змісту тексту; *обґрунтовує* думки, спираючись на власний досвід; *визначає* позицію співрозмовника, *погоджується* з нею або *заперечує* її; *обґрунтовує* власні погляди, підтверджує їх прикладами або власними спостереженнями, *враховує* думки іншихосіб [4 МОВ 1.2], [4 МОВ 1.4], [4 МОВ 1.6];	Формування умінь висловлювати оцінювальні судження: − висловлення власної думки про факти, події у сприйнятому на слух тексті; − розвиток умінь висловлювати оцінні судження щодо змісту прослуханого тексту.
бере участь у розігруванні діалогу, створенні діалогу на задану тему, за ілюстрацією, використовуючи мовленнєві і позамовні засоби [4 МОВ 1.1], [4 МОВ 1.7] ; *користується* формулами мовленнєвого етикету; *дотримується* норм культури спілкування під час дискусії, найважливіших правил літературної вимови. [4 МОВ 1.1], [4 МОВ 1.7]	Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.
Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів	
повноцінно сприймає, практично розрізнює тексти різних видів [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2];	Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів (художні, науково-художні).
повноцінно розуміє текст, *пояснює,* який художній образ/образи створив письменник; що основне хотів передати [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2]; *визначає і характеризує* події, явища, мотиви вчинків дійових осіб [4 МОВ 2.1], [4	Дослідження побудови і змісту художнього тексту: 1) смисловий і структурний аналіз тексту: – сприймання художнього образу твору, розуміння основного смислу описаних фактів, подій, вчинків персонажів;

МОВ 2.2]; *установлює і пояснює* смислові зв'язки між частинами тексту [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.4] ; *складає план* оповідання, казки, статті [4МОВ 2.1], [4 МОВ 2.6]; *користується* планом для переказу твору; *знаходить і пояснює* причиново-наслідкові зв'язки [4 МОВ 3.2]; *самостійно визначає* тему і основну думку твору [4 МОВ]; *самостійно застосовує різні види* переказу (залежно від мети) [4 МОВ 2.7];	– знаходження і пояснення ознак певних подій, явищ, персонажів із метою їх характеристики і підготовки до виразного читання, а також читання в особах; – розуміння смислових зв'язків, істотних ознак, понять, висновків; – самостійне складання плану оповідання, казки, статті; використання плану для переказу твору; – установлення причиново-наслідкових зв'язків; – розвиток умінь самостійно усвідомлювати та визначати тему і основну думку твору; – розвиток умінь застосовувати різні види переказу залежно від мети (докладний, стислий, вибірковий);
пояснює, які словосполучення, вислови допомагають краще уявити картини природи, місце події, зовнішність персонажів, їхні характери, вчинки, стосунки з іншими героями [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.4]; *знаходить* у тексті засоби художньої виразності (епітет, метафору, гіперболу (без вживання термінів) порівняння; з'ясовує їх роль [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.3]; *використовує* яскраві, образні вислови у власному мовленні (під час опису, розповіді) [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.7];	2) дослідження засобів художньої виразності: – усвідомлене сприймання засобів художньої виразності відповідно до їх функцій у творі; спостереження за авторським вибором слова у творах різних жанрів під час діалогів, описів природи, зовнішності персонажів, характеристики героїв; – знаходження і з'ясування ролі епітетів, порівнянь, метафор, повторів, гіпербол в усній народній творчості та у творчості поетів і прозаїків; – використання у власному мовленні засобів художньої виразності;
називає основні теми та жанри творів письменників, з творами яких неодноразово зустрічалися під час навчання [4 МОВ 3.2]; *визначає* основні події у творі, *установлює* їх послідовність, зв'язки, динаміку розвитку [4 МОВ 3.2]; *самостійно визначає* головних і другорядних персонажів твору [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.1]; *характеризує* персонажа за його вчинками; *визначає* мотиви, наслідки його вчинку; *співвідносить* вчинок із загальноприйнятими нормами людської моралі [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.3]; *виявляє* внутрішній стан героя, його почуття, зміну емоційного настрою [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.3]; *визначає, самостійно розрізняє* жанрові ознаки літературних творів, які опрацьовувалися під час навчання в 2-4 класах; *наводить* приклади [4 МОВ 2.1], [4	3) дослідження жанрових особливостей: – усвідомлення взаємозв'язків: письменники – теми; письменник – жанр; – удосконалення умінь визначати основні події у творі, пояснювати динаміку їх розвитку; установлювативзаємозв'язки між подіями фактами, спираючись на зміст тексту; – визначення головних і другорядних героїв твору; розрізнення персонажів у ставленні їх до головного героя; – розвиток умінь характеризувати персонажа за його вчинками, поведінкою, висловлювати власні оцінні судження щодо цього; – формування умінь виявляти емоційний стан, настрій інших людей, сприймаючи жести, міміку, інтонацію мовлення, окремі елементи поведінки героїв твору; – удосконалення умінь практично

МОВ 2.2];	розрізнювати твори різних жанрів, які опрацьовувалися раніше; називати ознаки, які вказують на приналежність твору до того чиіншого жанру.
формулює продуктивні запитання до тексту; виокремлює в тесті авторські запитання, звернення до читача; пояснює їх суть; [4МОВ 2.2] *пояснює* мотиви вчинків героїв, авторське ставлення до них; [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.4] *висловлює* емоційно-оцінні судження до вчинків персонажів (морально-етичного і естетичного характеру); *обґрунтовує* свою думку; [4 МОВ 2.4]	4) діалогічна взаємодія з текстом: – розвиток умінь формулювати пізнавальні запитання на виявлення загального, емоційного сприймання змісту; на поглиблене розуміння тексту, встановлення смислових зв'язків між окремими частинами тексту та ін.; пояснювати, що авторські запитання чи звернення спонукають до діалогічної взаємодії читача з текстом, автором твору; – розуміння мотивів вчинків персонажів, виявлення авторської позиції щодо зображеного; – виявлення й оцінювання стану героїв твору шляхом формулювання власних оцінних суджень (моральних, естетичних)
самостійно ознайомлюється з текстом; *орієнтується* у його змісті; *визначає* тему [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.2]; *називає* ознаки, які вказують на приналежність тексту до науково- художнього [4 МОВ 2.2]; *виділяє і розкодовує* графічну інформацію, що міститься в тексті; *перетворює* графічнуінформацію в текстову [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.6]; *знаходить, розрізняє* у текстах різнорідну інформацію, *пояснює* її суть [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.4]; *здійснює* смисловий аналіз змісту тексту; *складає* план [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.6]; *висловлює* власне судження щодо змісту тексту [4 МОВ 1.8], [4 МОВ 1.6]	Дослідження побудови і змісту науково-художньоготексту. – розвиток умінь самостійно усвідомлювати зміст заголовка, виділяти нові поняття, терміни, з'ясовуватиїх суть; визначати тему тексту; – формування й розвиток умінь розуміти особливості науково-художнього тексту: відсутність емоційних оцінок, наявність наукових фактів, понять, термінів, графічної інформації; – виділення й усвідомлення суті графічної інформації (схеми, моделі, графіки, таблиці); пояснення того, які частини змісту тексту супроводжує ілюстративний матеріал; – розвиток умінь знаходити і розрізняти інформацію природничого, історичного, культурознавчого характеру; пояснювати явища природи, історичні факти, події, співвідносити їх з текстом; – удосконалення умінь самостійно здійснювати смислову компресію змісту тексту: виділяти ключові поняття, поділяти текст на смислові частини, робити узагальнення інформації, у т.ч., що міститься в різних частинах тексту; визначати мікротеми, добирати до них заголовки, складати план; стисло відтворювати зміст тексту з опорою на план; – удосконалення умінь формулювати

	власні думки за змістом тексту, доводити і підтверджувати їх фактами з посиланням на текст; пояснювати, які нові знання, цікавий досвід здобув/здобула.
Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою	
самостійно розрізняє та наводить приклади книжок за тематичною, жанровою, авторською приналежністю; приклади довідкових видань; *пояснює* мету їх читання, використання [4 МОВ 2.5];	Розвиток умінь усвідомлювати власні читацькі мотиви (для задоволення, проведення цікавого дозвілля; знаходження потрібної інформації, розширення знань та ін); пояснювати мету читання книжок з текстами різних видів.
самостійно користується довідково-інформаційним апаратом дитячих книжок, видами бібліотечно-бібліографічноїдопомоги під час прогнозування орієнтовного змісту книжки, її вибору відповідно до мети та теми читання [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.5];	Удосконалення умінь самостійного використання довідково-інформаційного апарату дитячих книжок, видів бібліотечно-бібліографічної допомоги як важливих засобів під час вибору книжок на відповіднутему, прогнозування їх змісту та кращого розуміння.
пояснює свої читацькі уподобання, наводить приклади книжок, яким надає перевагу [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.5];	Розвиток умінь аргументувати власні читацькі переваги; пояснювати, що саме у таких книжках є найважливішим і найцікавішим; наводити приклади улюблених дитячих книжок, тем читання.
самостійно читає, розуміє зміст значних за обсягом книжок (повісті, повісті-казки, фантастика); пояснює їх відмінність від оповідань [4 МОВ 2.1], [4 МОВ 2.4];	Формування умінь утримувати увагу, послідовно читати за розділами, главами й розуміти цілісний зміст таких книжок та окремих частин: визначати тему, основну сюжетну лінію, головних та другорядних персонажів; тривалість подій у часі і т.ін.
висловлює власні аргументовані зв'язні емоційно-оцінні судження про прочитану книжку [4 МОВ 1.5], [4 МОВ 1.6];	Розвиток умінь будувати зв'язні аргументовані оцінні судження щодо загального змісту книжки, вчинків персонажів (що у книжці сподобалось/не сподобалось, чиї вчинки героїв заслуговують/не заслуговують схвалення і чому; що у змісті було новим, цікавим); підтверджувати свої думки прикладами з тексту; пов'язувати зміст прочитаного з власним життєвимдосвідом.
бере участь у колективній дискусії за змістом прочитаних книжок, виявляє активну читацьку позицію; *дотримується* етичних норм культури спілкування [4МОВ 1.6], [4 МОВ 1.7];	Удосконалення умінь брати активну участь у колективному обговоренні змісту прочитаного: поважати іншу точку зору; аргументовано доповнювати відповіді учнів; предметно ставити запитання учасникам діалогу/полілогу; обстоювати власну позицію; усвідомлювати, що колективна дискусія може збагачувати власний читацький досвід, сприяти кращому розумінню змісту.
самостійно складає письмовий відгук на прочитану книжку (за власним вибором) [4 МОВ 3.1]	Формування умінь готувати письмовий відгук на прочитану книжку (за власним вибором).

Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією	
знає права дітей на одержання інформації [4 МОВ 2.2], [4 МОВ 2.6]; *розрізняє і пояснює* особливості передачі інформації у різних видах медіапродукції; *створює* медіапродукт (кадри мультфільма, замітка до газети, виступ на шкільному радіо тощо) за вибором [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 3.3]; *наводить приклади,* де і як можна перевірити одержану інформацію [4 МОВ1.5], [4 МОВ 1.7]; *створює* рекламу за аналогією; *знаходить і пояснює різницю* між фактами і думками про них [4 МОВ 2.2] ; *обстоює власну думку,* дотримуючись культури спілкування [4 МОВ 1.6]	Опрацювання доступних дітям джерел і способів передачі інформації (тексти, малюнки, фотографії); аналіз ситуацій з життєвого і шкільного досвіду, які учні відображають у медіапродукції; Створення розповідей, історій за прочитаним, побаченим з різним ставленням (доведення своєїдумки); Групова робота (створення анімацій, коміксів; ігри,дискусії; створення реклами книги, вистави, події за алгоритмом (у групі, індивідуально) аналіз впливу реклами на вчинки людей.
Перетворюємо та інсценізуємо прочитане, створюємо власні тексти	
самостійно виконує завдання на зміну, доповнення, словесне ілюстрування твору [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 3.2]; *доповнює* твір новим персонажем, новою подією [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 3.2]; *передає* прочитане в інсценізації, поєднуючи різні засоби виразності (слово, жест, міміка, рухи) [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 3.2]; *використовує* відомі прийоми для створення казки. [4 МОВ 3.1], [4 МОВ 3.2], [4 МОВ 3.4]	Заохочення дітей до творчості виконання різноманітних завдань, вправ для розвитку фантазії, образного мислення і мовлення. Конкретизація, доповнення прочитаного новоюінформацією, новим баченням через залучення ілюстративного матеріалу (малюнок, картина, музика). Завдання на образне уявлення прочитаного; розвиток фантазії через взаємодію мистецтв («Бачу картину намальовану поетом» та ін.). Придумування словесних картин; творчий переказ; вправи на римування, оволодіння прийомами складання казок; розвиток образного мовлення (комбінування відомого з невідомим; акцентування деталі; зупинення або прискорення часу; перевтілення, аналогія та ін..); загадок, лічилок та ін. Знаходження у текстах образних засобів (добір порівнянь, епітетів, метафор, багатозначних слів, фразеологічних зворотів), пояснення їх ролі у сприйманні прочитаного.

Іноземна мова
(навчальний предмет)

Мовно-літературна освітня галузь

Пояснювальна записка

Головна **мета** навчання іноземної мови у початковій школі полягає у формуванні в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Початковий етап навчання іноземної мови у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі надзвичайно важливий, оскільки в цей період закладаються психолінгвістичні основи іншомовної комунікативної компетенції, необхідні та достатні для подальшого її розвитку й удосконалення. Тут відбувається становлення засад для формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також умінь сприймати на слух, говорити, читати й писати у межах визначених програмою результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Зміст навчання іноземної мови у початковій школі добирається відповідно до психофізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку.

У початковій школі важливо зацікавити учнів вивченням іноземної мови, викликати в них позитивне ставлення до предмета, вмотивувати необхідність володіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування.

Завдання іноземних мов у реалізації мети початкової загальної середньої освіти. Зміст навчання забезпечується єдністю предметного, процесуального та емоційно-ціннісного компонентів і створюється на засадах оволодіння іноземною мовою у контексті міжкультурної парадигми, що передбачає навчання мови народу, який нею спілкується, та ознайомлення з його культурою. Такий підхід зумовлює формування готовності до міжкультурної комунікації у межах типових сфер, тем і ситуацій спілкування, визначених навчальною програмою. На кінець 4-го класу учні досягають рівня А1. Ці рівні характеризують результати навчальних досягнень у кожному виді мовленнєвої діяльності та узгоджуються із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно допоставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мовита інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою

засобів електронного спілкування.

	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами	Уміння: • використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленнєвої діяльності; • засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції. Ставлення:
		• гордість за Україну, її мову та культуру; • розуміння потреби популяризувати Україну у світі засобами іноземних мов; • готовність до міжкультурного діалогу.
2	Спілкування іноземними мовами	Реалізується через предметні компетентності.
3	Математична компетентність	Уміння: • розв'язувати комунікативні та навчальні проблеми, застосовуючи логіко-математичний інтелект. Ставлення: • готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних і навчальних проблем.
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	Уміння: • описувати іноземною мовою природні явища, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини. Ставлення: • інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження.
5	Інформаційно-цифрова компетентність	Уміння: • вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж; • створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами; • спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; • застосовувати ІКТ відповідно до поставлених завдань. Ставлення: • готовність дотримуватись мережевого етикету.
6	Уміння вчитися упродовж життя	Уміння: • самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її; • організовувати свій час і навчальний простір; • оцінювати власні навчальні досягнення. Ставлення: • впевненість у спілкуванні іноземною мовою; • подолання власних мовних бар'єрів; • наполегливість; • внутрішня мотивація та впевненість в успіху.
7	Ініціативність і підприємливість	Уміння: • ініціювати усну, писемну, зокрема онлайн взаємодію іноземною мовою для розв'язання конкретної життєвої ситуації. Ставлення: • дотримання етичної поведінки під час розв'язання життєвих ситуацій; • комунікабельність та ініціативність; • креативність.

8	Соціальна та громадянська компетентності	Уміння: • формулювати власну позицію; • співпрацювати з іншими на результат, спілкуючись іноземною мовою. Ставлення: • толерантність у спілкуванні з іншими.
9	Обізнаність та самовираження у сфері культури	Уміння: • висловлювати іноземною мовою власні почуття, переживання і судження. Ставлення: • усвідомлення цінності культури для людини і суспільства; • повага до багатства і розмаїття культур.
10	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: • пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови. Ставлення: • сприймання природи як цілісної системи; • готовність обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища; • відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки.

Функції іноземних мов у реалізації мети початкової загальноїсередньої освіти

У процесі навчання іншомовного спілкування комплексно реалізуються освітня, виховна і розвивальна функції.

Освітня функція спрямована на:

- усвідомлення учнями значення іноземної мови для життя у мультилінгвальному та полікультурному світовому просторі;
- оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країн виучуваної мови;
- залучення учнів до діалогу культур (рідної та іншомовної);
- розуміння власних індивідуальних особливостей як психофізіологічних засад для оволодіння іноземною мовою;
- формування вміння використовувати в разі потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів (працювати з підручником, словником, довідковою літературою, мультимедійними засобами тощо).

Виховна функція сприяє:

- формуванню в учнів позитивного ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, поваги до народу, носія цієї мови, толерантного ставлення до його культури, звичаїв і способу життя;
- розвитку культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому суспільстві;
- емоційно-ціннісному ставленню до всього, що нас оточує;
- розумінню важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користуватися нею як засобом спілкування.

Розвивальна функція сприяє розвитку в учнів:

- мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей;
- готовності брати участь в іншомовному спілкуванні;

- потребу подальшого самовдосконалення у сфері використання іноземної мови;
- здатності переносити знання й уміння у нову ситуацію шляхом виконання проблемно-пошукової діяльності.

Компетентнісний потенціал галузі «Іноземні мови» у початковій школі

Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у загальноосвітній школі на основі ключових компетентностей як результату навчання.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здорове життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх навчальних предметів і є метапредметними. Виокремлення в навчальних програмах таких інтегрованих змістових ліній, як «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння з різних предметів у реальних життєвих ситуаціях. Інтегровані змістові лінії реалізуються під час вивчення іноземної мови у спеціалізованих школах із поглибленим вивченням та у загальноосвітніх навчальних закладах. Діяльність та уміння із змістових ліній добираються відповідно до комунікативної потреби, тематики ситуативного спілкування, віку та рівня підготовленості учнів.

Інтегровані змістові лінії та орієнтовні способи їх реалізації у початковійшколі

Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» спрямована на формування основ соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- сприймання природи як цілісної системи;
- взаємозв’язок людини й навколишнього середовища;
- готовність обговорювати питання, пов’язані із збереженням навколишнього середовища;

Реалізація змістової лінії «Громадянська відповідальність» сприяє формуванню основ відповідального ставлення до громади і суспільства.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на уміння:

- усвідомлення дитиною власних прав і обов’язків;
- формування толерантного ставлення до інших;
- уміння співпрацювати та приймати спільні рішення.

Реалізація змістової лінії «Здоров'я і безпека» сприяє формуванню безпечного життєвого середовища та основ здорового способу життя.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- розуміння правил безпечної поведінки;
- усвідомлення впливу шкідливих звичок на здоров’я людини;

- дотримання здорового способу життя.

Змістова лінія «Підприємливість та фінансова грамотність» спрямована на розуміння практичних аспектів фінансових питань.

Засобами іноземних мов учнів орієнтують на:

- усвідомлення власних фінансових потреб;
- продукування ідей та їх реалізацію;
- уміння визначати пріоритети та планувати дії.

Тема	**Змістова лінія**			
	Екологічна безпека та сталий розвиток	Громадянська відповідальність	Здоров'я і безпека	Підприємливість та фінансова грамотність
Я, моя родина і друзі		Розуміє важливість допомоги батькам та розповідає про свої обов'язки.	Виявляє відповідальні ставлення до власного здоров'я.	Виявляє ініціативу та відповідальність у плануванні робочого дня.
		Оцінює власні вчинки та вчинки інших людей.		
		Вибудовує товариські стосунки з оточуючими людьми.		
Відпочинок і дозвілля	Розуміє необхідність приведення в порядок місця відпочинку.	Враховує думку товаришів при виборі того чи іншого виду відпочинку.	Розуміє базові правила безпечної поведінки.	
Природа та навколишнє середовище	Цінує та бережливо ставиться до природи.	Висловлюється про важливість допомоги тваринам та збереження природи.		
Людина	Розуміє наслідки нераціональних дій людини на навколишнє середовище.	Виявляє толерантне ставлення до людей.	Розпізнає позитивні та негативні чинники, що впливають на здоров'я людини.	
			Розуміє важливість дотримання правилгігієни, рухового режиму та фізичного	

			навантаження.	
Помешкання			Розуміє необхідність дотримання чистоти та порядку у власному помешканні.	
Харчування			Розрізняє здоровута шкідливу їжу.	Складає просте меню з корисних продуктів.
				Раціонально розподіляє кошти під час покупки.
Подорож	Виявляє ціннісне ставлення до природи під час подорожі.		Обирає безпечний шлях пересування.	Обирає оптимальний вид транспорту.
Свята й традиції				Розуміє необхідність планування покупок на святкування у межах бюджету.
Школа та шкільне життя		Використовує модель поведінки, яка не суперечить правилам шкільного життя.		

Загальні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів (Комунікативна компетентність)

Комунікативні види мовленнєвої діяльності	**Комунікативні уміння**	**Рівні та дескриптори володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання**
		3 – 4 класи
		А1
Р е ц	**Сп**	Розуміє повільне та чітке мовлення з довгими паузами задля полегшення усвідомлення змісту почутого.

		Розуміє конкретну інформацію (наприклад, про місце або час) у знайомомуповсякденному контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
	Зорове сприймання	Розуміє дуже короткі, прості тексти, читаючи їх пофразово, впізнаючи знайомі імена, слова та основні фрази, перечитуючи за потреби.
Інтеракційні	**Усна взаємодія**	Взаємодіє у простий спосіб, але комунікація повністю залежить від повторення вуповільненому темпі, перефразування та доповнення.
		Ставить і відповідає на прості запитання, ініціює і вербально реагує на прості твердження, які стосуються нагальних потреб і дуже знайомих тем.
	Писемна взаємодія	Пише короткі фрази для надання базової інформації (ім'я, адреса, родина), ванкет або записці, використовуючи словник.
	Онлайн взаємодія	Встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливіформи вітання та прощання.
		Розміщує прості онлайн вітання, вживаючи основні формульні вирази.
		Розміщує онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна вибрати зменю та/або скористатись онлайн перекладачем.
Продуктивні	**Усне продукування**	Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр., ім'я, адреса, родина, національність)
	Писемне продукування	Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім'я, адреса, національність), з можливим використанням словника.

Очікувана соціолінгвістична відповідність на кінець 4-го класу

A1
Встановлює базовий соціальний контакт, використовуючи найпростіші форми ввічливості: привітання та прощання; представлення.

Лінгвістична компетенція на кінець 4-го класу

Лінгвістичний діапазон	**А1**
Загальний	Володіє базовим діапазоном простих виразів про особисті деталей та потреби конкретного типу.
	Використовує деякі базові структури в простих реченнях, дещо оминаючиабо скорочуючи деякі елементи.
Лексичний	Має елементарний словниковий запас для використання в конкретних ситуаціях.
Граматичний	Вживає обмежену кількість простих граматичних структур та шаблоннихречень у межах вивченого матеріалу.
Фонологічний	Вимова дуже обмеженого репертуару вивчених слів та фраз може бутизрозумілою для співрозмовника з деякими труднощами.
	Правильно вимовляє обмежену кількість звуків, а також правильно ставить наголос у простих знайомих словах та фразах.
	Відтворює звуки виучуваної мови під уважним керівництвом учителя.
	Артикулює обмежену кількість звуків, отже мовлення стає зрозумілим, якщо співрозмовник надає підтримку (наприклад, пропонує правильнувимову).

Конкретні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (Комунікативна компетентність)

Навчальна програма є рамковою, а відтак проміжні результати за класами визначають вчителі, орієнтуючись на кінцевий результат.

Комунікативні види мовленнєвої діяльності	**Комунікативні уміння**		**Рівень та дескриптори володіння іноземною мовою накінець 4-го класу**
			А1
Р е ц	**С п р**	В цілому	Розуміє повільне та чітке мовлення з довгими паузамизадля полегшення усвідомлення змісту почутого.
			Розуміє конкретну інформацію (наприклад, про місце абочас) у знайомому повсякденному контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
		Розуміння розмови між іншими людьми	Розуміє деякі слова та вирази, коли люди говорять про себе, родину, школу, хобі або оточення, якщо мовленняповільне й чітке.
			Розуміє слова та короткі речення, слухаючи простурозмову (наприклад, між покупцем і продавцем у магазині), якщо мовлення повільне й дуже чітке.

		Слухання наживо	Розуміє в загальних рисах дуже просту інформацію, якапояснюється у передбачуваній ситуації (наприклад, на екскурсії), якщо мовлення дуже повільне й чітке зтривалими паузами час від часу.
		Слухання оголошень та інструкцій	Розуміє інструкції, які даються ретельно й повільно,виконує короткі, прості вказівки.
			Розуміє, коли хтось повільно й чітко розповідає, де знаходиться предмет, якщо той перебуває вбезпосередньому оточенні.
			Розуміє числа, ціни та час, якщо вони повільно й чітко оголошуються через гучномовець (напрткладі, на вокзаліабо в магазині).
		Слухання радіо та аудіозаписів	Виокремлює конкретну інформацію (наприклад, місце та час) з коротких аудіо- та відеозаписів на знайому повсякденну тематику, якщо мовлення повільне та чітке.
		Аудіо-візуальне сприймання (телепрограми, фільми, відеозаписи)	Дескриптори відсутні
Рецептивні	**Зорове сприймання**	В цілому	Розуміє дуже короткі, прості тексти, читаючи їх пофразово, впізнаючи знайомі імена, слова та основніфрази, перечитуючи за потреби
		Читання кореспонденції	Розуміє короткі прості повідомлення на листівках.
			Розуміє короткі, прості повідомлення (наприклад, розміщені в соцмережах або отримані на електронну скриньку) з пропозицією зустрітися в певному місці впевний час.
		Читання для орієнтування	Впізнає знайомі імена, слова і базові фрази з простих оголошень у найпоширеніших повсякденних ситуаціях.
			Розуміє інформацію в путівниках по торгових центрах (наприклад, інформацію про розташування відділів) тавказівниках (наприклад, місцезнаходження ліфтів).
			Розуміє базову інформацію у готелі (наприклад, годиниподачі сніданку).
			Знаходить і розуміє просту, важливу інформацію в рекламі, програмах заходів, листівках та брошурах.
		Читання для отримання інформації та аргументування	Розуміє основний зміст простих інформаційних матеріалів,особливо за наявності ілюстрацій.
			Розуміє короткі тексти зі сфери особистих інтересів (наприклад, новини про спорт, музику, подорожі тощо), написані простими словами з ілюстраціями чи малюнками.
		Читання інструкцій	Розуміє короткий письмовий опис маршруту (як дістатисяз пункту А до пункту Б).
		Читання для задоволення	Розуміє короткі ілюстровані розповіді про повсякденнежиття, написані простими словами.
			Розуміє в загальних рисах короткі ілюстровані оповідання, якщо зображення допомагають здогадатися про змісттексту.

Інтеракційні	**Усна взаємодія**	В цілому	Взаємодіє у простий спосіб, але комунікація повністю залежить від повторення в уповільненому темпі,перефразування та доповнення.
			Ставить і відповідає на прості запитання, ініціює і вербально реагує на прості твердження, які стосуютьсянагальних потреб і дуже знайомих тем.
		Бесіда, дискусія та розуміння співрозмовника	Розуміє повсякденні вирази, що використовуються для задоволення простих конкретних потреб, якщо співрозмовник доброзичливо звертається безпосередньо донього/неї, за необхідності повторює сказане, а мовлення чітке й повільне.
			Розуміє ретельно й повільно артикульовані запитання та інструкції, звернені безпосередньо до нього/неї,дотримується простих вказівок.
			Розуміє повсякденні вирази, вживані для задоволення простих потреб певного типу, якщо співрозмовник доброзичливо звертається безпосередньо до нього/неї, занеобхідності повторює сказане, а мовлення чітке й повільне.
			Бере участь у простій розмові фактологічного характеру на передбачувану тему (наприклад, рідна країна, родина,школа тощо.
			Представляється та використовує прості вирази дляпривітання і прощання.
			Питає, як справи й вербально реагує на новини.
			Спілкується про уподобання у спорті, їжі тощо, використовуючи обмежений діапазон мовних засобів, якщо співрозмовник звертається безпосередньо донього/неї, а мовлення чітке та повільне.
		Цілеспрямована співпраця	Розуміє запитання та інструкції, якщо співрозмовник звертається безпосередньо до нього/неї, а мовлення чіткета повільне.
			Виконує прості інструкції, що включають час, місце числатощо.
		Отримання товарів та послуг	Просить дати певний предмет (наприклад, ручку, яблуко)та реагує на подібне прохання співрозмовника.
			Просить про послугу, використовуючи прості вирази(наприклад, дати пити, відчинити вікно).
			Оперує категоріями чисел, кількості, вартості, часу.
		Обмін інформацією	Ставить та відповідає на прості запитання, продукує та вербально реагує на прості твердження, що стосуютьсянагальних потреб чи дуже знайомих тем.
			Ставить та відповідає на запитання про себе та іншихлюдей (наприклад, місце проживання, знайомі).
			Визначає час, використовуючи такі фрази, як наступноготижня, минулої п’ятниці, у листопаді, третя година.
			Повідомляє числа, кількість та вартість у обмеженийспосіб.

			Називає колір одягу або інших знайомих предметів, атакож запитує про їхній колір .
Інтеракційні	**Писемна взаємодія**	В цілому	Запитує та надає особисту інформацію у письмовій формі.
		Листування	Пише за допомогою словника повідомлення й онлайн дописи, що складаються з низки дуже коротких речень прохобі, уподобання, вживаючи прості слова та формульні вирази.
			Пише короткі прості листівки.
			Пише короткі прості повідомлення друзям (наприклад, СМС), надаючи їм інформацію або запитуючи про щось.
		Записки, повідомлення, бланки	Пише числа та дати, своє ім'я, національність, адресу, вік, дату народження або прибуття до країни тощо (наприклад,у реєстраційному бланку готелю.
			Залишає прості повідомлення/записки, наприклад, про те,куди пішли та коли повернуться (Пішов у магазин. Повернусь о 5 годині).
	Онлайн	В цілому	Пише дуже прості повідомлення та онлайн дописи, які складаються з низки коротких речень. Здійснює прості онлайн покупки та робить заявки під наглядом дорослих.
		Онлайн спілкування та дискусія	Пише за допомогою онлайн перекладача дуже прості повідомлення та онлайн дописи, які складаються з низкидуже коротких речень про хобі, уподобання тощо.
			Використовує прості слова, смайлики та формульні вирази, стисло реагуючи на прості онлайн дописи, вбудовані посилання та медіа-об'єкти, але на подальші коментарі відповідає лише стандартними виразами подякичи вибачення.
		Цілеспрямована онлайн співпраця	Оформлює під наглядом дорослих прості онлайн-покупки та заявки, надаючи базову інформацію про себе (ім'я, e-mail адреса чи номер телефону).
Продуктивні	**Усне продукування**	В цілому	Будує прості, здебільшого відокремлені фрази про людей імісця.
		Тривалий монолог: опис власного досвіду	Описує себе, те, що робить, місце, де живе.
			Описує прості аспекти свого повсякденного життя за допомогою низки простих речень, використовуючи прості слова та фрази, якщо має змогу заздалегідь підготуватися.
		Тривалий монолог: надання інформації	Описує за допомогою простих слів, виразів та кліше предмет чи малюнок,показуючи його іншим, якщо маєзмогу заздалегідь підготуватися.
		Тривалий монолог: обґрунтування власної думки	Дескриптори відсутні
		Виступ перед аудиторією	Дескриптори відсутні
	Писемн	В цілому	Надає у письмовому вигляді інформацію про себе (наприклад, уподобання, родина, домашні улюбленці),використовуючи прості слова та вирази.
			Пише прості фрази та речення.

		Творче письмо	Пише прості фрази та речення про себе та уявних людей,про те, де вони живуть і що роблять.
			Описує кімнату дуже простими словами.
			Використовує прості слова та фрази для опису предметів, зякими стикається у повсякденному житті (наприклад, колір машини, її розмір).

Орієнтовні параметри навчально-пізнавальних досягнень учнів

Уміння	**Клас**	
	3	**4**
Сприймання на слух (Аудіювання)	Обсяг прослуханого у запису матеріалу (у межах)	
	1,5-2 хв	2 хв
Зорове сприймання (Читання)	Обсяг одного тексту в словах (у межах)	
	80-100	100-150
Усна взаємодія (Діалог)	Висловлення кожного співрозмовника у репліках, правильно оформлених у мовному відношенні (у межах)	
	4	5
Усне продукування (Монолог)	Обсяг висловлення у реченнях (у межах)	
	4-5	5-6
Писемне продукування (Письмо)	Обсяг письмового повідомлення у словах (у межах)	
	25-40	40-50

Англійська мова

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому граматичні структури засвоюються імліцитно шляхом сприймання мовленнєвих зразків у комунікативних ситуаціях. Більшість граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

3-ій клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	**Мовний інвентар – лексичний діапазон**	**Мовленнєві функції**

Я, моя родина і друзі	члени родини числа до 100 вік старших членів родини місце проживання щоденні обов'язки	• привітатися • попрощатися • вибачитися • подякувати • представити себе/когось; • називати/описувати когось/щось • ставити запитання і відповідатина них • розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди • вітати зі святом
Відпочинок і дозвілля	захоплення розваги	
Людина	зовнішність людини професії	
Помешкання	дім квартира моя кімната	
	умеблювання	• виражати настрій • висловлювати уподобання • розуміти інформаційні вказівники
Харчування	посуд назви продуктів	
Природа та навколишнє середовище України та країн виучуваної мови	погода та вибір одягу природні явища	
Свята та традиції України та країн виучуваної мови	місяці місце, дата, час проведення свята, події	
Школа	навчальні предмети розклад улюблений предмет	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	**Структура**
Clause	there is(n't)/are(n't)
Conjunction	basic connectors 'but/and/or'
Determiner	'a/an' with jobs 'some' and 'any' in questions and negative statements 'how' questions for time, measurement, size and quantity
Noun	irregular nouns – plural ' 's' for possession
Preposition	basic prepositions of place and direction
Pronoun	object personal pronoun
Verb	present simple for daily routines, facts and states regular/irregular past simple for finished time was/were with complement

4-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	**Мовний інвентар – лексичний діапазон**	**Мовленнєві функції**
Я, моя родина і друзі	місцепроживання населені пункти	• привітатися • попрощатися • вибачитися
Помешкання	види помешкань умеблювання	

Відпочинок і дозвілля	спорт улюблені дитячі герої магазини і покупки	• подякувати • представити себе/когось; • називати/описувати когось/щось • ставити запитання і відповідатина них • розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди • вітати зі святом • виражати настрій • висловлюювати уподобання
Людина	гігієна стан здоров'я	
Природа і навколишнє середовище України та країн виучуваної мови	довкілля природні явища	
Подорож по Україні та до країн виучуваної мови	поїздка на канікулах види транспорту назви столиць, населених пунктів	
Свята та традиції	святкування в кафе	
Шкільне життя	шкільні події	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	**Структура**
Adjective	comparative and superlative forms of adjectives
Adverb	adverbs and adverbials of frequency and movement
Clause	statements with subject + verb + object
Conjunction	basic connectors 'but/and/or'
	'because' for causes and reasons
Determiner	'how' questions for time, measurement, size and quantity 'a/an' with jobs
Modality	'would like to' + infinitive
Verb	Present Continuous, Future Simple for plans and intentions

Німецька мова

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому частина граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

3-ій клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	**Мовний інвентар – лексичний діапазон**	**Мовленнєві функції**

Я, моя родина і друзі	члени родини числа до 100 вік старших членів родини місце проживання щоденні обов'язки	• привітатися • попрощатися • вибачитися • подякувати • представити себе/когось; • називати/описув атикогось/щось • ставити запитання і відповідати на них • розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди • вітати зі святом • виражати настрій • висловлювати уподобання • розуміти інформаційні вказівники
Відпочинок і дозвілля	захоплення розваги	
Людина	зовнішність людини професії	
Помешкання	дім квартира моя кімната умеблювання	
Харчування	посуд назви продуктів	
Природа та навколишнє середовище України та країн виучуваної мови	погода та вибір одягу природні явища	
Свята та традиції України та країн виучуваної мови	місяці місце, дата, час проведення свята, події	
Школа	навчальні предмети розклад улюблений предмет	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	**Структура**
Adjektiv	Steigerungsstufen
Adverb	Adverbien heute, morgen, bald
Artikel	Nullartikel
Konjunktion	Konjunktion oder
Präposition	Präpositionen in, an, auf
Pronomen	Personalpronomen im Dativ Demonstrativpronomen dieser
Satz	Ergänzungsfrage (wo, wann)
Substantiv	Substantive im Dativ als feste Wendung (im Winter, am Montag, mit dem Bus…) Genitiv der Eigennamen
Verb	Verb mögen (möchte) Reflexivverben
Zahlwort	Numeral Ordinalzahlen

4-ий клас

Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	**Мовний інвентар – лексичний діапазон**	**Мовленнєві функції**

Я, моя родина і друзі	місцепроживання населені пункти	• привітатися • попрощатися • вибачитися • подякувати • представити себе/когось; • називати/описув атикогось/щось • ставити запитання і відповідати на них • розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди • вітати зі святом • виражати настрій • висловлюювати уподобання
Помешкання	види помешкань умеблювання	
Відпочинок і дозвілля	спорт улюблені дитячі герої магазини і покупки	
Людина	гігієна стан здоров'я	
Природа і навколишнє середовище України та країни виучуваної мови	довкілля природні явища	
Подорож по Україні та до країн виучуваної мови	поїздка на канікулах види транспорту назви столиць, населених пунктів	
Свята та традиції	святкування в кафе	
Шкільне життя	шкільні події	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	**Структура**
Präposition	Präpositionen zu, aus, ohne, mit
Pronomen	Unpersönliches Pronomen es (es gibt) Unbestimmt-persönliches Pronomen man
Satz	Ergänzungsfrage (woher, wohin) Unbestimmt-persönliche man-Sätze
Substantiv	Substantive im Dativ
Verb	Perfekt der wichtigen Verben (fahren, gehen, essen, trinken…)

Французька мова

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання. Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому частина граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

3-ій клас
Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	члени родини числа до 100 вік старших членів родини місце проживання щоденні обов'язки	• привітатися • попрощатися • вибачитися • подякувати • представити себе/когось; • називати/описувати когось/щось • ставити запитання і відповідатина них • розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди • вітати зі святом • виражати настрій • висловлювати уподобання • розуміти інформаційні вказівники
Відпочинок і дозвілля	захоплення розваги	
Людина	зовнішність людини професії	
Помешкання	дім квартира моя кімната умеблювання	
Харчування	посуд назви продуктів	
Природа та навколишнє середовище України та країн виучуваної мови	погода та вибір одягу природні явища	
Свята та традиції України та країн виучуваної мови	місяці місце, дата, час проведення свята, події	
Школа	навчальні предмети розклад улюблений предмет	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	Структура
Adjectif	Les adjectifs possessifs et demonstratifs
Adverbe	Les adverbes de fréquence parfois, toujours, d'habitude, jamais Les adverbes de quantité un peu de, beaucoup de
Article	Les articles définis, indéfins et partitifs
Conjonction	Les articulateurs ou, et
Nom	L'accord : le masculin et le féminin, le singulier et le pluriel
Préposition	La situation dans l'espace à, en, au Les prépositions de temps (avant, après),de lieu (dans, sur, sous, près de)
Pronom	Les pronoms toniques
Verbe	Le présent La négation ne...pas L'impératif Le conditionnel présent de politesse Je voudrais... L'interrogation : "qui", "où", "quand", "quel(le)", "combien","comment", "est-ce que", "pourquoi"

4-ий клас
Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції

Я, моя родина і друзі	Місце проживання населені пункти	• привітатися • попрощатися • вибачитися • подякувати • представити себе/когось; • називати/описувати когось/щось • ставити запитання і відповідатина них • розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди • вітати зі святом • виражати настрій • висловлювати уподобання
Помешкання	види помешкань умеблювання	
Відпочинок і дозвілля	спорт улюблені дитячі герої магазини і покупки	
Людина	гігієна стан здоров'я	
Природа і навколишнє середовище України та країни виучуваної мови	довкілля природні явища	
Подорож по Україні та до країн виучуваної мови	поїздка на канікулах види транспорту назви столиць, населених пунктів	
Свята та традиції	святкування в кафе	
Шкільне життя	шкільні події	

Мовний інвентар – граматика

атегорія	**Структура**
Adjectif	L'accord et la place des adjectifs
Adverbe	Les adverbes d'intensité trop, très
Article	L'article zéro: être + profession
Conjonction	et, ou ,alors, mais
Nom	L'accord: le masculin et le féminin, le singulier et le pluriel
Nombre	Les nombres cardinaux
Pronom	Les pronoms personnels (sujets, toniques) Les pronoms interrogatifs simples
Verbe	Le présent (les verbes modaux) Le présent progressif (être en train de) Le futur proche (je vais + infinitif...) Le passé composé avec avoir, avec, être, (quelques verbes) Le passé récent (je viens de + infinitif...)

Іспанська мова

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родинаі друзі + Помешкання.

Мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу концентричного навчання.

Він не є метою навчання, тому й не розглядається як окремі лексичні або граматичні теми.

Розпочинаючи вивчення іноземної мови, учні початкової школи ще не достатньо володіють лінгвістичними поняттями рідної мови. Тому частина граматичного матеріалу вивчається на рівні лексичних одиниць: учні засвоюють окремі граматичні явища у мовленнєвих зразках, і їм не потрібно пояснювати морфологічні та синтаксичні зв'язки між частинами мови або структурними одиницями, що входять до зразка.

3-ій клас
Загальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	члени родини числа до 100 вік старших членів родини місце проживання щоденні обов'язки	• привітатися • попрощатися • вибачитися • подякувати • представити себе/когось; • називати/описувати когось/щось • ставити запитання і відповідатина них • розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди • вітати зі святом • виражати настрій • висловлювати уподобання • розуміти інформаційні вказівники
Відпочинок і дозвілля	захоплення розваги	
Людина	зовнішність людини професії	
Помешкання	дім квартира моя кімната умеблювання	
Харчування	посуд назви продуктів	
Природа та навколишнє середовище України та країн виучуваної мови	погода та вибір одягу природні явища	
Свята та традиції України та країн виучуваної мови	місяці місце, дата, час проведення свята, події	
Школа	навчальні предмети розклад улюблений предмет	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	Структура
Adverbio	De lugar, de tiempo
Números	Los ordinales de 20 hasta 100, los cardinales de 1 hasta 10
Preposición	De lugar
Pronombres	Los demostrativos (este, esta, estos, estas)
Verbo	Los verbos regulares, reflexivos y algunos irregulares en Presente de Indicativo Los verbos regulares y algunos irregulares en Pretérito Perfecto Compuesto

4-ий клас
агальні характеристики ситуативного спілкування

Тематика ситуативного спілкування	Мовний інвентар – лексичний діапазон	Мовленнєві функції
Я, моя родина і друзі	Місце проживання населені пункти	• привітатися • попрощатися • вибачитися
Помешкання	види помешкань умеблювання	
Відпочинок і дозвілля	спорт улюблені дитячі герої магазини і покупки	• подякувати • представити себе/когось;

Людина	гігієна стан здоров'я	• називати/описувати когось/щось • ставити запитання і відповідатина них • розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди • вітати зі святом • виражати настрій • висловлювати уподобання
Природа і навколишнє середовище України та країни виучуваної мови	довкілля природні явища	
Подорож по Україні та до країн виучуваної мови	поїздка на канікулах види транспорту назви столиць, населених пунктів	
Свята та традиції	святкування в кафе	
Шкільне життя	шкільні події	

Мовний інвентар – граматика

Категорія	**Структура**
Números	Los ordinales de 100 hasta 10000
Perífrasis verbales	Hay que+inf., tener que+inf.
Preposición	De lugar, de tiempo
Pronombres	Los demostrativos (aquel, aquella, aquellos, aquellas, ese, esa, esos,esas)
Sustantivo	La concordancia con el adjetivo
Verbo	Los verbos irregulares en Presente de Indicativo Los verbos regulares e irregulares en Pretérito Perfecto CompuestoLos verbos regulares e algunis irregulares en Futuro Simple de Indicativo

Математика
(навчальний предмет)

Математична освітня галузь

Пояснювальна записка

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способівдій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для описуматематичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність ідостатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі

і дослідження».

Змістова лінія **«Числа, дії з числами. Величини»** охоплює вивчення у 1 – 4класах питань нумерації цілих невід'ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія **«Геометричні фігури»** націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія **«Робота з даними»** передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «**Математичні задачі і дослідження**» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності. Рекомендовано раз на два тижні проводити уроки для організації та виконання міжпредметних навчальних проектів, міні-досліджень тощо.

3 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	Зміст навчання

Числа, дії з числами. Величини	
відтворює послідовність чисел у межах тисячі [3 МАО 4.2]; *читає* і *записує* числа, утворює числа різними способами [3 МАО 4.2]; *визначає* розрядний склад трицифрового числа [3 МАО 4.2]; *визначає* загальну кількість сотень, десятків, одиниць у числі [3 МАО 4.2]; *подає* числа у вигляді суми розрядних доданків [3 МАО 4.2]; *порівнює* числа різними способами [3 МАО 4.2]; *виконує* додавання та віднімання, множення і ділення на основі нумерації чисел [3 МАО 4.3];	Нумерація чисел у межах тисячі.
володіє навичкою усного додавання і віднімання круглих чисел [3 МАО 4.3]; *обчислює усно* зручним для себе способом [3 МАО 4.3]; *володіє* навичкою письмового додавання і віднімання чисел у межах 1000 [3 МАО 4.3]; *прогнозує* результат додавання та віднімання, [3 МАО 1.3]; *перевіряє* правильність обчислень [3 МАО 3.3], [3 МАО 3.4];	Додавання і віднімання чисел у межах 1000.
розуміє сутність арифметичних дій множення і ділення [3 МАО4.1]; *застосовує* в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між діями множення і ділення; правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел, множення на 10 [3 МАО 3.2], [3 МАО 4.3]; *володіє навичкою* табличного множення і ділення [3 МАО 4.3];	Множення і ділення чисел. Табличне множення і ділення. Особливі випадки множення і ділення.
володіє навичкою позатабличного множення і ділення чисел у межах тисячі [3 МАО 4.3]; *виконує* ділення з остачею [3 МАО 4.3]; *розуміє*, що остача маєбути меншою за дільник [3 МАО 4.3]; *перевіряє* правильність ділення з остачею [3 МАО 3.3], [3 МАО 3.4]; *застосовує* прийоми раціональних обчислень [3 МАО 3.2]; *прогнозує* результат множення і ділення, [3 МАО 1.3]; *перевіряє* правильність обчислень [3 МАО 3.3], [3 МАО 3.4];	Позатабличне множення і ділення.
розуміє сутність кратного порівняння чисел [3 МАО 4.3]; *обчислює* результат кратного порівняння чисел [3 МАО 4.3]; *знаходить* число, яке у кілька разів більше/менше за дане [3МАО 4.3];	Відношення кратного порівняння. Збільшення або зменшення числа у кілька разів.
застосовує в обчисленнях правила знаходження невідомихкомпонентів арифметичних дій [3 МАО 4.8]; *розуміє спосіб* утворення частини як однієї з кількох рівнихчастин цілого [3 МАО 4.2];	Знаходження невідомого компоненту множення і ділення.
розуміє поняття чисельник і знаменник дробу [3 МАО 4.1];	Частини величини. Дріб з

читає і *записує* частини у вигляді дробу з чисельником 1 [3 МАО 4.2]; *порівнює* дроби з чисельником 1 за допомогою засобів наочності [3 МАО 4.2];	чисельником 1. Порівняння дробів з чисельником 1.
застосовує в обчисленнях правило знаходження частини відчисла та числа за величиною його частини [3 МАО 3.2], [3 МАО 4.3];	Знаходження частини від числа. Знаходження числа за величиноюйого частини.
знає одиниці вимірювання довжини (сантиметр, дециметр, метр); маси (кілограм, центнер), місткості (літр); часу (доба,тиждень, година, хвилина, секунда), проміжки часу (місяць,рік) та співвідношення між ними [3 МАО 1.1], [3 МАО 4.7]; *користується знанням* співвідношень між величинами у навчально-пізнавальних і практичних ситуаціях [3 МАО 4.3]; *вимірює* і *порівнює* величини: довжину, масу, місткість, час [3МАО 4.2], [3 МАО 4.7]; *обирає* доцільну мірку для вимірювання величини [3 МАО 4.7]; *користується* для вимірювання величин інструментами, приладами та іншими засобами [3 МАО 4.7]; *перетворює* величини, виражені в двох одиницях найменувань[3 МАО 4.3], [3 МАО 4.7]; *виконує* арифметичні дії з іменованими числами [3 МАО 4.3];	Величини: довжина, маса, місткість,час. Дії з величинами.
визначає в навчальних і практичних ситуаціях групи взаємопов'язаних величин [3 МАО 1.2]; *розуміє*, що ситуація купівлі – продажу описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: ціна, кількість,вартість [3 МАО 1.2]; *розуміє*, що робота описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: продуктивність праці, час роботи,загальний виробіток [3 МАО 1.2]; *застосовує* для розв'язування практичних задач правила знаходження однієї з величин за двома відомими іншими [3МАО 1.2]; *користується знанням* залежності між величинами у навчальних і практичних ситуаціях, [3 МАО 1.2]; *прогнозує* очікуваний результат [3 МАО 1.3]; *зіставляє* одержаний результат із прогнозованим [3 МАО 3.3];	Групи взаємопов'язаних величин. Взаємопов'язані величини, які характеризують ситуацію купівлі –продажу; роботу. Залежність величин.
розуміє сутність периметра многокутника [3 МАО 4.7]; *користується* формулою обчислення периметра прямокутника (квадрата) в навчальних і практичних ситуаціях [3 МАО 4.3]	Периметр многокутника. Периметр прямокутника (квадрата).
Вирази, рівності, нерівності, рівняння	
читає і записує математичні вирази, подані в текстовій формі, звикористанням математичних символів [3 МАО 2.1], [3 МАО 4.8]; *встановлює* відношення рівності й нерівності між числами йчисловими виразами [3 МАО 4.8]; *розрізняє* істинні та хибні числові рівності й нерівності [3	Математичні вирази: числові ібуквені. Числові рівності і нерівності.

МАО 4.8]; *знаходить* значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви [3 МАО 4.3], [3 МАО 4.8]; *застосовує* правила порядку виконання дій під час обчисленьзначень виразів без дужок та з дужками [3 МАО 4.3]; *розуміє* сутність понять «рівняння», «розв'язок рівняння» [3МАО 4.8]; *розв'язує* рівняння на основі правил знаходження невідомого компоненту арифметичної дії та іншими способами [3 МАО4.8]; *розрізняє* числові нерівності та нерівності зі змінною [3 МАО4.1], [3 МАО 4.8]; *знаходить* окремі розв'язки нерівності зі змінною зручним длясебе способом [3 МАО 4.3], [3 МАО 4.8]	Правила порядку дій у числовихвиразах. Рівняння. Розв'язок рівняння. Нерівності зі змінною. Розв'язкинерівності зі змінною.
Геометричні фігури	
орієнтується на площині і в просторі, *рухається* за визначеним маршрутом; планує маршрут пересування [3 ГІО2.1]; *співвідносить* реальні об'єкти з моделями геометричних фігур[3 МАО 4.5]; *називає* елементи геометричних фігур [3 МАО 4.5]; *моделює* геометричні фігури [3 МАО 4.6]; *будує* прямокутник/квадрат [3 МАО 4.6]; *розрізняє* коло і круг, *позначає* на рисунку елементи кола і круга (центр, радіус, діаметр) [3 МАО 4.5]; *будує* за допомогою циркуля коло [3 МАО 4.6]	Геометричні фігури на площині і упросторі.
Математичні задачі і дослідження	
розв'язує прості і складені сюжетні задачі, задачі з геометричним змістом, компетентнісно зорієнтовані задачі; [3МАО 3.1], [3 МАО 2.3] *розв'язує* задачі на знаходження четвертого пропорційного, на подвійне зведення до одиниці, на спільну роботу [3 МАО 1.2],[3 МАО 2.3]; *складає* вираз до задачі з буквеними даними [3 МАО 2.2], [3МАО 4.8]; *розв'язує* прості задачі на визначення тривалості події [3 МАО3.1], [3 МАО 2.3]; *розуміє* сутність процесу і *складає* обернені задачі до даної задачі [3 МАО 2.3]; *створює* допоміжну модель задачі різними способами [3 МАО2.1]; *обирає* числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання задачі [3 МАО 3.1]; *планує* розв'язування /розв'язання задачі [3 МАО 2.2]; *створює* математичну модель задачі [3 МАО 2.3]; *перевіряє* правильність розв'язку задачі: складає і розв'язує обернену задачу, *розв'язує* задачу іншим способом тощо [3МАО 3.2], [3 МАО 3.4]; *складає* сюжетні задачі [3 МАО 1.2];	Прості та складені сюжетні задачі.Типові задачі. Задачі геометричного змісту. Компетентнісно зорієнтовані задачі.Задачі з буквеними даними. Задачі і дослідження на визначеннятривалості події, часу початку та закінчення. Обернені задачі. Процес розв'язування задачі.
виконує елементарні дослідження математичних залежностей здопомогою вчителя; [3 ПРО 1.1 – 1.6]	Навчальні дослідження.

використовує досвід математичної діяльності під час виконання дослідницьких завдань міжпредметного характеру, роботи над навчальними проектами, у проблемних ситуаціях повсякденного життя [3 ПРО 1.1 – 1.6]	
Робота з даними	
читає нескладні таблиці, *зчитує* дані з графів, схем, діаграм [3МАО 2.1], [3 ІФО 1.2] ; *обирає* дані, необхідні і достатні для розв'язання проблемної ситуації [3 МАО 2.3]; *вносить* дані до таблиць [3 МАО 2.1]; *користується* даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач [3 МАО 2.1], [3 МАО 2.3], [3 ІФО 1.2]	Виділення і впорядкування даних за певною ознакою.
Додаткові теми: Раціональні способи позатабличного множення і ділення.Ознаки подільності на 2 та 5. Ознака подільності на 10. Розв'язування рівнянь, в яких права частина або один з компонентів поданий числовим виразом.Розв'язування рівнянь, в яких один з компонентів поданий виразом зі змінною. Розв'язування нерівностей зі змінною. Складені задачі, що містять збільшення або зменшення числа на/у кілька одиниць, сформульовані унепрямій формі. Складені задачі з буквеними даними. Розв'язування складених сюжетних задач алгебраїчним методом.Нестандартні задачі. «Магічні фігури». Добудовує лінійні діаграми.	

4 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	**Зміст навчання**
Числа, дії з числами. Величини	
відтворює послідовність чисел у межах мільйона [4 МАО 4.2]; *читає* і *записує* числа, утворює числа різними способами [4 МАО4.2]; *порівнює* числа різними способами [4 МАО 4.2]; *визначає* розрядний склад багатоцифрового числа [4 МАО 4.2]; *визначає* загальну кількість одиниць певного розряду [4 МАО 4.2]; *подає* числа у вигляді суми розрядних доданків [4 МАО 4.2];	Нумерація чисел першого мільйона
виконує додавання та віднімання, множення і ділення на основі нумерації чисел [4 МАО 4.3]; *володіє* навичками письмового додавання і віднімання чисел умежах мільйона [4 МАО 4.3]; *прогнозує* результат додавання та віднімання [4 МАО 1.3]; *перевіряє* правильність обчислень [4 МАО 3.3], [4 МАО 3.4];	Додавання і віднімання чисел у межах мільйона.
володіє навичками письмового множення і ділення багатоцифрового числа на одноцифрове [4 МАО 4.3];	Множення і ділення чисел у

володіє обчислювальними навичками письмового множення ділення на двоцифрове число [4 МАО 4.3]; *розуміє* спосіб множення і ділення на трицифрове число [4 МАО4.3]; *виконує* письмове ділення з остачею [4 МАО 4.3]; *планує* послідовність виконання дій у письмових обчисленнях [4МАО 2.2]; *прогнозує* кількість цифр у добутку, частці до знаходження результату [4 МАО 1.3]; *перевіряє* правильність обчислень [4 МАО 3.4];	межах мільйона.
розуміє спосіб одержання дробу; [4 МАО 4.2] *розуміє* суть чисельника і знаменника дробу; [4 МАО 4.2] *читає і записує* дроби; [4 МАО 4.2] *розрізняє* дроби, які дорівнюють 1; [4 МАО 4.1] *порівнює* дроби з однаковими знаменниками; [4 МАО 4.2] *застосовує* правила знаходження дробу від числа та числа за величиною його дробу під час розв'язування практично зорієнтованих завдань [4 МАО 4.3],	Поняття «дріб». Порівняння дробів. Знаходження дробу від числа. Знаходження числа за величиною його дробу.
знає одиниці вимірювання довжини (міліметр, сантиметр, дециметр, метр, кілометр); маси (грам, кілограм, центнер, тонна), місткості (літр); часу (доба, тиждень, година, хвилина, секунда), проміжки часу (місяць, рік, століття) та співвідношення між ними;[4 МАО 1.1], [4 МАО 4.7] *користується знанням* співвідношень між величинами у навчально-пізнавальних і практичних ситуаціях; [4 МАО 1.1], [4 МАО 4.3] *вимірює* і *порівнює* величини: довжину, масу, місткість, час; [4МАО 4.3], [4 МАО 4.7] *обирає* доцільну мірку для вимірювання величини; [4 МАО 2.2] *користується* для вимірювання величин інструментами, приладами та іншими засобами; [4 МАО 4.7]	Величини: довжина, маса, місткість, час.
перетворює величини, виражені в двох одиницях найменувань; [4МАО 4.3] *виконує* арифметичні дії з іменованими числами; [4 МАО 4.3]	Дії з величинами.
визначає в навчальних і практичних ситуаціях групи взаємопов'язаних величин; [4 МАО 1.2] *користується* у навчальних і практичних ситуаціях знанням залежності між величинами; [4 МАО 1.2] *розуміє*, що рух тіл описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: шлях, швидкість і час; [4 МАО 1.2] *розуміє* швидкість рухомого тіла як шлях, пройдений ним за одиницю часу; [4 МАО 1.2] *знає* назви і позначення одиниць швидкості; *користується* формулами для знаходження швидкості, подоланого шляху, часу під час розв'язування практичнозорієнтованих задач [4 МАО 1.2] *прогнозує* очікуваний результат; [4 МАО 1.3] *зіставляє* одержаний результат із прогнозованим; [4 МАО 3.3]	Групи взаємопов'язаних величин. Взаємопов'язані величини, які характеризують рух тіла. Залежність між величинами.
знаходить периметр многокутника в навчальних і	Геометричні величини

практичнихситуаціях [4 МАО 4.3], [4 МАО 4.7]; *знаходить* довжину сторони квадрата за відомим периметром [4МАО 1.2], [4 МАО 4.3]; *розуміє* площу як властивість плоских фігур [4 МАО 4.7]; *знає* одиниці площі [4 МАО 4.7]; *визначає* площу фігури за допомогою палетки [4 МАО 4.7]; *користується* в навчальних і практичних ситуаціях формулою обчислення площі прямокутника (квадрата) [4 МАО 1.2], [4 МАО 4.3]; *знаходить* довжину однієї сторони прямокутника за відомимиплощею та іншою стороною [4 МАО 1.2], [4 МАО 4.3]	периметр многокутника, площа фігури. Геометричні величини периметр многокутника, площа фігури.
Вирази, рівності, нерівності	
записує математичні вирази і твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів [4 МАО 2.1], [4 МАО 4.8]; *встановлює* відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами [4 МАО 4.8]; *знаходить* значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви [4 МАО 4.3], [4 МАО 4.8]; *застосовує* правила порядку виконання дій під час обчислень значень виразів без дужок та з дужками [4 МАО 4.3];	Числові вирази. Буквені вирази. Числові рівності. Числові нерівності.
розв'язує рівняння з однією змінною на основі правил знаходження невідомого компоненту арифметичної дії [4 МАО4.8], [4 МАО 4.3]; *перевіряє*, що одержане числове значення змінної є розв'язкомрівняння [4 МАО 3.4]; *розуміє,* що нерівність зі змінною мати один, кілька або безлічрозв'язків, може не мати розв'язків [4 МАО 4.8]; *знаходить* окремі розв'язки нерівності зі змінною зручним для себе способом [4 МАО 3.2], [4 МАО 4.8]	Рівняння. Нерівності зі змінною.
Геометричні фігури	
орієнтується на площині і в просторі, *рухається* за визначениммаршрутом; планує маршрут пересування [4 ГІО 2.1]; *описує* або *зображує* схематично розміщення, напрямок і рух об'єктів [4 МАО 4.4]; *розпізнає* і *класифікує* геометричні фігури за істотними ознаками[4 МАО 4.5], [4 МАО 4.1]; *класифікує* кути (прямі, гострі, тупі) [4 МАО 4.1]; *креслить* прямі кути за допомогою косинця [4 МАО 4.6]; *називає* істотні ознаки прямокутника (квадрата) [4 МАО 4.1]; *використовує* властивість протилежних сторін прямокутника підчас розв'язування практичних задач [4 МАО 2.3]; *будує* прямокутник (квадрат) [4 МАО 4.6]; *будує* коло, круг за заданим значенням радіуса, діаметра [4 МАО4.6]; *називає* елементи геометричних фігур у просторі [4 МАО 4.1]; *моделює* геометричні фігури [4 МАО 4.6]	Геометричні фігури на площині. Кут. Види кутів: прямі, гострі, тупі. Прямокутник. Квадрат, трикутник. Круг. Коло. Геометричні фігури у просторі: конус, циліндр, піраміда, куля, прямокутний паралелепіпед (куб).

Математичні задачі і дослідження	
розв'язує прості і складені сюжетні задачі (в тому числі з дробами), задачі з геометричним змістом, компетентнісно зорієнтовані задачі [4 МАО 3.1], [4 МАО 2.3]; *розв'язує* задачі на знаходження четвертого пропорційного різними способами, на подвійне зведення до одиниці, на пропорційне ділення, на знаходження невідомого за двома різницями, на спільну роботу, на прямолінійний рівномірний двохтіл [4 МАО 1.2], [4 МАО 2.3]; *розв'язує* задачі з буквеними даними [4 МАО 2.2], [4 МАО 4.8]; *розв'язує* прості задачі на обчислення тривалості події, дати початку події, дати закінчення події [4 МАО 2.3];	Прості та складені сюжетні задачі. Типові задачі. Задачі геометричного змісту. Компетентнісно зорієнтовані задачі. Задачі з буквеними даними. Задачі і дослідження на визначення тривалості події, часу початку та закінчення.
складає і *розв'язує* обернені задачі [4 МАО 1.2], [4 МАО 2.3];	Обернені задачі.
створює допоміжну модель задачі різними способами [4 МАО2.1]; *обирає* числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання задачі [4 МАО 3.1]; *планує* розв'язування/розв'язання задачі [4 МАО 3.2]; *створює* математичну модель задачі [4 МАО 2.3] ; *перевіряє* правильність розв'язку задачі [4 МАО 3.2]; *складає* сюжетні задачі [4 МАО 1.2];	Процес розв'язування задачі.
виконує елементарні дослідження математичних залежностей з допомогою вчителя [4 ПРО 1.1 – 1.6]; *планує* нескладні навчальні дослідження [4 МАО 3.2]; *використовує* досвід математичної діяльності під час виконання дослідницьких завдань міжпредметного характеру, роботи над навчальними проектами, у проблемних ситуаціях повсякденногожиття [4 ПРО 1.1 – 1.6]	Навчальні дослідження.
Робота з даними	
читає нескладні таблиці, лінійні діаграми [4 МАО 2.1], [4 ІФО1.2]; *добудовує* лінійні діаграми [4 МАО 2.1]; *порівнює* й *узагальнює* дані, вміщені у таблицях, на діаграмах [4МАО 2.3]; *обирає* дані, необхідні і достатні для розв'язання проблемної ситуації [4 МАО 2.3]; *користується* даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач [4 МАО 2.1], [4 МАО 2.3], [4 ІФО 1.2]	Виділення і впорядкування даних за певною ознакою
Додаткові теми: Раціональні прийоми обчислень. Усне множення і ділення на 5, 50, 500. Усне множення і ділення на 25, 250, 2500. Множення на 11, 101, 1001. Множення на 9, 99, 999. Письмове множення на трицифрове число. Письмове ділення на трицифрове число. Рівняння, в яких один із компонентів дії є виразом зі змінною. Алгебраїчний метод розв'язування сюжетних складених задач. Розв'язування нерівностей зі змінною.	

Додавання та віднімання складених іменованих чисел, поданих в одиницях часу. Множення і ділення іменованих чисел, поданих в одиницях вимірювання довжини й маси, на двоцифрове число. Залежність швидкості від зміни відстані при сталому часі; від зміни часу при сталій відстані. Задачі на рух в одному напрямку. Задачі на рух тіл за течією та проти течії річки. Види трикутників за кутами. Види трикутників за сторонами. Нестандартні задачі, задачі логічного характеру. Кругові діаграми	

Я досліджую світ
(інтегрований курс)

Природнича, громадянська та історична,
соціальна та здоров'язбережувальна освітні галузі

Пояснювальна записка

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використанняміжпредметних зв’язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв’язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, безпеку життєдіяльності, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

· формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе та свого організму, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв’язків і залежностей в природі і суспільстві; між станом довкілля і діяльністю людини, вплив поведінки на здоров’я та безпеку, залежність результату роботи від докладених зусиль; аналіз наслідків ризикованої поведінки);

· виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України; інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної патріотичної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і

подій;

· розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички у взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;

· створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості;

· формування моделей здорової і безпечної поведінки; уміння розпізнавати ситуації, які становлять загрозу для власного життя і здоров'я та життя і здоров'я інших; аналізувати та оцінювати фактори ризикованої поведінки в довкіллі, роз'яснювати можливі наслідки недотримання правил безпечного поводження в кризових умовах сьогодення.

Тематичну основу курсу складають **змістові лінії**, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«Людина» (людина – частина природи і суспільства, пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка; безпечна поведінка в умовах надзвичайних ситуацій);

«Людина серед людей» (соціальні ролі (школяр, член сім'ї і громади), стандарти поведінки в сім'ї, в школі, в громадських місцях; моральні норми; навички співжиття і співпраці, соціальні зв'язки між людьми у процесі виконання соціальних ролей; волонтерська діяльність як спосіб вияву безкорисливої допомоги іншим);

«Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства і громадянина України. Оцінювання загроз для себе і інших. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«Людина і світ» (Земля – спільний дім для всіх людей; толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; залежність стану довкілля від поведінки всіх людей; участь у доброчинній діяльності на користь інших; взаємодопомога і підтримка народів у кризових ситуаціях);

«Природа» (різноманітність природи; методи дослідження природи; нежива і жива природа; зв'язки у природі; природа Землі; природа України).

«Людина і природа» (взаємозв'язки людини і природи; використання людиною природничих знань, матеріалів, виробів і технологій; відповідальна діяльність людини у природі; правила поведінки в природі; участь дітей в природоохоронній діяльності).

Типова навчальна програма дає змогу вчителеві самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості,актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань,

навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія, яка опиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності.

На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:

- визначення цілей навчання;
- створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей);
- структурування програми за темами;
- вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;
- розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається?

Для чого призначене?);

- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановленнячасової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв’язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов’язано?),догадка, висновок-узагальнення).

3 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Людина	
знає, що спільного та чим відрізняється людина від інших живих істот (мислення, мова, праця, спілкування і взаємодія з іншими людьми) [3 ГІО 2.2]; *розповідає* про частини тіла людини, їх значення;правила догляду за ними [3 ПРО 1.1], [3 ПРО 4.3]; *володіє* найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування [3 СЗО 2.3], [3 СЗО 4.5]	Людина – частина природи і суспільства.Організм людини. Частини тіла людини та їх функції. Турбота про здоров’я. Гігієнічні навички.Навички самообслуговування.

називає умови здорового способу життя (харчування, турбота про здоров'я, уникнення шкідливих звичок) [3 СЗО 2.3], [3 СЗО 3.1], [3 СЗО 3.3]; *пояснює*, як змінюється людина упродовж життя, наводить приклади з власного досвіду [3 СЗО 3.2]; *пояснює,* як суспільні групи (сім'я, дитячий колектив, друзі) впливають на розвиток людини [3СЗО 4.3], [3 СЗО 4.7]	Розвиток людини протягом життя: відмалюка до дорослої людини. Здоровий спосіб життя, турбота про здоров'я.
виявляє інтерес до своєї зовнішності,*розповідає* про себе, свої захоплення;*прагне* до акуратності *розпізнає* риси характеру і *дає* їм *оцінку* [3 ГІО 6.1]; *називає* риси характеру, які сприяють і ті, що заважають досягненню успіху в житті, спілкуваннюз іншими [3 ГІО 8.2]; *пояснює*, як досягнення мети залежить від наполегливості й старанності [3 ГІО 7.2]	Зовнішність людини. Риси характеру, які сприяють досягненню успіху в житті, забезпечують дружні взаємини з іншими, повагу (чесність, працьовитість, щедрість, чемність, чуйність). Риси характеру, що заважають досягненню успіху, спілкуванню (лінощі, неуважність, байдужість, нетовариськість). Пізнання себе, своїх можливостей, здорова і безпечна поведінка.
володіє прийомами планування робочого часу, тренування уваги, пам'яті [3 СЗО 4.1]; *підтримує* порядок на робочому місці [3 СЗО 1.1]; *виявляє* пізнавальну активність на уроках [3 СЗО 4.1]; *співпрацює і взаємодіє* з іншими у різних ситуаціях(навчання, гра) [3 СЗО 2.3], [3 ГІО 8.1]	Навчання як складова життєвого успіху. Уміння вчитися. Планування робочого часу. Взаємодія таспівпраця з іншими.
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння). • Тренування уваги, пам'яті (прийоми, алгоритми, вправи).	
Людина серед людей	
називає правила поведінки у сім'ї, школі, громаді [3СЗО 2.3], [3 ГІО 8.1], [3 ГІО 8.2]; *розуміє* почуття відповідальності перед родиною [3ГІО 6.2]; *пояснює* можливі ризики для життя і здоров'я вдома, у школі, на вулиці; вибирає безпечні місця для гри, прогулянки, вигулу тварин тощо; [3 СЗО 2.3], [3 ГІО 8.1], [3 ГІО 8.2]	Сім'я. Склад сім'ї. Історія роду. Розподіл прав і обов'язків у сім'ї. Дозвілля у сім'ї. Родинні стосунки між поколіннями. Небезпечні ситуації в школі, вдома, на вулиці під час навчання, гри, дозвілля. Розпізнавання і реагування на застережливі знаки, сигнали (типу «Прохід заборонено», «Повітряна тривога», «Обережно: міни» тощо; поведінка під час виявлення незнайомих предметів. Турбота про тих, хто її потребує.

пропонує вирішення посильних проблем школи, громади [3 СЗО 2.1], [3 ГІО 8.1]; *співпрацює і взаємодіє* з іншими у збереженні традицій школи [3 ГІО 7.1]; *виявляє інтерес* до пізнання і збереження традицій школи [3 ГІО 7.1]; *розуміє* переваги доброго ставлення до інших на прикладах вияву таких якостей: чесність, доброзичливість, подільчивість, працьовитість, ввічливість на противагу хитрощам, байдужості, жадібності, лінощам, безкультурності [3 СЗО 1.4]; *вирішує* конфлікти мирним шляхом [3 СЗО 4.4]; *дотримується* правил шкільного розпорядку; правил поведінки під час шкільних і громадських заходів [3 ГІО 2.3]	Школа. Правила шкільного розпорядку. Історія рідної школи. Збереження традицій. Ставлення до інших (товаришування, спільнагра, праця, навчання у групах, у класі. Моральні норми.
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння). • Моделювання способів поведінки чуйного ставлення до старших та інших членів сім'ї. • Моделювання способів вирішення конфліктних ситуацій (з опорою на літературні твори,ситуації реального життя) • Моделювання поведінки під час виявлення вибухонебезпечних предметів; оголошення повітряної тривоги.	
називає об'єкти громадського простору своєї місцевості [3 ГІО 2.1]; *демонструє* ставлення до приватної власності своєїта інших як до цінності [3 ГІО 2.2]; *аргументує* неприпустимість порушення приватногопростору [3 ГІО 2.3]; *бере участь* в обговоренні правил поведінки у громадському транспорті, кінотеатрі, бібліотеці та ін., *аргументує* їх доцільність на прикладах [3 ГІО2.3]	Приватний і громадський простір. Правила поведінки у громадських місцях.
Практичні роботи • Обговорення правил поведінки, прийнятих у класі, школі, місцевій громаді. • Моделювання (інсценізація) поведінки у громадських місцях (з опорою на літературні твори,ситуації реального життя).	
Людина у суспільстві	
усвідомлює свою належність до українського суспільства; необхідність толерантних взаємин міжлюдьми [3 ГІО 7.1]; *має уявлення* про державну символіку України; своюприналежність до України [3 ГІО 8.3]; *ділиться з іншими інформацією* про права кожної дитини (право на навчання, медичну допомогу, відпочинок, захист від жорстокого поводження) [3ГІО 6.2]; *виявляє інтерес* до пізнання минулого і сучасного України; участі у відзначенні пам'ятних подій, державних і народних світ [3 ГІО 3.1], [3 ГІО 3.2]; *розпитує* старших і *збирає інформацію* про свій	Людина – частина суспільства. Сім'я, дитячий колектив, друзі. Залежність людей один від одного. Взаємодопомога. Благодійність і волонтерство як вияв взаємодопомоги. Суспільство як єдність людських спільнот, їх різноманітність. Стосунки людей у суспільстві. Україна – незалежна держава. Символи держави: Герб, Прапор, Гімн, державна мова їх значення. Права та обов'язки громадян. Пам'ятні події, державні й народні свята, їх історія.

край, про минуле, історії назв [3 ГІО 2.1]; *володіє* навичками поводження в урочистих ситуаціях, у пам'ятних місцях [3 СЗО 3.3]; *розуміє* сутність правопорушень як порушень правінших людей [3 ГІО 6.2]; *міркує* на цю тему, *наводить приклади*[3 ГІО 4.1]; *обґрунтовує* необхідність відповідати за свої вчинки; *встановлює взаємозв'язки* у соціальному житті (між вчинком і наслідком, порушенням правил і відповідальністю); *передбачає* наслідки своїх вчинків; [3 СЗО 1.4] *розповідає* про значення праці людей різних професій для країни [3 ГІО 4.2], [3 ГІО 3.3]; *усвідомлює*: себе громадянином України; *виявляє* патріотичні почуття, шанобливе ставлення до символів держави, захисників і захисниць Вітчизни, традицій і звичаїв твого краю [3 ГІО 8.3]	Праця людей різних професій. Знання й уміння необхідні для опанування цих професій. Господарська діяльність людей твого краю. Славетні українці. Правила поведінки у пам'ятних місцях, під час урочистих заходів. Права людини. Взаємозв'язки між вчинком і наслідком. Правопорушення як порушення прав інших. Сучасні народні ремесла твого краю.
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння). • Створення альбому, портфоліо або облаштування тематичної виставки «Ми – громадяни України» (зображення символів, листівки, світлини). • Розв'язання прогностичних задач «Що буде, якщо … » (ситуації вибору поведінки в умовах небезпеки: – поведінка під час оголошення/відбою повітряної тривоги; – способи повідомлення про виявлені підозрілі предмети; – адекватне реагування на застережувальні написи)	
Людина і світ	
має уявлення про різноманітність народів у світі; *наводить приклади* звичаїв інших народів, світовихдосягнень; співробітництва країн; *виявляє* інтерес і повагу до різних культур [3 ГІО 7.1]	Земля – спільний дім для всіх людей. Україна на карті світу. Україна – європейська держава. Різноманітність народів у світі. Співробітництво країн у питаннях збереження безпечного життя, збереження природи, обміну культурою, товарами, запобігання стихіям та іншим викликам. Винаходи людства. Славетні українці, їхній внесок у світовунауку, культуру, спорт
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння). Дослідження «Що в моєму домі вироблено в інших країнах», складання мапи маршруту цих товарів(на плакаті тощо). ***Проект*** «Славетні українці». Накопичення даних про відомих українців із різних сфер життя (захист Вітчизни, порятунок людей в надзвичайних ситуаціях, мистецтво, спорт, наука) та їх представлення у різних формах (тексти, світлини, розповіді та ін.)	
Природа	

наводить приклади тіл і явищ природи[3 ПРО 1.1], [3 ПРО 1.5]; *розрізняє і називає* тіла неживої і живої природи; тілаприроди і ті, що створила людина [3 ПРО 1.2]; *складає перелік* тіл неживої/живої природи на основі власних спостережень [3 ПРО 2.1]; *виявляє* у природному оточенні тіла неживої і живої природи, *встановлює зв'язки* між ними; *описує* явища природи, *висловлює* своє враження від них [3 ПРО 1.5]; *розповідає про* явища природи, що вивчалися і/або якідоводилось спостерігати [3 ПРО 1.2]	Природа – частина навколишнього світу. Поняття про тіла та явища природи. Нежива і жива природа, зв'язки між ними. Явища природи (листопад, туман, вітер, світанок, зміна пір року, відліт птахів тощо).
називає джерела інформації про природу [3 ПРО 2.1]; *розрізняє і використовує* обладнання для дослідження природи [3 ПРО 1.4]; *співвідносить* органи чуття/обладнання для вивчення природи з інформацією, отриманою з їх допомогою [3 ПРО 2.1]; *пояснює* необхідність вивчення природи [3 ПРО 3.3]; *здійснює пошук та аналіз* інформації про тіла/явища природи у різних джерелах (виданнях природничого змісту, інтернет-ресурсах тощо), в тому числі з використанням технічних приладів і пристроїв [3 ПРО1.5]; *визначає* головне в інформації природничого змісту, *висловлює* враження щодо неї; *презентує* інформацію про природу у вигляді повідомлення, малюнку, схеми, презентації тощо [3 ПРО 2.2]; *проводить спостереження* тіл і явищ у найближчому природному оточенні за планом, *фіксує* результати, *презентує* їх [3 ПРО 1.4]; *ставить і відповідає* на запитання щодо дослідження тіла/явища природи [3 ПРО 1.2]; *аналізує* основні кроки дослідження, передбачені планом, *пропонує* власні ідеї [3 ПРО 1.3]; *формулює* припущення і *перевіряє* їх у ході дослідження за наданим або самостійно складеним планом [3 ПРО 1.2]; *визначає* самостійно або у групі, що необхідно для проведення дослідження (обладнання, інформація тощо) [3 ПРО 1.3]; *виконує* самостійно/у парі/у групі дослідження тіла/явища природи за планом/інструкцією (об'єкти дослідження обирає самостійно або надаються вчителем) [3 ПРО 1.5]; *обговорює у парі/групі і презентує результати* дослідження у різний спосіб (схеми, фото- чи відеозвіти, презентації, моделі та інші) [3 ПРО 1.4]; *формулює з допомогою вчителя висновок* за	Дослідження природи. Значення дослідження природи. Джерела інформації про природу. Способи представлення інформації про природу . Дослідження як джерело знань про природу. Спостереження, вимірювання, експеримент. Обладнання для вивчення природи. Основні кроки під час дослідження тіла/явища природи: визначення мети, планування і виконання дій за планом, формулювання висновку. Аналіз проведеного дослідження. Моделювання у вивченні природи.

результатами виконання дослідження; *аналізує* виконання дослідження, *виявляє* помилки, *пропонує* способи їх виправлення, *називає* чинники успіху [3 ПРО 1.5]; *робить висновок:* нові знання про природу можна отримати із різних джерел, зокрема у результаті проведення досліджень [3 ПРО 2.1]; *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до природи та їївивчення [3 ГІО 2.2]	
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння) • Ознайомлення з джерелами інформації про природу (паперові видання природничого змісту, географічні карти, колекції мінералів, гербарії, аудіо- і відеозаписи, Інтернет-ресурси та ін.) • Проведення вимірювань (об'єкт вимірювання обирає учень або визначає вчитель) • Вправляння у розумінні інструкцій щодо проведення дослідження тіла/явища природи • Вправляння у складанні плану спостереження/експерименту. • Спостереження тіла/явища природи (об'єкт спостереження обирає учень або визначає вчитель) • Ведення «Щоденника спостережень за природою» • Дослідження тіла/явища природи (об'єкт дослідження обирає учень або визначає вчитель) • Вивчення природи за допомогою моделей (акваріум, глобус, тощо).	
наводить приклади речовин [3 ПРО 1.1]; *виявляє* у своєму оточенні тіла неживої природи і *класифікує* їх за певними ознаками (формою, кольором, станом тощо) [3 ПРО 4.3]; *досліджує* глину, крейду, молоко, повітря або інші тіла неживої природи і *робить висновок* про їхні властивості (колір, стан, твердість, прозорість, текучість, плавучість, крихкість, сипкість та інші) [3 ПРО 1.4]; *порівнює* тіла неживої природи за зовнішніми ознаками/на основі досліджених властивостей [3 ПРО1.5]; *досліджує* за інструкцією властивості речовин (води, заліза, цукру, кухонної солі, крохмалю) [3 ПРО 1.3]; *застосовує знання* про основні дії під час дослідження властивостей тіл і речовин [3 ПРО 1.6];	Нежива природа. Різноманітність тіл неживої природи. Властивості тіл неживої природи (на прикладі глини, крейди, молока, повітря). Уявлення про речовини. Властивості і застосування речовин (на прикладі води, заліза, цукру, крохмалю, природного газу, кухонної солі).
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння) • Дослідження властивостей тіл неживої природи (за вибором учнів/вчителя). • Дослідження властивостей речовин (за вибором учнів/вчителя) • Дослідження розчинності у воді речовин, що використовуються у побуті (харчової солі, крохмалю,питної соди)	
наводить приклади водойм, гірських порід, корисних копалин та їх використання [3 ПРО 1.1]; *розпізнає* і *називає* гірські породи (пісок, глину, вапняк,граніт), корисні копалини у колекціях; *кладає розповідь* про поширення води на планеті, використання води людиною, значення повітря для рослин, тварин, людини [3 ПРО 1.5];	Вода у природі. Різноманітність водойм.Три стани води. Колообіг води у природі.Очищення води. Властивості повітря. Гірські породи, їхні властивості.

пояснює значення води у природі; зміни станів води;значення гірських порід і корисних копалин у добробуті людини [3 ПРО 3.3] ; *пояснює* необхідність охорони водойм і догляду за ґрунтом [3ПРО 3.4]; *описує* способи очищення води і *практикує* деякі з них(відстоювання, фільтрування) [3 ПРО 1.3]; *досліджує* у парі/у групі властивості повітря; властивості ґрунту, гірських порід, складає колекції [3ПРО 4.3], [3 ГІО 7.2 ; *ділиться інформацією* з іншими щодо вживання достатньої кількості води щодоби, користі прогулянокна свіжому повітрі [3 ПРО 2.2] ; *моделює* кругообіг води у природі;[3 ПРО 1.4] *застосовує знання* для ощадливого використання водиу побуті; [3 ПРО 3.4] *виявляє шану* до традицій українського народу у ставленні до води, повітря, ґрунту [3 ГІО 1.3]	Корисні копалини: види, використання іохорона. Ґрунт. Склад і утворення ґрунту. Догляд за ґрунтом. Значення води, повітря і ґрунту у природі ідіяльності людини. Охорона води, повітря, ґрунтів.
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння) • Способи очищення води. • Спостереження дослідів, які демонструють властивості повітря. • Ознайомлення з гірськими породами і корисними копалинами. • Порівняння властивостей гірських порід (за вибором учнів/учителя). • Дослідження складу і властивостей ґрунту.	
має уявлення про організми – тіла живої природи: рослини, тварини, гриби [3 ПРО 1.1]; *називає* ознаки рослин і тварин, органи рослин і тварин, умови, необхідні для життя різних організмів (рослин, тварин, людини); природні угруповання; заходи охорони рослин і тварин [3 ПРО 1.1]; *наводить приклади* рослин і тварин Червоної книги України, *пояснює* необхідність їх охорони [3 ПРО 2.1]; *розуміє* значення води, повітря, світла, тепла для організмів; *описує* поведінку тварин на основі власних спостережень та інформації, отриманої з додаткових джерел; [3 ПРО 1.4] [3 ПРО 1.5], [3 ПРО 1.6], [3 ПРО2.1]	Жива природа. Організми – тіла живої природи. Рослини, тварини, гриби Середовища існування організмів. Органи рослин і тварин. Різноманітність рослин. Розмноження і розвиток рослин. Загальне уявлення про основні групи тварин: комахи, риби, земноводні, плазуни**,** птахи, звірі. Дихання, живлення, рух, розмноження тварин. Поведінка тварин.
розпізнає і *називає* рослини, тварин, гриби різних груп (по 2-3 представники) [3 ПРО 4.3]; *порівнює і класифікує* рослини, тварин за певними ознаками [3 ПРО 4.3]; *співвідносить* рослини і тварин (на зображеннях, у колекціях тощо) з умовами їх існування [3 ПРО 1.5]; *моделює* взаємозв'язки між рослинами і тваринами, організмами і навколишнім середовищем [3 ПРО 3.2]; *спостерігає та описує* розвиток рослин, які вирощено з різних частин рослини (насінини,	Умови, необхідні для життя рослин і тварин. Догляд за рослинами і тваринами. Гриби. Роль рослин, тварин, грибів, природних угруповань у природі й житті людини. Природні угруповання: ліс, лука, річка, море. Різноманітність організмів в угрупованнях, зв'язки між ними і з неживою природою. Охорона рослинного і тваринного

бульби, живця, пагона); поведінку тварин [3 ПРО 1.4]; *доглядає* за рослиною (-ами)/твариною(-ами) і *ділиться* своїм досвідом з іншими [3 ПРО 4.4]; *робить висновок* про зв'язки організмів між собою і з неживою природою, *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до представників живої природи, піклується про них [3 ПРО 3.1], [3 ГІО 2.2]	світу. Червона книга України.
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння) • Виявлення пристосування рослин до певних умов існування. • Виявлення пристосування тварин до способу життя. • Розмноження рослин частинами їхнього тіла. • Спостереження розвитку рослини, яку вирощено з різних частинрослини (насінини, бульби, живця, пагона) • Дослідження умов росту рослин. • Спостереження за поведінкою тварин. Моделювання зв'язків організмів між собою і з середовищем існування	
Людина і природа	
наводить приклади матеріалів та їх використання, технологій і винаходів людства, *аналізує* їх вплив на життя людини і природу [3 ПРО 3.3]; *дізнається* з різних джерел про професії, пов'язані з діяльністю людини у природі [3 ПРО 2.1]; *обговорює* використання людиною енергії води і повітря [3 ПРО 3.4]; *характеризує* способи збереження й охорони природи на планеті [3 ПРО 3.4]; *висловлює і аргументує* свою позицію щодо зв'язків людини і природи [3 ПРО 3.2]; *ідентифікує* вивчені матеріали у виробах [3 ПРО 1.1]; *досліджує* властивості матеріалів [3 ПРО 1.4]; *долучається* до природоохоронних заходів і *ділиться інформацією* про них з іншими [3 ПРО 2.2], [3 ПРО 3.4]; *пропонує* способи повторного використання речей, ощадливого використання води, електроенергії, зменшення витрат тепла в оселі [3 ПРО 4.4]; *дотримується правил* безпечної поведінки у природі (у лісі, на воді тощо); *пояснює* наслідки ризикованої поведінки для себе й інших у довкіллі [3 ПРО 3.2]; *оцінює* власну поведінку і поведінку інших людей у природі [3 ПРО 4.4]; *розуміє* цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища [3 ПРО 2.1], [3 ГІО 2.2] ;	Взаємозв'язки людини і природи. Людина – частина природи Роль природи у житті людини. Умови, необхідні для життя людини. Вплив людини на природу. Професії, пов'язані з діяльністю людини у природі. Властивості і використання матеріалів. Поняття про техніку і технології. Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини. Правила поведінки у природі. Ощадливе використання ресурсів. Охорона природи.
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння) • Ознайомлення з різноманітністю матеріалів і виробів з них • Дослідження властивостей матеріалів (за вибором учнів/учителя) • Спостереження впливу діяльності людини на природу (на матеріалі своєї місцевості).	

• Складання пам’ятки ощадливого використання води і електроенергії у побуті. • Повторне використання матеріалів і речей у побуті. • Правила безпечної поведінки у природному середовищі (моделювання та аналіз ситуацій перебування у природі). • Моделювання та аналіз ситуацій перебування у природі, послідовність дій у разі виникнення небезпеки (виявлення вибухонебезпечних предметів, підозрілих осіб).

4 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	**Зміст навчання**
Людина	
має уявлення про неповторність кожної людини (зовнішність, поведінка, здібності, характер); [4 ПРО 1.1]	Неповторність кожної людини. Життя людини – найвища цінність. Благодійність як прояв добра і співчуття, взаємодопомоги.
аргументує неприпустимість заподіяння будь-якої шкоди собі й іншим; [4 СЗО 1.1] *пояснює* можливості людини; значення знань, освіти, працелюбства в досягненні успіхів і спілкуванні; [4 ПРО 1.6] *пояснює,* від чого залежить безпека вдома, в школі, в довкіллі; *обмінюється* досвідом уникнення небезпеки в реальних ситуаціях [4 СЗО 2.1]	Обговорення можливостей досягнення успіху, планів на майбутнє, перебореннятруднощів у житті
Людина серед людей	
має уявлення про культуру взаємин людей у сім’ї, школі, на вулиці; [4 ГІО 7.1] *наводить приклади* такої поведінки, де виявляються ціриси; [4 ГІО 8.1] *розуміє* значення добрих взаємин, їх перевагу над конфліктами, сутність доброзичливості, милосердя, поступливості, наполегливості, відповідальності; [4 ГІО 6.1] *вирішує* конфліктні ситуації мирним шляхом; [4 ГІО 6.2] *пояснює* необхідність виробляти в собі такі риси; [4 СЗО 8.1] *вживає* доречно слова етикету;[4 СЗО 1.4] *встановлює* зв’язки між конкретними вчинками і ставленням людей, розуміє необхідність культурної поведінки в громадських місцях (транспорті, музеї, бібліотеці, тощо); [4 ГІО 2.3], [4 СЗО 2.4] *уміє* поводитися в гостях; *знає* правила гостинності; [4СЗО 4.4]	Роль спілкування в житті людини. Культура поведінки. Обговорення різноманітних ситуацій. Правила поведінки в громадських місцях,вдома. Уникнення конфліктів з іншими людьми.Моральні норми.
Людина в суспільстві	
має уявлення про права та обов’язки; право на життя; рівноправність людей, право кожного на захист, любов і піклування; право на працю, захист, відпочинок; право наосвіту; [4 ГІО 6.2] *знає* зміст основних символів держави (Гімн,	Ознайомлення із громадськими правами та обов’язками. Основні символи держави. Символи інших країн. Народні символи. Турбота кожного про

Прапор, Герб, рідна мова); зміст народних символів; [4 ГІО 8.3] *виявляє інтерес* до пізнання символіки інших держав; [4ГІО 3.1] *має уявлення* і виявляє практично турботу про своє оточення, про довкілля та культурну спадщину; [4 ГІО 1.3] *цікавиться* історією і культурою свого краю; накопичує відповідну інформацію *наводить* та *оцінює* приклади позитивного й негативногоставлення до старших і молодших, знає про можливі правопорушення серед дітей; [4 ГІО 6.2] *наводить приклади,* відповідальності за скоєні правопорушення; *розмірковує,* як правильно розпоряджатися кишеньковимигрошима [4 ГІО 8.1]	оточення, про довкілля, про історичну та культурну спадщину. Пам'ятки твого краю. Приклади правопорушень серед дітей і юридична відповідальність за їх скоєння. Моделювання різних соціальних ролей (учень/учениця – учитель/учителька – лікар/лікарка та ін.)) Розкриття взаємозв'язків між людьми у процесі виконання соціальних ролей (продавець - покупець, лікар – пацієнт, пішохід – водій) Гроші; планування бюджету. Правила заощадження.
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння) Рольова гра «Супермаркет», «Я пасажир/пасажирка», «Я рятівник/рятівниця»» та інші на вибір	
Людина і світ	
має уявлення про Землю як спільний дім для всіх людей, та необхідність толерантного ставлення до різноманітності культур, звичаїв народів; *виявляє інтерес* і повагу до різних культур і звичаїв; [4ГІО 3.1] *наводить приклади* співробітництва України з іншими країнами щодо проблем охорони природи, енергозбереження, безпечного життя, запобігання стихіям; *цікавиться* іншими країнами, країнами-сусідами; [4 ГІО 3.2] *виявляє* патріотичні почуття і прагнення знати більше про досягнення українців у різних галузях [4 ГІО 4.2]	Земля – спільний дім для всіх людей. Уявні подорожі в інші країни (проект). Найближчі сусіди України. Співробітництво людей у питаннях збереження природи і життя. Внесок кожної людини у збереження різних культур і природних багатств.
Природа	
має уявлення про Всесвіт і Сонячну систему; значеннярізних видів карт [4 ПРО 1.1]; *називає* способи орієнтування на місцевості; назви материків, океанів; правила поведінки під час землетрусів,повені [4 ПРО 1.1]; *наводить приклади* небесних тіл, водойм своєї місцевостіта їхні назви; *розпізнає*: рівнини, гори, пагорби, яри; *пояснює*, як рух нашої планети впливає на явища, що відбуваються у неживій і живій природі (зміни дня і ночі; нерівномірне нагрівання земної поверхні; колообіг води; сезонні зміни у природі); значення плану місцевості і карти; значення прогнозу погоди для людей і розповідає про його використання у власному житті; *спостерігає і фіксує зміни* елементів погоди (температуру повітря, вітру, хмарності, опадів) [4	Планета Земля – наш дім у Всесвіті. Уявлення про Всесвіт, Сонячну систему. Небесні тіла: зорі, планети. Сонце – джерело світла і тепла на Землі. Земля – планета Сонячної системи. Місяць – природний супутник Землі. Вплив Сонця і Місяця на Землю. Форма і рухи Землі. Наслідки обертання і руху Землі. Природні зони Землі. Пристосування рослин і тварин до умов існування в різних природних зонах. Погода. Прогноз погоди. Способи зображення поверхні

ПРО 1.4]; *розповідає* про вплив Сонця і Місяця на нашу планету, про різноманітність природи материків, мешканців океанів [4 ПРО 2.1]; *знаходить і показує* на картах материки, океани та інші об'єкти відповідно до навчального завдання [4 ПРО 2.2]; *дізнається* з різних джерел про методи передбачення погоди, народні прикмети про зміну погоди [4 ПРО 2.1]; *орієнтується* на місцевості за допомогою компасу, Сонця і місцевих ознак [4 ПРО 1.5]; *проводить* спостереження за погодою, сезонними змінамиу природі своєї місцевості [4 ПРО 1.2]; *визначає* сторони горизонту по компасу; *моделює* Сонячну систему, сузір'я, зміни земної поверхні,обертання Землі [4 ПРО 1.4]; *застосовує знання для* спостереження за погодою, складання плану приміщення, орієнтування на місцевості, *робить висновок* про різноманітність і цілісність природиЗемлі [4 ПРО 1.4]	Землі: глобус, план, карта. Сторони горизонту. Способи орієнтування на місцевості. Форми земної поверхні. Зміни земної поверхні: різновиди, причини і наслідки. Землетруси, виверження вулканів, робота вітру. Материки та океани, їхні назви і розташування на карті. Особливості природи материків і океанів. Різноманітність і цілісність природи Землі.
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння) • Моделювання Сонячної системи • Моделювання форм земної поверхні, їх змін • Визначення сторін горизонту за допомогою Сонця. • Складання плану кімнати, пришкільної ділянки. • Позначення на контурній карті материків і океанів	
показує на карті України і *називає* місцевість свого проживання, *називає* природні ресурси України (водні, ґрунтові, корисні копалини, рослинні і тваринні) і *пояснює* їх значення для громадян нашої держави [4 ПРО 1.3]; *наводить приклади* і *описує* природні угруповання своєї місцевості за планом (назва угруповання, рослини і тварини угруповання, зв'язки між ними, значення угруповання для людини) [4 ПРО 1.5]; *розпізнає* і *називає* рослини, тварин, гриби своєї місцевості (по 3-4 представники), *моделює* зв'язки між ними [4 ПРО 4.3]; *розповідає* про найважливіші природні об'єкти України,своєї місцевості [4 ПРО 2.2]; *характеризує* значення 2-3 видів корисних копалин для економіки нашої країни і добробуту її громадян; природну зону України за планом; мешканців природного угруповання, їхні зв'язки між собою і неживою природою [4 ПРО 3.1]; *пояснює* залежність між умовами природної зони та її мешканцями, особливостями праці і побуту людей, які вній проживають [4 ПРО 3.3]; *спостерігає* сезонні явища у природі своєї місцевості, *характеризує* зміни в неживій і живій	Природа України. Україна на карті світу. Найважливіші природні об'єкти України, своєї місцевості. Природні ресурси України, їх різноманітність і значення. Природні зони України. Характеристика природної зони: природні умови, рослинний і тваринний світ, особливості праці і побуту людей. Вплив діяльності людини на природу. Сезонні зміни у природі України. Природні угруповання. Народні традиції, що відображують ставлення українців до природи. Охорона природи в Україні.

природі та в діяльності людей, які при цьому відбуваються [4 ПРО 2.2]; *аналізує* зв'язки в природних угрупованнях (організмів між собою, організмів із неживою природою); [4 ПРО 3.1]традиції, що відображують ставлення українців до природи [4 ГІО 3.2]; *складає* ланцюги живлення; [4 ПРО 2.2] *діє* у довкіллі, не завдаючи шкоди природі[4 ПРО 3.2]; *висловлює судження щодо* різноманітності і цінності природи України [4 ПРО 4.1], [4 ГІО 2.2]; *усвідомлює* відповідальність за стан природи у місцевійгромаді [4 ПРО 3.4], [4 ПРО 4.4]; *виявляє повагу* до досвіду українського народу у збереженні природи [4 ГІО 5.1]	
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння) • Наш край на глобусі і карті • Складання характеристики природного угруповання своєї місцевості. • Вивчення умов існування рослин і тварин своєї місцевості. • Моделювання зв'язків в природному угрупованні • Складання календаря народних свят українців, пов'язаних з явищами природи	
Людина і природа	
наводить приклади використання людиною природничо-наукових знань; матеріалів і виробів з них; місцевих виробництв [4 ГІО 2.2]; *має уявлення* про машини і механізми (транспортні засоби, побутові прилади тощо) [4 ПРО 2.1]; *пояснює,* як властивості матеріалів зумовлюють їх використання [4 ПРО 3.3]; *спостерігає* за роботою машин, побутових приладів [4 ПРО 1.4]; *дотримується основних правил* безпечного користування електроенергією, побутовими пристроями і приладами (праска, електрична чи газова плита, та ін) [4 ПРО 3.4], [4 СЗО 4.5]; *розповідає* про вирощування рослин, догляд за свійськими тваринами; про винаходи людства і професії, пов'язані з пізнанням природи, її використанням і збереженням (фізик, шахтар, інженер, природозахисник та інші) [4 ПРО 1.5]; *здійснює* пошук інформації про розвиток техніки і технологій, *обговорює* безпечне й доцільне використання знань про природу, матеріали, технології [4 ПРО 2.1]; *моделює самостійно/у групі* зв'язки «природа – людина», «природа-рукотворний світ», «людина – рукотворний світ» і *складає розповідь* за створеною моделлю [4 ПРО 1.4]	Взаємозв'язки між людиною, природою і рукотворним світом. Значення природничо-наукових знань для людини. Рукотворний світ – світ, створений працею людини. Використання знань про природу, техніки і технологій людьми різних професій. Властивості і використання матеріалів у різних сферах діяльності людини (будівництві, виробництві паперу та енергії, продуктів харчування, побутових приладів тощо). Машини і механізми. Безпечне поводження з машинами і механізмами у повсякденному житті. Продукція місцевого виробництва і ресурси для її виготовлення. Рослинництво. Тваринництво. Винаходи людства. Ідеї природи, які людина застосовує у своїй діяльності.
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння) • Складання колекції виробів, виготовлених з певного матеріалу. • Дослідження властивостей матеріалів (металів, тканини, скла, деревини та ін.) і складанняпропозицій щодо їх використання.	

• Спостереження роботи машин і механізмів (за моделями, під час реальних чи віртуальнихекскурсій). Моделювання зв'язків між людиною, природою і рукотворним світом.	
називає екологічні проблеми планети; джерела забруднення природи [4 ПРО 1.1]; *наводить приклади* природоохоронних заходів; природоохоронних територій; *пояснює* наслідки забруднення водойм, повітря, ґрунтів, знищення лісів та іншої небезпеки, що спричинює діяльністю людини [4 ПРО 1.5]; *виявляє самостійно/у групі* факти забруднення довкілля, *пропонує* і *обґрунтовує* власні ідеї щодо способів зменшення негативного впливу людини на природу і *відповідально* діє задля цього [4 ПРО 3.4], [4 СЗО 4.5]; *дізнається* про екологічні проблеми від інших людей, із ЗМІ та інших джерел, *аналізує* цю інформацію, *обговорює* способи її вирішення [4 ПРО 2.2]; *аналізує та оцінює* свій внесок у збереження довкілля; ситуації повсякденного життя, пов'язані з використанням води, електроенергії, тепла [4 ПРО 4.4], [4 ГІО 8.2]; *долучається* до організації і проведення природоохоронних заходів [4 ПРО 4.1]; *відповідально ставиться* до обговорення проблем природи, ухвалення рішень щодо поводження у природі без заподіяння їй шкоди [4 СЗО 4.5]	Вплив діяльності людини на природу. Негативний вплив людини на природу. Екологічні проблеми планети. Забруднення довкілля: джерела і способи запобігання (будівництво очисних споруд, зменшення кількості побутового сміття, сміттєпереробні заводи та ін). Діяльність людини, що допомагає збереженню природи. Ощадливе використання ресурсів. Природоохоронні заходи. Створення природоохоронних територій. Правила поведінки у природі. Захист і збереження природи – справа кожного громадянина.
Практичний блок (спостереження, дослідження, вправляння) • Моделювання безпечної поведінки у навколишньому середовищі (в ігрових і навчальнихситуаціях). • Дослідження способів заощадження води (вдома, у школі). • Дослідження способів заощадження електроенергії (вдома, у школі). • Дослідження повсякденних звичок, що допоможуть зменшити кількість побутового сміття(відходів). • Розроблення плану природоохоронного заходу.	

Дизайн і технології
(інтегрований курс)

Технологічна освітня галузь

Пояснювальна записка

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через інтегрований курс «Дизайн і технології».

Мета – цілісний розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та проєктно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем, культурного й національного самовираження.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- сприяння розвитку естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в різних матеріалах;
- вироблення навичок раціонального використання матеріалів, безпечногозастосування традиційних та сучасних технологій;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань інтегрованого курсу «Дизайн і технології» здійснюється за **змістовими лініями**, які відображають структуру розвитку особистості та завершеного циклу проектно-технологічної діяльності: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «**Інформаційно-комунікаційне середовище**» забезпечує розвиток асоціативно-образного та критичного мислення, оволодіння базовими знаннями у партнерській взаємодії, що формують цілісне уявлення про виробничу сферу людської діяльності, а також є підґрунтям для реалізації творчого потенціалу учнів під час засвоєння навчального матеріалу наступних змістових ліній, які структуровані за способами інтегрованої проєктно-технологічної діяльності.

Змістова лінія «**Середовище проєктування**» спрямована на розвиток аналітичного, просторового та творчого мислення, уміння працювати в команді, створення умов для оволодіння елементами дизайну: виявлення проблем, продукування ідей, вибору соціально і особистісно значущих об’єктів проєктування; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів для виготовлення виробу за їх властивостями; експериментування з матеріалами і технологіями для реалізації власних ідей; планування технології послідовності виготовлення виробу.

Змістова лінія «**Середовище техніки і технологій**» передбачає розвиток логічного та алгоритмічного мислення, психомоторних здібностей, здатності до координування дій і взаємодопомоги; навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними, механічними інструментами й пристосуваннями; умінь поетапного виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій, раціональної обробки різних матеріалів.

Змістова лінія «**Середовище соціалізації**» спрямована на розвиток емоційного інтелекту; оцінювання і самооцінювання процесу та результатів власної або спільної проєктно-технологічної діяльності; розвиток здатності презентувати освітні результати, обговорювати їх з іншими, ефективно використовувати створені вироби; формування досвіду доброчинної діяльності, підприємливості, гостинності; виконання трудових дій у побуті, розвиток прагнення якісно і безпечно облаштовувати свій життєвий простір.

Програма надає можливість розв’язувати реальні життєві проблеми,

реалізовувати інтегративні та творчі можливості проєктно-технологічної діяльності, встановлювати взаємозв'язки з іншими освітніми галузями, співпрацювати з експертами різних професійних сфер за межами школи.

Інтегрований курс «Дизайн і технології» може цілісно реалізовувати завдання технологічної та інформатичної галузей. У такому разі, на його вивчення надається 70 навчальних годин на рік (2 н. г. на тиждень). Цифрові пристрої та комп'ютерні технології використовуються на різних етапах навчання, під час документування й оцінювання процесу створення виробу та його результатів.

Навчальний матеріал вибудовується навколо актуальних освітніх тем. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів проєктно-технологічної діяльності вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

Обов'язковою умовою проведення занять є виготовлення корисного й естетичного виробу – індивідуально, в парі або в групі, оцінювання і презентація освітніх результатів. Увага акцентується на організації робочого місця, правилах внутрішнього розпорядку, безпеці праці та санітарних норм.

3 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	Зміст освіти
Інформаційно-комунікаційне середовище	
розрізняє предмети побуту в традиційному і сучасному інтер'єрі, матеріали, з яких вони зроблені [3 ТЕО 1.3]; *вибирає* і *аналізує* конструкцію обраного предмета побутудля виготовлення макету [3 ТЕО 1.1; 1.3; 1.4]; *створює* поетапно макет предмета побуту за зображеннями,зразком, описом або власним задумом [3 ТЕО 1.4]; *пояснює* культурне розмаїття українського суспільства, місцеві традиції [3 ТЕО 1.4; 2.2]; *визначає* кольорову гамму та особливості побудови й розташування орнаментів на взірцях декоративно-ужиткового мистецтва [3 ТЕО 1.4; 2.2]; *впорядковує* орнаменти за кольоровою гамою та видами (геометричні, рослинні, зооморфні, антропоморфні) [3 ТЕО 1.4; 2.2]; *аналізує* інформацію з різних джерел (підручник, фотографії, каталоги, посібники, комп'ютерні програми, Інтернет-ресурси, музеї, фільми тощо) [3 ТЕО 1.4; 2.2]; *розробляє* або *добудовує* орнамент з самостійно вибраних матеріалів [3 ТЕО 1.4; 2.1];	Предмети побуту в інтер'єрі. Макетні матеріали (папір, картон, пінопласт, дріт, пластилін, фольга тощо). Макетування предметів побуту. Приклади орнаментів декоративно-ужиткового мистецтва за регіонами України. Зустрічі з майстрами. Обговорення вражень. Створення орнаменту з різних матеріалів (картон, папір, пластилін, глина, крупи, насіння, тканина, нитки, блискітки, бісер тощо).
досліджує властивості тканих і нетканих матеріалів на дотик та візуально [3 ТЕО 1.3]; *розрізняє* види тканих і нетканих матеріалів натурального походження (рослинного і тваринного) та способи їх виготовлення [3 ТЕО 1.3];	Ткані і неткані матеріали натурального походження (тканина, нитки, повсть, фетр, трикотаж тощо). Вироби з тканих і нетканих матеріалів

виготовляє виріб з тканих і нетканих матеріалів, зокремавторинних; [3 ТЕО 1.4; 2.2; 3.1; 3.2]	
розрізняє та *використовує* креслярські інструменти та лінії[3 ТЕО 1.2; 1.4]; *вимірює* розміри предметів за допомогою лінійки [3 ТЕО 1.4]; *виконує* розгортку об'ємних фігур, зокрема з використанням цифрових пристроїв [3 ТЕО 1.2; 1.4]; *експериментує*, добудовуючи виготовлені розгортки за потреби та бажанням [3 ТЕО 1.2; 1.4]; *розробляє* макет об'ємних фігур індивідуально або в групі [3 ТЕО 1.4]	Креслярські інструменти та лінії. Конструктори, навчальні набориз різних матеріалів (деревинних, металевих, синтетичних тощо), зокрема виготовлені власноруч. Макетування об'ємних фігур
Середовище проєктування	
досліджує проблеми та потреби у створенні виробів[3 ТЕО 1.1; 4.1]; *вибирає* об'єкт проєктування і виготовлення із низки запропонованих або власних ідей [3 ТЕО 1.1]; *розробляє* план реалізації задуму в матеріалі та критерії оцінювання майбутнього виробу [3 ТЕО 1.1];	Обґрунтування виявленої проблеми та вибору об'єкта проєктування і виготовлення. Комунікативна взаємодія.
аналізує моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги)для продукування нових ідей [3 ТЕО 1.4]; *розрізняє* і *використовує* формат композиції (горизонтальний, вертикальний), симетричні й асиметричніформи, рівновага, спектр кольорів, теплі і холодні кольори та відтінки [3 ТЕО 1.4]; *виконує* завдання з продовженням: добудовує, домальовує, удосконалює або розробляє композицію виробу (засобами малюнку, ескізу, макету), зокрема з використанням цифрових пристроїв [3 ТЕО 1.2; 1.4]; *застосовує* творчі методи проєктування – переносить форми природних і рукотворних об'єктів на власну модель (метод біоніки) [3 ТЕО 1.4]; *описує* модель спроєктованого виробу [3 ТЕО 1.2; 1.4]; *добирає* матеріал для виготовлення спроєктованого виробу[3 ТЕО 1.3]; *розраховує* орієнтовні витрати на виготовлення виробу [3 ТЕО 3.1];	Дизайнерське проєктування – моделювання та конструювання. Експериментування з використанням різних матеріалів, симетричних й асиметричних форм, спектру кольорів. Добір матеріалів. Розрахунок витрат.
планує послідовність технологічних операцій для виготовлення спроєктованого виробу (плаской та об'ємної форми) [3 ТЕО 1.1; 2.2]	Технологічна послідовність виготовлення виробу
Середовище техніки і технологій	
розрізняє види ручних та механічних інструментів і пристосувань [3 ТЕО 2.1]; *працює* з інструментами й пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів і норм санітарії [3 ТЕО 2.1; 4.3]; *організовує* робоче місце [3 ТЕО 4.2];	Безпечна робота з ручними інструментами й пристосуваннями.
виготовляє поетапно виріб за інструкцією з визначеною послідовністю самостійно або спільно з по-окремим розподілом частин роботи [3 ТЕО 2.2]; *розмічає* деталі на матеріалі за допомогою шаблонів, трафаретів або креслярських інструментів та *вирізує* їх	Виготовлення виробу за інструкційними картками з описом або графічними зображеннями. Рухомі і нерухомі, роз'ємні і нероз'ємні

[3 ТЕО 2.1]; *обробляє* деталі виробу за потреби; [3 ТЕО 2.1] *застосовує* рухомі і нерухомі, роз'ємні і нероз'ємні з'єднання; [3 ТЕО 2.1] *удосконалює* технологію виготовлення виробу за потреби;[3 ТЕО 2.2] *виготовляє* деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій обробки матеріалів (витинка, вишивка, плетіння, мозаїка, пап'є-маше, скрапбукінг тощо);[3 ТЕО 2.2]	з'єднання. Технологічні операції обробки різних матеріалів (деревинні, пластик, пластмаса, текстильні, вторинні тощо)
раціонально використовує час та матеріали, зокрема і вторинні [3 ТЕО 3.1; 3.2]; *аналізує* свої помилки, по-можливості виправляє їх [3 ТЕО 1.5]	Раціональне використання часу та матеріалів, зокрема вторинної переробки
Середовище соціалізації	
обговорює корисність, естетичність та якість індивідуально або спільно створених виробів [3 ТЕО 1.5]; *готує* презентацію та рекламу, зокрема з використанням цифрових пристроїв [3 ТЕО 1.5]; *презентує* результати власної або спільної проєктно-технологічної діяльності [3 ТЕО 1.5]; *виявляє повагу* до авторства власних робіт та інших осіб [3 ТЕО 1.5]; *оцінює* свою комунікативну діяльність, досягнення, труднощі [3 ТЕО 1.5];	Соціальна цінність виконаного індивідуального або колективного проєкту. Презентація досягнень з використанням різних форм.
долучається спільно з рідними та друзями до доброчинної діяльності в групах із власноруч створеними виробами [3 ТЕО 2.2; 4.1]; *дотримується* правил спільної роботи в групі [3 ТЕО 1.5; 1.4]; *обґрунтовує* потребу допомагати іншим, робити корисні справи, подарунки, бережливо ставитися до природного середовища [3 ТЕО 1.1; 1.5; 3.2]; *виявляє* толерантність, милосердя, повагу до інших [3 ТЕО 1.1; 1.5];	Діяльність в групах та середовищі. Доброчинна діяльність для задоволення потреб оточуючих та навколишнього середовища.
розрізняє професії за сферами життєдіяльності; [3 ТЕО 1.1; 2.1]	Світ професій.
пояснює правила догляду за взуттям [3 ТЕО 4.1]; *уміє* правильно складати одяг, розвішувати його на плічках [3 ТЕО 4.1]; *лагодить* нескладні пошкодження предметів побуту за потреби [3 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3]; *вирощує* кімнатні рослини для класного приміщення або інших потреб [3 ТЕО 4.1]; *аналізує* послідовність приготування різних видів бутербродів та їх користь для здоров'я [3 ТЕО 4.1]; *складає* серветки для святкового столу різними способами [3 ТЕО 4.1]	Побутове самообслуговування. Догляд за власним одягом та взуттям, домашніми тваринами, рослинами. Види бутербродів. Складання серветок різними способами

4 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	Зміст освіти
Інформаційно-комунікаційне середовище	
розрізняє об'єкти техніки (виробничої, транспортної, побутової тощо) [4 ТЕО 1.1; 1.4; 2.2]; *досліджує* історію розвитку техніки [4 ТЕО 1.1; 1.4; 2.2] ; *розрізняє* ручні знаряддя праці, механізми і машини, автоматичні пристрої [4 ТЕО 2.1]; *добирає* матеріали та інструменти для виготовлення макету об'єкта техніки [4 ТЕО 1.3];	Види техніки. Історія розвитку техніки. Макетні матеріали (папір,картон, пінопласт, дріт, пластилін,фольга тощо). Макетування об'єкта техніки
досліджує традиційні і сучасні технології декоративно-ужиткового мистецтва [4 ТЕО 1.4; 2.1; 2.2]; *аналізує, синтезує* та *використовує* інформацію з різних джерел [4 ТЕО 1.4; 2.2]; *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до привабливих видів декоративно-ужиткового мистецтва [4 ТЕО 1.5]; *вибирає* і *виготовляє* виріб декоративно-ужиткового мистецтва [4 ТЕО 1.1; 1.4; 2.2];	Традиційні і сучасні технології декоративно-ужиткового мистецтва. Виготовлення виробу в традиціях декоративно-ужиткового мистецтва
досліджує властивості зразків деревинних матеріалів і металів [4 ТЕО 1.3]; *класифікує* конструкційні матеріали за їх ознаками і властивостями [4 ТЕО 1.3]; *виготовляє* виріб з картону, шпону, фольги, дроту тощо [4 ТЕО 1.4]; *використовує* матеріали вторинної переробки для виготовлення нових виробів [4 ТЕО 3.2];	Виготовлення виробу з деревинних матеріалів і металів.
визначає розміри освітнього об'єкта – макета транспортного засобу (автомобіль, автобус, літак, корабель тощо), будинку тощо [4 ТЕО 1.2; 1.4]; *використовує* цифрові пристрої, креслярські інструменти, лінії у побудові розгортки макета транспортного засобу, будинку тощо [4 ТЕО 1.2; 1.4]; *виготовляє* макет вибраного транспортного засобу або будинку [4 ТЕО 1.4]	Елементи графічної грамоти. Макетування. Конструктори, навчальні набори (із дерева, металу, магнітні). Конструювання з використанням ігрових комп'ютерних програм
Середовище проєктування	
обґрунтовує актуальність виявленої проблеми [4 ТЕО 1.1]; *продукує* ідеї для вирішення виявленої проблеми[4 ТЕО 1.1]; *формулює* мету своєї діяльності [4 ТЕО 1.1]; *вибирає* обґрунтовано об'єкт проєктування [4 ТЕО 1.1]; *узгоджує* власні потреби та потреби інших у виборі об'єкта проєктування [4 ТЕО 1.1]; *планує* дії для реалізації задуму в матеріалі [4 ТЕО 1.1]; *розробляє* критерії оцінювання майбутнього виробу[4 ТЕО 1.1];	Виявлення проблеми, потреб у виготовленні виробів. Обмін інформацією. Вибір об'єкта проєктування. Оцінка можливостей, ресурсів і ризиків.
аналізує моделі, подібні обраному об'єкту проєктування(моделі-аналоги) [4 ТЕО 1.4]; *продукує* і *формулює* ідеї під час моделювання обраного об'єкта проєктування [4 ТЕО 1.4]; *визначає* і *використовує* формат, пропорції і масштаб,	Дизайн-проєктування – моделювання та конструювання. Композиція виробу. Удосконалення моделі і конструкції виробу з

види композицій оздоблення виробу (предметні, сюжетні,декоративні) [4 ТЕО 1.2; 1.4]; *класифікує* і *використовує* кольори за властивостями: тон,насиченість, світлість [4 ТЕО 1.4]; *експериментує* з поєднанням кольорів, матеріалів; комбінує, переставляє, замінює, оформляє, удосконалює дизайн і конструкцію виробу [4 ТЕО 1.4]; *відображає* образ майбутнього виробу на папері, в макетіабо в цифровому вигляді [4 ТЕО 1.2; 1.4]; *описує* модель свого виробу, аргументовано її відстоює [4 ТЕО 1.2; 1.4; 1.5]; *добирає* матеріали для виготовлення спроєктованого виробу, зокрема і вторинні [4 ТЕО 1.3; 3.2]; *розраховує* орієнтовні витрати [4 ТЕО 3.1];	використанням творчих методів: комбінування, переставляння, замінювання та ін. Властивості кольорів. Поєднання кольорів. Добір матеріалів. Розрахунок витрат наматеріали.
планує технологічну послідовність виготовлення індивідуально або спільно спроєктованого виробу [4 ТЕО 1.1; 2.2]	Визначення технологічної послідовності виготовлення спроєктованого виробу
Середовище техніки і технологій	
організовує власну діяльність з виготовлення виробу індивідуально або в групі [4 ТЕО 1.1; 2.2]; *використовує* інструменти й пристосування, дотримуючись безпечних прийомів і норм санітарії[4 ТЕО 2.1; 4.3]; *розмічає* деталі на матеріалі за допомогою шаблонів, трафаретів або креслярських інструментів та *вирізує* їх [4 ТЕО 2.1]; *застосовує* рухомі і нерухомі, роз'ємні і нероз'ємні з'єднання [4 ТЕО 2.1]; *виготовляє* виріб із використанням традиційних та сучасних технологій обробки матеріалів (витинанка, лозоплетіння, вишивка, шиття, плетіння, мозаїка, комбінована аплікація, оригамі, ниткографіка, скрапбукінг тощо) [4 ТЕО 2.1; 2.2]; *контролює* та *удосконалює* технологію виготовлення виробу [4 ТЕО 2.2];	Виготовлення виробу за визначеною послідовністю. Безпечне використання інструментів і матеріалів під час виконання технологічних операційобробки різних матеріалів (деревинні, пластик, пластмаса, текстильні, вторинні тощо).
раціонально використовує час та матеріали, зокрема і вторинні [4 ТЕО 3.1; 3.2]	Раціональне використання часу таматеріалів
Середовище соціалізації	
дотримується правил спільної роботи в групах [4 ТЕО 1.1; 1.4; 1.5]; *оцінює* і *обґрунтовує* цінність виконаних проєктів [4 ТЕО 1.5]; *описує* процес створення виробу, естетичні і технічні рішення; [4 ТЕО 1.5] *аналізує* ефективність своєї комунікативної діяльності в команді, зокрема в мережах; [4 ТЕО 1.5] *презентує* результати власної або спільної проєктно-технологічної діяльності, *обговорює* їх з іншими та *прогнозує* подальші плани щодо проєктно-технологічної діяльності; [4 ТЕО 1.5]	Соціальна, функціональна, технологічна, естетична та економічна цінність індивідуально або спільно створених проєктів. Презентація досягнень та реклама. Авторство і співавторство.
проявляє ініціативність у природоохоронній та доброчинній діяльності з власноруч створеними виробами [4 ТЕО 1.1; 2.2; 4.1]; *виявляє* готовність і здатність співпрацювати з іншими [4 ТЕО 1.1; 1.4; 1.5];	Доброчинна діяльність в групах, середовищі для задоволення потреб оточуючих та збереження природного середовища.

охоче виготовляє подарунки, допомагає іншим [4 ТЕО 1.1; 4.1]; *критично оцінює* споживацькі звички, зокрема використання синтетичних виробів, що забруднюють навколишнє середовище [4 ТЕО 1.1; 3.2];	
розрізняє предмети праці, основні види діяльності за професіями різних сфер життєдіяльності; [4 ТЕО 1.1; 1.4; 2.2]	Світ професій.
читає, інтерпретує та *оцінює* інструкції продуктів домашнього господарювання; [4 ТЕО 4.1] *розрізняє* корисні і шкідливі звички, пов'язані з вживанням їжі; [4 ТЕО 4.1] *виготовляє* запрошення для гостей; [4 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3] *розробляє* прикраси для святкового столу; [4 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3] *сервірує* святковий стіл спільно з старшими; [4 ТЕО 4.1; 4.3] *пришиває* ґудзики різними способами; [4 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3] *вирощує* спільно з однокласниками рослини, зелень за потреби; [4 ТЕО 4.1] *лагодить* пошкодження предметів побуту за потреби[4 ТЕО 4.1; 4.2; 4.3]	Рекомендації здорового харчування. Сервірування столу самостійно або спільно з іншими. Побутове самообслуговування. Догляд за одягом та взуттям, домашніми тваринами, рослинами. Ремонт незначних пошкоджень предметів побуту

Інформатика
(навчальний предмет)

Інформатична освітня галузь

Пояснювальна записка

Метою інформатичної освітньої галузі є формування у здобувача освіти інформаційно-комунікаційної та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання завдань з використанням цифрових пристроїв та інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку критичного, аналітичного, синтетичного, логічного мислення, реалізації творчого потенціалу, формування активної, відповідальної, безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві.

Головними завданнями є формування умінь

- знаходити та опрацьовувати інформацію із використаннямпошукових систем;
- створювати інформаційні об'єкти та опрацьовувати їх у програмних середовищах;
- здійснювати індивідуальну й колективну діяльність в інформаційному середовищі;
- критично оцінювати інформацію для розв'язання життєвих проблем;
- дотримуватися етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії;
- дотримуватися правил безпечної роботи з комп'ютернимипристроями.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за змістовими лініями «Інформація. Дії з інформацією», «Комп'ютерні пристрої для

здійснення дій із інформацією», «Об'єкт. Властивості об'єкта», «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання» «Алгоритми»

Змістова лінія **«Інформація. Дії з інформацією»** базується на розумінні дитиною поняття «інформація». Здобувачі освіти мають уміти наводити приклади інформації, властивостей інформації, форм подання та дій з інформацією з повсякденного застосування, ефективно використовувати інформацію. Поняття інформації, її властивостей, форм подання та використання у навчальному процесі розширюється і доповнюється на кожному етапі навчання. Таким чином забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Змістова лінія **«Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією»** передбачає формування уявлення про те, що людина в житті постійно зустрічається з інформацією, працює з нею та може використовувати при цьому сучасні засоби ІТ з умінням захистити свій інформаційний простір. Для практичних робіт використовуються програми (онлайн-середовища Інтернету, додатки для мобільних пристроїв).

У ході реалізації змістової лінії **«Об'єкт. Властивості об'єкта»** розглядаються поняття об'єкта, властивостей об'єктів і значень цих властивостей. Діти мають наводити із власного життя приклади різних об'єктів, їхніх властивостей і значень цих властивостей, впорядковувати та групувати об'єкти на основі значень властивостей, мати уявлення про вплив значень властивостей об'єктів на подальше їх використання та опрацювання. Вчаться будувати складні об'єкти із запропонованих частин, в тому числі самостійно доповнюючи з відсутніх компонентів, представляти інформацію про них різними способами - у вигляді чисел, тексту, зображень, схем, таблиць, презентацій; змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів; досліджувати об'єкти за допомогою створених моделей. Об'єктний підхід має пронизувати навчання теоретичного та практичного матеріалу всіх змістових ліній курсу.

Змістова лінія **«Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання»** забезпечує розвиток навичок створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах, зокрема у табличній формі; початкових навичок використання різноманітних засобів інформаційних технологій для вирішення навчальних завдань; сприймати та представляти інформацію у вигляді тексту: читати та змінювати тексти, визначати ключові слова в тексті, створювати та опрацьовувати текст; сприймати різноманіття графічних даних; створювати власні зображення у вигляді малюнків та творчо опрацьовувати готові зображення; презентувати інформацію у вигляді слайдів.

Змістова лінія «**Алгоритми»** спрямована на розвиток розуміння поняття виконавця, його середовища, команди, системи команд виконавця алгоритму, основних алгоритмічних структур, зокрема, слідування, розгалуження та повторення; умінь виконувати готові алгоритми, а також складати прості алгоритми для виконавців, які працюють у певному зрозумілому для відповідної вікової категорії середовищі, використовуючи просту систему їхніх команд;

навичок шукати помилки в послідовності команд, аналізувати зміст завдань на складання алгоритму для виконавців; вміння розв'язувати задачі з повсякденного життя, застосовуючи алгоритмічний підхід: уміння планувати послідовність дій для досягнення мети, передбачати можливі наслідки.

Курс розрахований на 105 годин: по 35 годин у кожному класі з розрахунку 1 година на тиждень

Програма побудована лінійно-концентрично. Зміст понять поступово розширюється і доповнюється. Забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Учитель може змінювати порядок вивчення тем та самостійно визначає обсяг (кількість годин) на вивчення кожної теми курсу, а також на повторення, узагальнення та систематизацію під час вивчення кожної теми, вибудовуючи найбільш доречну для конкретного класу траєкторію навчання.

Важливо щоб здобувачі освіти зрозуміли головні особливості безпечної роботи з інформаційними джерелами та почали використовувати відповідні навички та знання при вивченні інших навчальних предметів. Важливим є задоволення пізнавальних інтересів здобувачів освіти, підтримка їх творчої ініціативи та прагнення до освоєння нових інформаційно-комунікаційних технологій, що створюватиме відчуття доступності в постійному оновленні своїх компетентностей.

Особливості організації навчально-виховного процесу: для дотримання норм безпеки дитини рекомендується організовувати навчання у закритому захищеному інформаційному середовищі. Облікові записи для електронного листування та співпраці в мережі створює адміністратор навчального закладу.

Оцінювання якості підготовки здобувачів освіти з предмету здійснюється в таких аспектах: 1) рівень володіння теоретичними знаннями; 2) здатність до застосування вивченого матеріалу у практичній діяльності; 3) свідоме та відповідальне ставлення до етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії; 4) вміння співпрацювати; 5) використання матеріалу із повсякденного життя, навчальних предметів; 6) свідоме знання правил безпечної праці.

3 клас

Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), текстовий редактор.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Інформація. Дії з інформацією	

пояснює значення інформації для життя людини, наводитьприклади із власного досвіду [3 ІФО 1.1]; *розрізняє* види інформації за способом подання [3 ІФО 1.1]; *уміє* перетворювати одну форму подання інформації в іншу: (текстове – в графічне, числове – в текстове тощо) [3 ІФО 1.2]; *створює* папку та документи в ній[3 ІФО 1.2]; *пояснює* поняття «комп'ютерна мережа»[3 ІФО 1.1]; *розуміє* призначення програми-браузера[3 ІФО 3.2]; *вміє* використовувати гіперпосилання[3 ІФО 3.2]; *використовує* мережі для отримання достовірної інформації та спілкування [3 ІФО 3.3]; *висловлює* припущення про достовірність інформації, отриманої з цифрових та інших джерел [3 ІФО 1.4]; *дотримується* правил використання власних і чужих творів [3 ІФО 4.3]; *виявляє* повагу до авторства інших осіб [3 ІФО 4.3]	Роль інформації в житті людини. Перетворення інформації з одного виду в інший. Способи подання повідомлень, носії повідомлень, символи, кодування і декодування. Структурування інформації. Поняття про мережу Інтернет, програма- браузер, веб-сторінка, веб-сайт, гіперпосилання. Авторське право. Безпечна робота вІнтернеті
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	
розповідає про історію виникнення пристроїв для роботиз інформацією [3 ІФО 1.1]; *називає* носії інформації [3 ІФО 1.1]; *розрізняє* технічні засоби для передавання, зберігання інформації [3 ІФО 1.1]; *використовує* пристрої для передавання інформації [3 ІФО 1.2]; *наводить приклади* пристроїв для введення та виведенняінформації [3 ІФО 1.1]; *висловлює* припущення про достовірність інформації [3 ІФО 1.4]; *пояснює наслідки* для власного здоров'я надмірного використання цифрових пристроїв [3 ІФО 4.1], [3 СЗО 1.1]	Історія виникнення пристроїв для роботи зінформацією. Джерело інформації. Носії інформації. Пристрої введення та виведення інформації. Введення текстових даних. Правила введення та редагування текстових даних
Об'єкт. Властивості об'єкта	
описує текстові і графічні об'єкти[3 ІФО 1.3]; *порівнює* властивості текстових і графічних об'єктів за спільними і відмінними ознаками [3 ІФО 1.3]; *визначає* об'єкти, які відповідають заданим властивостям [3 ІФО 1.3]; *вміє* змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів [3 ІФО 1.3]; *досліджує* об'єкти за допомогою створених моделей [3 ІФО 1.3]	Види об'єктів: текстові, графічні. Інформаційний об'єкт. Властивостіоб'єкта. Створення моделі об'єкта за заданими властивостями. Зміна значень властивостей об'єкта (коліртексту, шрифт, накреслення)
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	
розрізняє сучасні пристрої для роботи з інформацією [3 ІФО 1.1]; *уміє* увімкнути та вимкнути комп'ютер та інші пристрої (за умови їх використання) [3 ІФО 1.2]; *використовує* необхідні значки на Робочому столі для запуску і роботи в програмах [3 ІФО 1.2]; *орієнтується* в середовищах для перегляду зображень, читання текстів, слухання музики, завершує роботу з ними [3	Текстові редактори. Середовища для читання текстів. Закладкив тексті, цитати тощо. Віртуальні бібліотеки, довідники,енциклопедії, словники. Основні команди редагування: вирізати, копіювати, вставити,

ІФО 3.2]; *створює* зображення освітніх об’єктів [3 ІФО 2.4]	видалити. Уведеннясимволів за допомогою клавіатури. Доповнення текстів зображеннями
Створення інформаційних моделей. Змінювання готових. Використання	
створює інформаційні продукти, поєднуючи текст, зображення, звук тощо для представлення ідей та/або результатів діяльності [3 ІФО 2.4]; *створює* та *змінює* прості зображення; *опрацьовує* та *використовує* інформацію з різнихджерел [3 ІФО 2.4]; *вміє* заповнювати таблицю ознак для предметів з однієї групи (класу) [3 ІФО 1.3] ; *розробляє* презентацію за логічною послідовністю [3 ІФО 2.4]; *доповнює* презентацію текстом, зображенням, схемою [3ІФО 2.4]; *редагує* і *форматує* презентацію залежно від її призначення, змінює фон слайду; *застосовує* режим показу презентацій[3 ІФО 2.4]	Етапи створення інформаційної моделі врізних програмних середовищах. Створення текстових інформаційних моделей, зокрема у табличні формі. Комп’ютерні презентації, редагування презентацій. Утворення нового слайду, текстовоговікна/поля. Доповнення презентації текстом, зображенням, схемою. Форматування презентації. Режим показупрезентації
Алгоритми	
визначає алгоритмічні структури[3 ІФО 2.1]; *виконує*, *створює* та *записує* алгоритми[3 ІФО 2.1]; *вміє* діяти за інструкцією [3 ІФО 1.3]; *впорядковує* об’єкти за певними ознаками [3 ІФО 1.3]; *пояснює* наслідки порушення плану, алгоритму послідовності дій у близькому середовищі, готових програмах, іграх [3 ІФО 1.2]; *розрізняє* істинні та хибні висловлювання [3 ІФО 1.4]	Команди і виконавці, алгоритми, способиподання алгоритму. Запис лінійних алгоритмів. Створення зображень за власнимиалгоритмами. Знаходження та виправлення помилок уалгоритмах. Логічні висловлювання
4 клас	
Програмне забезпечення, яке використовується – середовище програмування.	
Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Інформація. Дії з інформацією	
вміє здійснювати простий пошук інформації у мережі Інтернет [4 ІФО 1.2]; *знає* адреси деяких сайтів, зокрема електронних бібліотек, сайтів з навчальним контентом [4 ІФО 3.1]; *висловлює* припущення про достовірність інформації, отриманої з різноманітних джерел [4 ІФО 1.4]; *розрізняє* факти і судження; [4 ІФО 1.4] *добирає* належні засоби для спілкування з іншими особами, зокрема з людьми з особливими потребами безпосередньо та через Інтернет [4 ІФО 4.2]; *пояснює* наслідки використання інформаційних технологій, відповідальність за свою діяльність в Інтернеті [4 ІФО 4.1]; *дотримується* правил використання власних і чужих творів [4 ІФО 4.3]	Пошук інформації у мережі Інтернет. Інформаційна взаємодія. Критичне оцінювання інформації
Комп’ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	

наводить приклади сучасних різновидів комп'ютерних пристроїв [4 ІФО 1.1]; *зберігає* дані на цифрових носіях[4 ІФО 1.2]; *пояснює*, як організована робота з даними у будь-якому цифровому пристрої [4 ІФО 1.2]; *має уявлення* про процес створення роботів [4 ІФО 1.1]; *контролює* час використання цифрових пристроїв [4 ІФО4.1]	Сучасні носії інформації. Організація роботи цифрового пристрою(введення, збереження, опрацювання, збереження або виведення даних). Збереження інформації. Пам'ять комп'ютера (внутрішня та зовнішня)Огляд конструкторів з робототехніки
Об'єкт. Властивості об'єкта	
класифікує об'єкти за їх властивостями; *зіставляє* ознаки моделей реального і цифрового світу [4ІФО 1.3]; *аналізує* вплив подій на властивості об'єкта [4 ІФО 1.3]; *досліджує* об'єкти за допомогою створених моделей [4 ІФО 1.3]; *вміє* створювати просту анімацію[4 ІФО 2.4]	Об'єкти для створення моделей. Форматування та редагування об'єктів.Додавання анімаційних ефектів до об'єктів
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	
вміє відкривати та завершувати роботу у знайомих середовищах для програмування (офлайн та онлайн)[4 ІФО 1.2]; *називає* інструменти середовища та пояснює їх призначення [4 ІФО 3.2]; *описує* порядок створення проектів[4 ІФО 2.3]; *вміє* відкривати готові та зберігати створені проекти [4 ІФО 2.4]	Середовище програмування. Команди та інструменти. Проєкти
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання	
називає складові об'єкта [4 ІФО 1.3]; *називає* які дії можна виконувати над об'єктом, які дії може виконувати об'єкт [4 ІФО 1.3]; *наводить приклади* необхідності моделювання для розв'язування конкретних задач [4 ІФО 1.3]; *називає* етапи створення інформаційної моделі [4 ІФО 1.3]; *створює* математичні моделі [4 ІФО 1.3];	Складові частини об'єктів. Дії об'єктів. Математичні моделі. Розв'язування задачз використанням математичного моделювання
прогнозує та *формулює* очікуваний результат [4 ІФО 2.2]; *коментує* успішні та невдалі кроки у процесі роботи [4 ІФО 2.5]	
Алгоритми	
визначає алгоритмічні структури [4 ІФО 2.1]; *створює* алгоритми з розгалуженням у середовищі програмування [4 ІФО 2.1]; *розробляє* алгоритми (зокрема, для власної чи групової діяльності) з послідовних дій, умов, повторень [4 ІФО 2.1]; *аналізує* та впорядковує послідовності [4 ІФО 1.2]; *знаходить* помилки в алгоритмах та виправляє їх [4 ІФО 2.2]; *вміє* розробляти спільний із однокласниками проект під керівництвом вчителя [4 ІФО 2.5];	Середовище виконання алгоритму. Алгоритми з розгалуженням, складання алгоритмів з повторенням. Створення програмованих проектів, зокрема анімаційних історій. Ігри та стратегії перемоги

наводить приклади ігор та стратегій перемоги [4 ІФО 2.5]; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень та результати своїх однокласників [4 ІФО 1.4]	

Мистецтво
(інтегрований курс*)

Мистецька освітня галузь

Пояснювальна записка

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційно-естетичних переживань, формування мистецьких уподобань та особистісних художніх цінностей;
- поглиблення мотивації до пізнання творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва та толерантного ставлення до мистецтва інших етносів і народів;
– формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва, аргументування думки відповідно до вікових можливостей з використанням мистецьких термінів;
– оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;
– досягнення розуміння учнями можливостей цифрових технологій щодо їх застосування в мистецькій творчості;
- розвиток здатності самопізнання і самовираження, керування власними емоційними станами через мистецтво і різні види художньої творчості; розвиток креативності й мистецьких здібностей;
– формування здатності встановлювати зв’язок між видами мистецтва, між мистецтвом та іншими сферами знання (літературою, математикою, знаннями про природу, історію тощо); мистецтвом і явищами довкілля;
– усвідомлення значення мистецтва в житті людини та художнього пізнання для власної успішності;
– формування культури глядача-слухача;
– соціалізація учнів через мистецтво, формування здатності об’єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Відповідно до зазначених мети і завдань виокремлено **змістові лінії**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва»,

«комунікація через мистецтво», які розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована напізнання цінностей, що втілюють твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення, мистецьку (термінологічну) пропедевтику.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, колективних творчих проектах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, ціннісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- ·усного висловлювання вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності *(вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною);*
- застосування мистецької термінології, що має іноземне походження, у процесі інтерпретації художніх творів *(спілкування іноземними мовами);*
- встановлення взаємозв’язків між засобами мистецтва і здійсненням елементарних розрахунків для пояснення художньої виразності творів (наприклад, пропорцій частин твору, визначення музичного метру, запису ритму, симетрії / асиметрії танцювального руху тощо) *(математична компетентність);*
- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва *(компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність);*
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення *(інформаційно-комунікаційна компетентність);*
- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання,

сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);

- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан), опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів *(громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей);*
- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень *(підприємливість та фінансова грамотність);*
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї *(інноваційність).*

Культурна компетентність як стрижнева для мистецької освітньої галузі є інтегральною стосовно інших ключових компетентностей.

*Мистецька освітня галузь може реалізуватися через **інтегровані курси або предмети вивчення за окремими видами мистецтва**: наприклад, музичне мистецтво, образотворче мистецтво тощо за умови реалізації упродовж циклу навчання всіх очікуваних результатів галузі та інтегрування навчального змісту.

3клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Художньо-творча діяльність	
виконує дитячі пісні (зокрема, музичний фольклор); [3 МИО 1.1]; *добирає* засоби музичної виразності (темп, динаміку), необхідні для створення настрою, характеру; [3 МИО 1.1]; [3 МИО 1.2]; *розуміє значення* вокальних вправ для правильного виконання; *стежить* за точністю і виразністю інтонування, чіткістю дикції, співацькою поставою, диханням; [3 МИО 3.1];	Спів (співацька постава, дихання, інтонація, фразування, дикція). Оперування засобами виразності та способами створення вокального і вокально- ансамблевого / хорового художнього образу.
виконує в ансамблі нескладні композиції (трикутник, бубон, маракас, дзвіночки, барабан, тріскавки, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон, металофон, синтезатор тощо); [3 МИО 1.1]; *самостійно добирає* тембр музичного інструменту для передачі відповідного образу; [3 МИО 1.1]; [3 МИО 2.1]; *імпровізує* голосом (музичні, мовленнєві інтонації) та на музичних інструментах; [3 МИО 1.2] *створює* варіанти ритмічного супроводу до пісні	Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, гра в ансамблі зі створенням ритмічного супроводу до пісні тощо. Правила гігієни у користуванні музичними інструментами.

на музичному інструменті за вибором; [3 МИО 1.2];	
орієнтується в поняттях музичної грамоти (звук, мелодія, акомпанемент, музична форма, динаміка, схеми диригування (на 2/4); [3МИО 2.2]	Оволодіння музичною грамотою (за необхідністю для художньо-творчої діяльності).
орієнтується в нотному записі (за доцільності для виконання); *читає* запис найпростіших ритмів; [3МИО 2.2]	Ознайомлення з елементарною нотною грамотою, необхідною для виконання творів. Відтворення запису найпростіших ритмічних послідовностей.
організовує самостійно робоче місце для занять різними видами образотворчої діяльності [3 МИО 1.1]; *дотримується* охайності і правил техніки безпеки; *самостійно користується знайомими* художніми інструментами (палітрою, різними видами пензлів,стеками, ножицями тощо) [3 МИО 1.1];	Організація робочого місця для занять образотворчим мистецтвом. Освоєння інструментарію для образотворчоїдіяльності.
добирає художні матеріали, відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно-прикладне), в якому працює [3 МИО 1.1]; *розпізнає* форми (реалістичні, декоративні);	Використання відомих засобів образотворчоївиразності для створення візуальних образів. Зображення графічними та живописнимиматеріалами (традиційними та сучасними).
досліджує форму предмету та спрощує її до геометричної подібності [3 МИО 1.3]; *порівнює* будову різних природних форм, їх пропорцій[3 МИО 1.3]; *добирає* відтінки кольору за насиченістю [3 МИО 1.2];	Розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції (площинна,об'ємна), відтворення плановості простору у площинних зображеннях.
створює реалістичні, казкові, фантастичні образи [3 МИО 1.3];	Ліплення з пластичних матеріалів різними (простими) прийомами і способами.
виконує елементарні замальовки з натури та за уявою вескізній формі (предмети побуту, об'єкти природи та архітектури) [3 МИО 1.3]; *створює* зображення в процесі експериментування з кольорами, лініями, крапками різного розміру, формами, об'ємами, фактурами тощо [3 МИО 1.2]; *самостійно створює* просту, зокрема орнаментальну, композицію (графічну, живописну, декоративну,об'ємну), *використовує* усю площину аркуша; *виконує* прості композиції на площинні та в об'ємі [3МИО 1.2];	Поняття про декор як засіб наповнення йзбагачення форми. Елементарна стилізація форм та оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо).
обирає формат (прямокутний, квадратний, трикутний, в колі, в овалі) для кращого втілення задуму [3 МИО 1.1]; *виділяє* композиційний центр,головне і другорядне, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів, композиційні засоби та	Розміщення об'єктів у форматі з дотриманням засобів та правил композиції, для підсилення композиційного центру. Застосування у художньо-творчій діяльності поняття контрасту форм,

правила [3 МИО1.1];	кольорів .
використовує елементарні закони перспективи (одне за іншим; ближче – більше, яскравіше, тепліше,далі – менше та блідіше, холодніше), передаючи плановість простору у площинних зображеннях [3 МИО 2.2];	Передача плановості у зображенні з натури та зауявою
передає в зображеннях елементарну будову птахів, тварин, людини, посильно передає рух; ілюзорні змінирозмірів предметів в залежності від розміщення у просторі; смислові зв'язки між об'єктами в сюжетних композиціях [3 МИО 1.3];	Створення сюжетних композицій
розрізняє особливості об'ємного (круглого та рельєфного) зображення [3 МИО 2.2]; *порівнює* найпростіші елементи об'ємних форм [3 МИО1.3];	Сприймання засобів виразності в скульптурі (барельєф, горельєф)
виражає особливості об'єкту як образу засобами форми і декору (як у об'ємному так й у площинному зображенні) [3 МИО 1.1]; *оздоблює* об'ємну форму рельєфним або живописним декором [3 МИО 1.1];	Створення художнього образу засобами декоративної насиченості форми (фактурою, деталями, розписом). Прикрашання місця, де навчається, живе.
конструює та створює прості композиції з паперу, художніх, природних та різних підручних матеріалів, самостійно *добирає* складові композиції [3 МИО 1.2]; творчо *використовує* різні техніки, інструменти та матеріали для втілення власного задуму (саморобні штампи, набризк, декупаж, колаж) [3 МИО 1.2].	Вирізування, конструювання з паперу та інших підручних матеріалів. Робота з природними матеріалами.
поєднує засоби різних видів мистецтва для втілення художнього задуму; [3МИО 1.1]; [3 МИО 2.2] *імпровізує* засобами пантоміми (міміка, жести); пластично інтонує музичні образи; [3 МИО 1.2]; *виконує* нескладні ролі (в тому числі, пісні «у ролях»), *добирає засоби* вираження (темп, тембр голосу, динаміку, рухи, міміку); [3МИО 1.1]; [3 МИО 1.2];	Створення синтетичного художнього образу.Інсценізація, найпростіші театральні етюди (створення театралізованих образів, зокрема,під час рольового виконання пісні). Відтворення нескладних танцювальних елементів.
грає елементарні театральні етюди (самостійно *обирає* відомих персонажів та перевтілюється в них, зокрема, *імітує* характерні рухи, ходу, звуки, міміку тощо); [3 МИО 1.2]; *вправляється* над інтонацією мовлення, диханням; дикцією, мімікою, жестами; *рухається* під музику, *добираючи* відомі танцювальні елементи (народні, сучасні); *узгоджує* свої рухи з музичним супроводом (співом); створює сценічні інтерпретації пісенних образів; [3 МИО 1.1];	Елементарне вправляння у сценічній поведінці.
використовує атрибути для підсилення синтетичної виразності (із запропонованих); [3 МИО 1.1];	Добір реквізиту, бутафорії, деталей костюмів.

комбінує знайомі художні техніки, звуки, ритми, рухи, лінії, кольори, форми, фактури, матеріали тощо для втілення ідеї в художньому образі [3 МИО 1.2]; *створює* образи, використовуючи знайомі засоби та способи за уявою [3 МИО 1.1]; [3 МИО 1.2]; творення образів (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори, об'єми, декор тощо), якими може виразити свої почуття та емоції [3 МИО 3.4];	Експериментування зі звуками, тембрами, ритмами, рухами, лініями, кольорами, формами, матеріалами.
виокремлює і фіксує в доступний спосіб цікаві явища довкілля; відтворює їх у творчій діяльності (імпровізаціях мелодій, інсценізації пісень, пластичному інтонуванні); [3 МИО 1.3] *пропонує* ідеї оздоблення місця, де навчається, живе [3 МИО 1.3]; *реалізовує* їх (за допомогою інших або самостійно втілює нескладний задум оздоблення місця, де навчається і власного помешкання [3 МИО 1.3];	Спостереження за довкіллям для створення художніх образів (повадки тварин; характерні особливості ходи, жестів людей різного віку, інтонація мовлення людини в різних життєвих ситуаціях тощо), вплив світла на зміну кольорів у природному середовищі;
розпізнає власні емоції від художньої творчості, обирає види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою [3 МИО 3.4]; *передає* власні емоції у творчій роботі за допомогою кольору[3 МИО 1.1]; [3 МИО 3.4]	Самовираження в художньо-творчій діяльності.
дотримується загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо) [3МИО 3.3];	Культура глядача, слухача.
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
емоційно сприймає твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; [3 МИО 2.1]; *вирізняє* елементи музичної мови, застосовані для характеристики музичного образу, зокрема із сюжетною (літературною) програмою (мелодія, темп, динаміка, гучність, ритм, тембр (голос та деякі музичні інструменти), лад (мажор, мінор); [3 МИО 2.2] *розпізнає* прості музичні форми (двочастинна, тричастинна, куплетна); [3 МИО 2.1]; [3 МИО 2.2]	Сприймання творів різних видів мистецтва. Виразні засоби (елементи мови) різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр,хореографія, кіно тощо). Участь в обговоренні мистецького твору з використанням знайомих мистецьких термінів.
визначає особливості втілення образу у творах образотворчого мистецтва та архітектури [3 МИО 2.2]; *характеризує* колір об'єктів довкілля відповідно до часу доби та пір року [3 МИО 2.2]; *висловлює судження щодо* передання емоційного стану зображуваних об'єктів та явищ навколишнього світу у творі (зокрема,у стані спокою та в русі) [3 МИО 2.1]; *визначає* композиційну будову твору образотворчого мистецтва та архітектури [3 МИО 2.2]; *вирізняє* кольорову гаму твору (тепла, холодна),	Використання декору для створення образу. Ознайомлення з елементарними поняттями з кольорознавства та композиції.

тональність (світлі й темні кольори), насиченість (яскравий, тьмяний) загальний колорит;елементи композиції твору (центр, головне і другорядне; побудову твору (симетричну та асиметричну, статичну,динамічну, ритмічну, метричну) [3 МИО 2.1];	
цілісно охоплює увагою художній твір; зосереджуєтьсяна характерних деталях; *порівнює* музичні та візуальні, хореографічні образи;[3 МИО 2.1]; зіставляє твори мистецтва та явища довкілля (за допомогою вчителя) [3МИО 1.3]; [3 МИО 2.2]; *вирізняє* елементи художньої мови творів синтетичнихвидівмистецтва для характеристики художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, музичне оформлення театрального / екранного твору [3 МИО2.2];	Сприймання синтетичних образів. Зіставлення виразних засобів різних видів мистецтва. Зіставлення художніх образів, подібних за сюжетом та втілених у різних видах мистецтва
розрізняє засоби виразності та характеризує музичні твори вокальні та інструментальні; [3 МИО 2.2] *розрізняє* засоби виразності та *характеризує* твори живопису, графіки, скульптури [3 МИО 2.2]; *розрізняє* та *характеризує* виразні засоби різновидівтеатрального мистецтва (драматичний, ляльковий, музичний), народної, класичної та сучасноїхореографії; [3 МИО 2.2] *розрізняє та характеризує* виразні засоби анімаційнихфільмів; [3 МИО 2.2] *розпізнає та характеризує* художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо) [3 МИО2.2];	Мистецька пропедевтика. Знайомство з різновидами музичного (вокальна,інструментальна), образотворчого (живопис, графіка, скульптура);театрального (драматичний, ляльковий, музичний) мистецтва, хореографії (народна, класична, сучасна), кіно (кінофільм, мультфільм); жанрами музичного мистецтва (пісня, танець, опера, балет); жанрами образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (краєвид), натюрморт, анімалістичний тощо); видами орнаментів (рослинний, геометричний тощо та за призначенням (стрічковий, розетка); видами анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна), танцями (гопак, козачок, вальс, полька тощо).
порівнює природні форми, образи довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням [3 МИО 1.3];	Спостереження за довкіллям та його втіленням ухудожніх образах.
визначає власні емоції від сприймання мистецьких творів [3 МИО 3.4]; *добирає* слова для характеристики вражень із власногозапасу [3 МИО 3.3]; *пояснює*, що подобається або не подобається у творі [3 МИО 2.1]; *обирає* твори відповідно до свого настрою; пояснює, від чого дістає насолоду; добирає твори для поліпшення свого настрою [3 МИО 2.1]; [3 МИО 3.4] *відтворює* емоційні враження від твору мистецтва улюбленими художніми засобами [3 МИО 3.4]; *порівнює* свої настрій та почуття із тими що	Самопізнання через сприймання творів мистецтва. Вербальний опис вражень, емоцій, викликаних творами. Використання у сприйманні творів різних видів мистецтва для задоволення та поліпшення власного емоційного стану. Самовираження у художньо-творчій діяльностіРозуміння значення мистецтва у житті людини.

втілені ухудожньому творі (на основі діалогу між автором та глядачем) [3 МИО 2.1].	
Комунікація через мистецтво	
характеризує власну творчість за поданими орієнтирами; [3 МИО 3.1]; *пояснює,* що вдалося чи не вдалося; визначає за допомогою вчителя/ вчительки труднощі; *обирає* (за допомогою вчителя/ вчительки) спосіб удосконалення[3 МИО 3.2]; *презентує* результати власної творчості (співає улюблені пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо) перед рідними, однолітками [3 МИО 3.2]; *пояснює* задум [3 МИО 3.2];	Презентація власних творчих досягнень. Оцінювання власної творчості за поданими орієнтирами.
визначає досягнення однолітків у художньо-творчій діяльності, виявляючи доброзичливість у висловлюваннях; [3 МИО 3.3];	Оцінювання творчих здобутків однолітків за спільно визначеними орієнтирами.
обговорює з іншими враження від сприймання творів різних видів мистецтва та творчої діяльності, поважаючи уподобання інших[3 МИО 3.3];	Виховні ситуації на основі творів мистецтва (обговорення сюжетів, характерів, вчинків, дій персонажів, створюваних мистецькими засобами).
бере участь у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, виставках, фестивалях, інсценізаціях народних обрядів, арт-мобах, тижнях мистецтва тощо), у колективних творчих проектах, зокрема із використанням засобів улюбленого виду мистецтва і художньо-творчої діяльності [3 МИО 3.3];	Колективне виконання творчого задуму. Оцінювання і самооцінювання у колективній творчості. Проведення шкільних мистецьких заходів.
виконує різні дії / ролі в колективному творчому процесі, *виявляючи повагу* до інших [3 МИО 3.3]	Дотримання правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.

4клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Художньо-творча діяльність	
виконує дитячі пісні (зокрема, музичний фольклор, називаючи жанри виконуваних пісень (колискові, закличні, веснянки, щедрівки тощо), в*иконує* простіканони; [4 МИО 1.1]; *добирає* засоби музичної виразності (темп, динаміку, штрихи, тембр), необхідні для створення образу пісні, пропонуючи різні варіанти; [4 МИО 1.1]; [4 МИО 1.2]; *пояснює* значення вокальних вправ для правильного виконання; *стежить* за точністю і виразністю інтонування, чіткістю дикції (вимови),фразування; *стежить* за співацькою поставою, диханням; [4 МИО 3.1];	Спів (співацька постава, дихання, фразування,дикція, відтворення характеру, настрою). Створення образу пісні. Інтонування. Оперування засобами виразності та способамистворення вокального і вокально-ансамблевого(хорового) художнього образу
грає в ансамблі нескладні композиції (трикутник, бубон, барабан, тріскавки, сопілка (за умови	Гра на музичних інструментах: створення варіантівритмічного

дотримання гігієни користування), ксилофон, металофон, синтезатор тощо); [4 МИО 1.1]; *самостійно добирає* тембр музичного інструменту для передачі відповідного образу, пояснює свій вибір; *демонструє* способи звуковидобування на найпростіших інструментах; [4 МИО 1.1]; [4 МИО 2.1];	супроводу до пісні, відтворення ритмічних послідовностей на різних інструментах; гра в ансамблі (зокрема, за заданими простими ритмічними рисунками).
орієнтується в поняттях музичної грамоти (звук, мелодія, акомпанемент, музична форма, динаміка, схеми диригування (на 2/4; 3/4) тощо); *орієнтується* в нотному записі (за доцільності длявиконання); *читає* і *виконує* найпростіший ритмічний супровід, зокрема в різних темпах та динаміці, в русі (плескання, відбивання ногами та з використанням ударних інструментів; [4МИО 2.2] *імпровізує* голосом (музичні, мовленнєві інтонації),на музичних інструментах; *створює* найпростіші ритмічні варіації супроводу до пісні або інструментальної мелодії (2/4, 3/4, 4/4), *самостійно добирає* різноманітні інструменти для супроводу, *імпровізує із поєднанням* (чергуванням) співу та гри на музичних інструментах. [4 МИО 1.2]	Ознайомлення з елементарною музичною грамотою (за необхідністю для художньо-творчої діяльності), зокрема необхідною для виконання, читання і запису найпростіших ритмічних послідовностей. Визначення виконавських труднощів.
дотримується правил техніки безпеки; *добирає* інструменти, художні матеріали відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно-прикладне, тощо), в якому працює [4 МИО 1.1]; *виконує* площинні живописні та графічні зображення; об'ємні композиції [4 МИО 1.3]; *дотримується* правил зображення об'ємних предметів [4 МИО 1.1]; *спостерігає* залежність впливу освітлення на зміну кольору [4 МИО 1.3]; *використовує* емоційні можливості кольору: висвітлення та затемнення кольорів [4 МИО 1.1]; *розрізняє* види штрихування для передавання об'єму зображуваного об'єкту [4 МИО 1.1];	Використання правил культури роботи, гігієни і техніки безпеки під час художньо-творчої діяльності. Бачення (при спрямуванні вчителя) недоліків у своїй роботі та виправляння їх. Вільне користування (традиційними та сучасними) графічними, живописними інструментами та матеріалами під час художньо-творчої діяльності в різних художніх техніках
передає характерні особливості жіночого, чоловічого, дитячого образів, професії через одяг та зовнішні ознаки; особливості будови птахів, тварин і пластичну виразність руху; характер силуетної форми архітектурних споруд [4 МИО 1.3]; *створює* відкриту чи закриту декоративну композицію (на площині або в об'ємі) [4 МИО 1.2];	Ліплення з пластичних матеріалів пластичним і конструктивним способом. Вирізування з паперу, конструювання з природного матеріалу.
має уявлення про види і характерні особливості народних художніх промислів України [4 МИО	Використання різних засобів образотворчої виразності для

2.1]; *виділяє* композиційний центр головне і другорядне у сюжетній композиції [4 МИО 1.1]; *дотримується* цілісності при створенні композиції[4 МИО 1.1]; *використовує* елементарні закони перспективи передаючи плановість простору у площинних зображеннях, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів [4 МИО 1.2]; під час створення композиції *використовує* усю площину аркуша [4 МИО 1.1]; *конструює та створює* прості композиції з паперу, художніх, природних та підручних матеріалів, самостійно *добирає* складові композиції [4 МИО1.2]; *міксує* техніки та матеріали (гуаш, фломастер, витинання) для втілення власного задуму (зокрема,інсталяція) [4МИО 1.2];	створення образів у жанрах: натюрморт, портрет, побутовий жанр, анімалістичний жанр та ілюструванні літературних творів. Зображення багатопланової композиції з 2-х (3-х) об'ємних предметів (натюрморт), просторової композиції (пейзаж), тематичної композиції (побутовий жанр); декоративної композиції в об'ємі (ліплення, чеканка) або на площині (розпис, витинання, керамічна народна іграшка тощо).
поєднує засоби різних видів мистецтва для втілення художнього задуму [4 МИО 1.2];	Створення синтетичного художнього образу.
імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести, хода, мовлення, зміна темпоритму); пластично *інтонує* інструментальну музику (без слів), передаючи настрій; [4 МИО 1.2]; *самостійно добирає і пояснює* виразні засоби різних мистецтв для створення синтетичного образу (темп, тембр голосу, динаміка, рухи, міміка, колір і форма костюму, гриму, деталей оформлення простору), покладаючись на власний досвід; [4 МИО 1.1]; [4 МИО 2.2]	Інсценізація, найпростіші театральні етюди (створення театралізованих образів, зокрема, під час рольового виконання пісні, музичного твору з характерною сюжетною програмою).
створює сценічні інтерпретації пісенних образів, *виконує* нескладні ролі (в тому числі, пісні «у ролях»), [4МИО 1.1]; [4МИО 2.2]; *грає* елементарні театральні етюди (перевтілюється у запропонованих персонажів; [4 МИО 1.2]; *вправляється* над інтонацією мовлення, диханням; дикцією, мімікою, жестами; *імітує* характерні рухи, ходу, звуки, міміку, інтонацію і тембр, ритм мовлення, *пояснює різницю* у виборі засобів виразності характерних персонажів); [4 МИО 1.1]; [4 МИО 2.2]	Елементарне вправляння у сценічній поведінці, участь в ансамблевих формах театралізацій, інсценізацій. Імпровізація засобами пантоміми (міміка, жести), у тому числі з партнерами.
рухається під музику, *використовуючи* відомі танцювальні елементи (народні, сучасні, спортивні тощо) відповідно до стилю музики; [4МИО 1.1]; [4МИО 2.2] *демонструє* елементи деяких народно-сценічних та побутових танців (гопак, козачок, вальс, полька, мазурка, полонез, лезгінка тощо); [4МИО 1.1]; [4 МИО 2.2] *узгоджує* рухи з музичним супроводом (співом),	Відтворення елементарних танцювальних елементів.

орієнтується у сценічному (танцювальному) просторі; використовує найпростіші прийоми сценічної поведінки (вітання, поклони, звернення до публіки тощо); [4 МИО 3.2]; [4 МИО 3.3]; *добирає* атрибути для підсилення виразності (із запропонованих або знайомих предметів); [4 МИО1.1];	
експериментує зі знайомими художніми техніками, звуками різних тембрів (вокальними таінструментальними, у тому числі із доцільним застосуванням шумових ефектів), з лініями, кольорами, формами, матеріалами тощо [4МИО 1.2], *придумує* образи, використовуючи знайомі виразні засоби та способи творення (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори тощо), якими можевиразити свої почуття та емоції, *доцільно комбінує* елементи для втілення ідеї в художньому образі [4 МИО 1.1];	Елементарне оформлення сценічного простору дляінсценізацій, театралізацій (створення бутафорії, деталей реквізиту. Елементи гриму. Виразність костюма). Експериментування зі звуками (тембрами, регістрами), ритмами, рухами, лініями, кольорами,формами, матеріалами тощо.
виокремлює і фіксує в доступний спосіб (фото, аудіо, відеозйомка, замальовки тощо) цікаві явища довкілля, *використовує* (поєднує, комбінує) їх у творчій діяльності [4 МИО 1.3]; *організовує* середовище навколо себе: *пропонує* ідеї його оформлення та можливі засоби їх художнього втілення [4 МИО 1.3]; *створює* елементи композиції / декору для оформлення середовища, в якому живе і навчається; *використовує* побачене і почуте в художньо-творчій діяльності [4 МИО 1.3];	Дослідження довкілля, фіксація і використанняспостережень із власного досвіду для створення художніх образів (повадки тварин; характерні особливості ходи, жестів людей різного віку, інтонація мовлення і пластики людини в різних життєвих ситуаціях тощо). Прикрашання місця, де навчається, живе.
розпізнає власні емоції від різних видів мистецькоїдіяльності [4 МИО 3.4]; *визначає* улюблені види мистецької діяльності, займається ним/ ними у вільний час для задоволення; пояснює свій інтерес до певного виду діяльності; обирає їх відповідно до свого настрою, визначає твори мистецтва, звернення до яких поліпшує настрій [4 МИО 3.4];	Самопізнання і самовираження в художньо-творчійдіяльності. Використання видів мистецької діяльності та власних уподобань для задоволення та поліпшенняемоційного стану.
дотримується загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо) [4МИО 3.3]	Виховання культури глядача, слухача.
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
емоційно сприймає твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; *відтворює* емоційні враження мистецтва різними художніми засобами *пояснює,* що подобається або не подобається у творі [4 МИО 2.1];	Сприймання творів різних видів мистецтва. Опанування виразними засобами (елементами) різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр, хореографія, кіно тощо).
вирізняє і характеризує елементи музичної мови, застосовані для характеристики музичного образу	Вербальна характеристика змісту творів, які мають зображальну або

(мелодія, темп, динаміка, ритм, регістр, характер музичної інтонації; тембр та склад виконавців (соліст, хор, оркестр, деякі тембри музичних інструментів), лад (мажор, мінор), *розпізнає* музичні форми (рондо, варіації) [4 МИО 2.1]; [4 МИО 2.2];	літературну (сюжетну)програму, яскраво виражену жанрову основу (знайомі танці, пісня – колискова, коломийка інші)
вирізняє і характеризує елементи художньої мови творів образотворчого мистецтва, застосовані для характеристики художнього образу: кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), елементи композиції твору (центр, головне і другорядне, симетрію та асиметрію) [4 МИО 2.2]; *цілісно охоплює увагою* художній твір; зосереджується на характерних деталях; *виявляє* здатність керувати увагою під час сприймання; *відзначає кульмінацію* у музичному творі, танці, виставі; [4 МИО 2.1];	Сприймання синтетичних образів.
порівнює музичні та візуальні, сценічні, хореографічні образи, [4 МИО 2.2] *зіставляє* художні образи та явища довкілля (за допомогою вчителя); [4 МИО 1.3] [4МИО 2.2]; *вирізняє* елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики цілісного художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, грим, реквізит, освітлення, музичне оформлення театрального/екранного твору; [4 МИО 2.2]	Зіставлення і характеристика виразних засобів різних видів мистецтва (музичне, образотворче, театр, хореографія, кіно тощо).
вирізняє і порівнює засоби виразності різних видів мистецтва *у* створенні подібних образів (зокрема, персонажів казок, тварин, героїчних, фантастичних інших характерних образів, явищ природи) [4 МИО 2.2]; *розпізнає та характеризує* художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо);	Зіставлення художніх образів, подібних за сюжетомта втілених у різних видах мистецтва.
розрізняє засоби та характеризує музичні твори вокальні та інструментальні (симфонічні), хорові; *називає* знайомі інструменти оркестру; *розрізняє* тембри вокальних голосів; *характеризує твори* живопису, графіки, скульптури, *розрізняє* засоби художньої виразності [4 МИО 2.2]; *розрізняє та характеризує* виразні засоби різновидів театрального мистецтва (драматичний, ляльковий, музичний – опера, балет, мюзикл), народної, класичної, сучасної хореографії; [4 МИО 2.2] *розрізняє та характеризує* виразні засоби анімаційних фільмів; [4 МИО 2.2]	Мистецько-понятійна пропедевтика. Мистецька обізнаність. Різновиди музичного (вокальна, інструментальна, вокально-інструментальна, хорова, симфонічна музика), образотворчого (живопис, графіка, скульптура). Поняття про мистецтво архітектури. Сценічні мистецтва: театр (драматичний, ляльковий, зокрема, види ляльок, музичний); хореографія (народна, класична, сучасна, зокрема деякі народно-сценічні та побутові танці - гопак, козачок, вальс, полька,

наводить приклади жанрів циркового мистецтва, покладаючись на власний досвід; [4 МИО 2.2] *розпізнає з*а характерними ознаками деякі жанри музичного і музично-театрального (пісня, танець, опера, балет, мюзикл тощо); [4 МИО 2.2] *має уявлення* про етнічне походження і *характеризує* елемент деяких народних танців (гопак, козачок, полька, мазурка, лезгінка тощо); [4МИО 2.2]	мазурка, полонез тощо). Цирк. Екранні мистецтва (кінофільм, мультфільм, зокрема різновиди анімації – (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна).
називає характерні особливості жанрів образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (краєвид), натюрморт, анімалістичний тощо); види орнаментів за змістом (рослинний, геометричний тощо) та застосуванням (стрічковий, розетка), види анімації (мальована, лялькова, пластилінова, комп'ютерна) [4 МИО 2.2].	Жанри образотворчого мистецтва (портрет, пейзаж (краєвид), натюрморт, анімалістичний тощо); Видиорнаментів за змістом (рослинний, геометричнийтощо) та застосуванням (стрічковий, розетка). Мистецькі професії відповідно до видів мистецтва.
порівнює природні форми, образи довкілля з їх художнім трактуванням [4 МИО 2.1];	Дослідження довкілля. Проведення паралелей міжявищами довкілля і художніми образами в різних видах мистецтва.
розпізнає і характеризує власні емоції, враження відсприймання мистецьких творів [4 МИО 3.4]; *пояснює,* що подобається або не подобається у творі,[4 МИО 3.4] *порівнює свої уподобання* щодо різних видів мистецтва [4 МИО 3.4]; *визначає* свої враження від різних творів одного виду мистецтва (за жанрами, настроями, образами, засобами виразності тощо) [4 МИО 3.3]; [4 МИО 3.4]; *вирізняє* і обирає для сприймання твори мистецтва, що змінюють або передають його / її настрій [4 МИО 3.4]; *рекомендує* улюблені твори для сприймання іншим[4 МИО 3.3].	Самопізнання через сприймання творів мистецтва.Вербальний опис вражень, емоцій, викликаних творами. Самокорекція емоційних станів засобамимистецтва. Використання творів різних видів мистецтва длязадоволення та поліпшення власного емоційного стану.
Комунікація через мистецтво	
характеризує власну творчість за поданими орієнтирами, *аналізує* свої досягнення, свої сильні сторони, *визначає* за допомогою вчителя/ вчительки необхідні для самовдосконалення дії; [4 МИО 3.1]; *обирає* (за допомогою вчителя/ вчительки) спосіб удосконалення та може його пояснити; [4 МИО 3.1];	Презентація власних творчих досягнень. Оцінювання власної творчості за поданимиорієнтирами. Відстоювання права на самовираження.
презентує створені художні образи, обираючи за допомогою вчителя спосіб презентування (спів, танцювальні рухи, пантоміма, витвори образотворчого мистецтва, інформаційні технології) перед рідними, однолітками, молодшими учнями [4 МИО 3.2];	Виховні ситуації на основі творів мистецтва (обговорення сюжетів, характерів, вчинків, дій персонажів, створюваних мистецькими засобами). Порівняння сюжетів, вчинків тощо персонажів творів з життєвими

пояснює задум, *захищає* свою позицію [4 МИО 3.2];	ситуаціями.
визначає досягнення в художньо-творчій діяльності однолітків, виявляючи об'єктивність і доброзичливість у висловлюваннях [4 МИО 3.1]; *обговорює* з іншими враження від сприймання творів різних видів мистецтва та творчої діяльності, поважаючи уподобання та інтереси інших; *ділиться* своїми спостереженнями у довкіллі та соціумі [4 МИО 3.3];	Оцінювання творчих здобутків однолітків. Колективне виконання творчого задуму. Оцінювання і самооцінювання у колективній творчості.
знаходить просту мистецьку інформацію (підручники, енциклопедії; аудіо- та відеозаписи, інтернет-ресурси тощо), *ділиться* нею з іншими, пояснює свої уподобання; [4 МИО 3.2]; [4 МИО 3.3];	Робота з найпростішими джерелами інформації.
бере участь у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, інсценізаціях народних обрядів, арт-мобах, тижнях мистецтва тощо), колективних творчих проектах, зокрема із використанням засобів різних видів мистецтва і художньо-творчої діяльності [4 МИО 3.3]; *виконує різні дії* / ролі в колективному творчому процесі;	Участь у шкільних мистецьких заходах. Участь в оформлення художніми засобами немистецьких заходів (олімпіад, тематичнихранків, спортивних змагань тощо).
дотримується правил взаємодії і творчої співпраці, *виявляє повагу* до інших [4 МИО 3.3]	Дотримання правил творчої співпраці, взаємодії,комунікації. Партнерство на сцені (у виконавській музичній або театральній творчості).

Фізична культура
(навчальний предмет)

Фізкультурна освітня галузь

Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

– розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;

– використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;

– формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;

– розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**:

«Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ

корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

3 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Рухова діяльність	
має уявлення про історію виникнення Олімпійських ігор; *називає* олімпійське гасло та символ Олімпійських ігор; *пояснює* вплив позитивних та негативних чинників на стан здоров'я учнів [3 ФІО 2.2]; *добирає* спортивний інвентар відповідно виду спорту [3 ФІО 1.2];	Історія виникнення Олімпійських ігор. Символи, ритуали і церемонії Олімпійських ігор. Вплив позитивних та негативних чинників на стан здоров'я учнів. Спортивний інвентар для різних видів спорту.
контролює свій фізичний стан за частотою серцевих скорочень, диханням та самопочуттям перед фізичними навантаженнями в процесі та після занять [3 ФІО 2.1]; [3 ФІО 2.2];	Оцінка фізичного стану за частотою серцевих скорочень, диханням та самопочуттям в процесі занять фізичною культурою.
виконує організовуючі вправи команди на перешикування з однієї шеренги уступами за розрахунком 9, 6, 3, на місці [3 ФІО 1.1]; *виконує* загальнорозвивальні вправи з предметами (малі м'ячі, скакалки) та без предметів [3 ФІО 1.1];	Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи. Загальнорозвивальні вправи з предметами (малі м'ячі, скакалки) та без предметів.
розрізняє та виконує присідання, виси, упори: *присідання,* нахили тулуба у сіді з різними положеннями ніг; перехід із сіду на правому стегні у сід на лівому стегні; *виси та упори* – згинанняі розгинання рук в упорі на стегнах, в упорі лежачи; перехід із упору присівши в упор стоячи, із упору лежачи в упор лежачи боком і навпаки; упор на перекладині [3 ФІО 1.2];	Фізичні вправи: присідання, нахили,виси та упори.

виконує елементи акробатики: перекид назад в упор стоячи на колінах, в упор присівши; два перекиди вперед; “міст” із положення лежачи [3 ФІО 1.2];	Елементи акробатики.
володіє навичками пересувань: *ходьба* по гімнастичній лаві з високим підніманням стегна, *біг* до 30 м, рівномірний біг почергово з ходьбою до 1200 м; рівномірний біг до 900 м [3 ФІО 1.2];	Вправи для оволодіння навичками пересувань (ходьба, біг).
виконує вправи з пересування танцювальними кроками: ритмічне поєднання рухів і кроків, підскоків; танцювальні імпровізаційні вправи босоніж;	Пересування танцювальними кроками.
виконує вправи з лазіння по похилій гімнастичній лаві (кут нахилу 45 градусів) однойменним та різнойменними способами; лазіння по гімнастичній стінці різнойменними та однойменним способом (вгору, вниз, по діагоналі, праворуч, ліворуч); [3 ФІО 1.2];	Лазіння різними способами по гімнастичній лаві, гімнастичнійстінці.
виконує вправи з лазіння по канату, закріпленому над похилою гімнастичною лавою (лежачи на спині на похилій лаві) [3 ФІО 1.2];	Лазіння по канату.
володіє навичками метання м’яча у вертикальну ціль (мішень 1м х 1м) на висоті 3 м з відстані 3 – 4 м на дальність відскоку; метання м’яча з різних вихідних положень [3 ФІО 1.3];	Вправи для формування навичокволодіння малим м’ячем.
виконує вправи з великим м’ячем: елементами *баскетболу* – тримання баскетбольного м’яча; передачі м’яча двома руками відгрудей на місці; ловіння м’яча; передачі м’яча двома руками від грудей у ціль і ловіння його після відскоку від підлоги; ведення м’яча на місці та під час ходьби правою та лівою рукою; *елементи футболу* – удари м’яча внутрішньою та середньою частиною підйому по нерухомому м’ячу у вертикальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м) та горизонтальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м), ведення м’яча вивченими способами між стійками і їх обведенням; жонглювання м’ячем (хлопці), повітряною кулькою (дівчата) [3 ФІО 1.3];	Вправи для формування навичок володіння великим м’ячем. Елементи баскетболу. Елементи футболу.
застосовує вивчені прийоми в іграх з *міні-баскетболу* та міні-футболу [3 ФІО 3.1];	Гра в міні-баскетбол та міні-футбол.
виконує стрибки*:* зі скакалкою на одній, двох ногах [3 ФІО 1.3]; *стрибки* у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку) способом “зігнувши ноги” [3 ФІО 1.1]; *стрибки* у довжину з місця, з розбігу 5-7 кроків способом“зігнувши ноги”; стрибки “у кроці” [3 ФІО 1.1];	Вправи для оволодіння навичками стрибків. Стрибки у висоту з прямого розбігу “зігнувши ноги”. Стрибки у довжину з місця і розбігу.
виконує фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: *сили* – увисі піднімання зігнутих і прямих ніг до кута 90 градусів; у положенні лежачи на спині піднімання прямих ніг до кута 90 градусів; у положенні лежачи на спині згинання і розгинання рук, утримуючи обтяження до 1 кг; підтягування у висі лежачи на низькій перекладині [3 ФІО 1.2];	Фізичні вправи для розвитку сили. Фізичні вправи для розвиткушвидкості. Фізичні вправи для розвитку витривалості. Фізичні вправи для розвитку гнучкості.

швидкості – біг за м'ячем, обручем, що котиться; прискорення до10 м; підкидання і ловіння малого м'яча почергово правою і лівоюрукою [3 ФІО 1.2]; *витривалості* – рівномірний біг у повільному темпі до 6 хв. (з можливим переходом на ходьбу, враховуючи індивідуальні особливості учня) [3 ФІО 1.2]; *гнучкості* – рухи руками, ногами і тулубом з поступовимзбільшенням амплітуди рухів; вправи біля гімнастичної стінки:пружинясті нахили тулуба, махи ногами у різних площинах; вправи на розтягування; викрути рук вперед і назад, тримаючи гімнастичну палицю або скакалку; *координації* – пересування по обмеженій і підвищеній опорі з подоланням перешкод; вправи зі зміною положення тіла у просторі; "човниковий " біг 4 по 9 м [3 ФІО 1.2]	Фізичні вправи для розвитку координації.
добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: вправи для м'язів шиї, плечового пояса, верхніх кінцівок, спини, живота, тулуба та нижніх кінцівок; *загальнорозвивальні вправи в русі:* ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, вправи на координацію, викрути тулуба; *загальнорозвивальні вправи з предметами*: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби [3 ФІО 1.2]; [3 ФІО 2.2]; *вправи* для попередження плоскостопості: *х*одьба, біг на носках, ходьба перекатами з п'яти на носок, "гусінь", "ведмідь клишоногий", стрибки [3 ФІО 1.2]; [3 ФІО 2.2];	Фізичні вправи для формування постави і профілактики плоскостопості. Загальнорозвивальні вправи в русі. Вправи на координацію. Загальнорозвивальні вправи з предметами. Вправи для попередження плоскостопості.
володіє навичками пересувань на лижах вивченими ходами (одночасний, безкроковий, поперемінний, двокроковий) на відстань до 1000 м; *спуски* у низькій стійці; *підйоми* "драбинкою"; *гальмування* "плугом"; *"*напівплугом";* [3 ФІО1.1]; [3 ФІО 3.2];	Вправи для оволодіння навичкамипересувань на лижах (одночасний, безкроковий, поперемінний, двокроковий). *
виконує вправи у воді – стрибок у воду з бортика; багатократні видихи у воду із зануренням*;* рухи руками і ногами як у плаванні стилем кроль на грудях; узгодження рухів руками із диханням; ковзання на грудях з наступним підключенням роботи ніг, рук і дихання; подолання дистанції до 15 м вивченим способом. *[3 ФІО 1.1];	Вправи для оволодіння навичками плавання. *
дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у воді*[3 ФІО 3.2]	Правила безпечної поведінки на воді.
Ігрова та змагальна діяльність	
бере участь у рухливих, спортивних іграх та естафетах, ефективно взаємодіє з однолітками для досягнення спільнихкомандних цілей [3 ФІО 1.3]; [3 ФІО 3.1]; [3 ФІО 3.3]; *дотримується правил* безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності [3 ФІО 2.1]; [3 ФІО 3.2]	Рухливі ігри. Техніка і тактика спортивних ігор(баскетбол, футбол). Правила безпечної поведінки в процесі рухової, ігрової та змагальноїдіяльності.

*Оволодіння навичками плавання за наявності в ЗЗСО відповідних умов
**Оволодіння навичками пересувань на лижах за наявності в ЗЗСО відповідних умов

4 клас

Очікувані результати навчанняздобувачів освіти	Зміст навчання
Рухова діяльність	
має уявлення про фізичне виховання в Запорізькій Січі;	Фізичне виховання в ЗапорізькійСічі.
розуміє роль фізичних вправ для розвитку кістково-м'язової, серцево-судинної та дихальної системи організму [4 ФІО 2.2];	Роль фізичних вправ для розвиткукістково-м'язової, серцево-судинної та дихальної системи організму.
володіє навичками моделювання рухової діяльності відповідно до визначених навчальних завдань [4 ФІО 1.2];	Закономірності моделюваннярухової діяльності
виконує організовуючі вправи перешикування із колони по одному в колону по два (чотири) дробленням і зведенням і, навпаки, із колони по два (чотири) розведенням і злиттям; поняття про частини і точки розмітки гімнастичної зали [4 ФІО 1.1];	Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи.
виконує загальнорозвивальні вправи в парах, з великими м'ячами, з обручами, з гантелями (500 г) [4 ФІО 1.3];	Загальнорозвивальні вправи в парах, з великими м'ячами, з обручами, з гантелями (500г)
розрізняє та виконує сід ноги нарізно на паралельних брусах (хлопці); виси та упори – упор на низьких паралельних брусах; махом однієї та поштовхом другої ноги переворот в упор на низькійперекладині (хлопці); махом однієї та поштовхом другої ноги переворот в упор на нижню жердину (дівчата); із упору на низькій перекладині (хлопці) і на нижній жердині (дівчата) зіскок зповоротом на 90˚ [4 ФІО 1.2];	Фізичні вправи на низьких паралельних брусах.
елементи акробатики: "міст" із положення стоячи (з допомогою); стійка на голові й руках із зігнутими ногами (хлопці, з допомогою) [4 ФІО 1.2];	Елементи акробатики.
володіє навичками пересувань: ходьба по спіралі; шеренговим кроком; *біг* по слабопересіченій місцевості до 1000 м; біг 30 м з низького старту; біг по прямій; фінішування; біг зі зміною лідера [4 ФІО 1.1]; *танцювальні кроки:* "бігунець"; "голубець"; ритмічні завдання; фрагмент танцю "Гопак" (32 такти) [4 ФІО 1.1]; *лазіння* по вертикальному канату в три прийоми; лазіння по горизонтальному канату; подолання лазінням [4 ФІО 1.1];	Вправи для оволодіння навичками пересувань (ходьба, біг). Танцювальні кроки. Лазіння по вертикальному та горизонтальному канату.
володіє навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання м'яча у вертикальну ціль (мішень 1м х1 м) на висоті 3 м з відстані 3 – 4 м на дальність відскоку; метання м'яча з різних вихідних положень [4 ФІО 1.2];	Вправи для формування навичок володіння малим м'ячем.

[4 ФІО 1.3];	
виконує вправи з великим м'ячем: *елементи баскетболу* – ловіння і передачі м'яча двома руками від грудей на місці та в русі (у парах, трійках, колонах); ловіння і передачі м'яча однією рукою від плеча; ведення м'яча правою і лівою рукою із зміною напрямку, швидкості, висоти відскоку, з обведенням стійок; кидки м'яча у кошик з близьких та середніх дистанцій однією рукою від плеча; [4 ФІО 1.2]; [4 ФІО 1.3]; *елементи футболу* – удари м'яча вивченими способами на точність; фінти "відходом", "ударом", "зупинкою"; віднімання м'яча вибиванням у суперника [4 ФІО 1.2]; [4 ФІО 1.3]; *елементи гандболу* – ловіння м'яча двома руками; передачі м'яча однією рукою на місці (в парах, трійках, колі); кидок м'яча зігнутою рукою зверху; ведення м'яча правою і лівою рукою; [4 ФІО 1.2]; [4 ФІО 1.3];	Вправи для формування навичок володіння великим м'ячем. Елементи баскетболу. Елементи футболу. Елементи гандболу.
застосовує вивчені прийоми в іграх міні-баскетболу, міні-футболу та міні-гандболу [4 ФІО 1.3]; [4 ФІО 3.2]; [4 ФІО 3.2]; [4 ФІО 3.3];	Гра в міні-баскетбол, міні-футбол та міні-гандбол.
виконує: *стрибки* зі скакалкою на одній, двох ногах, обертаючи скакалку вперед і назад з проміжними та без проміжних стрибків; стрибки, обертаючи скакалку вперед із перехрещуванням рук (дівчата) [4 ФІО 1.1]; *стрибки* у висоту з розбігу способом "переступання" [4 ФІО 1.1]; *стрибки* у довжину з розбігу 7–9 кроків способом "зігнувши ноги"[4 ФІО 1.1];	Стрибки зі скакалкою. Стрибки у висоту з розбігу способом "переступання". Стрибки у довжину з розбігу способом "зігнувши ноги".
виконує фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: *сили* – загальнорозвивальні вправи з набивними м'ячами (вага – 1 кг), з гантелями (500 г); сидячи згинання та розгинання рук в упорі ззаду (руки на гімнастичній лаві); утримування ніг під кутом 45˚ у положенні лежачи на спині [4 ФІО 2.3]; *швидкості* – біг з високим підніманням стегна через предмети (кубики, набивні м'ячі тощо); біг з різних вихідних положень на дистанцію 10-15 м; біг з прискоренням за сигналом; багатократні кидки м'яча у стіну в максимальному темпі [4 ФІО 2.3]; *витривалості* – повторний біг 3-5 по 30 м; стрибки зі скакалкою до 2хв.; рівномірний біг до 6 хв [4 ФІО 2.3]; *гнучкості* – вправи на розтягування в парах; пружинчастіпохитування у положенні "шпагат" (у різних площинах); нахили тулуба назад у різних вихідних положеннях (із допомогою); пружинчасті нахили тулуба із різних вихідних положень [4 ФІО 2.3]; *координації* – подолання смуги перешкод (разом з	Фізичні вправи для розвитку сили. Фізичні вправи для розвитку швидкості. Фізичні вправи для розвитку витривалості. Фізичні вправи для розвитку гнучкості.

акробатичними елементами, висами перелізаннями); “човниковий” біг [4 ФІО 2.3];	Фізичні вправи для розвитку координації.
складає та виконує комплекси фізичних вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості; *дотримується* вимог щодо послідовності виконання вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості [4 ФІО 1.2]; [4 ФІО 2.2];	Комплекси фізичних вправ на формування правильної постави тазапобігання плоскостопості. Правила дотримання вимог щодо послідовності виконання вправ на формування правильної постави та запобігання плоскостопості.
володіє навичками пересувань на лижах до 1200 м вивченими ходами; *лижні ходи* – одночасні ходи; навперемінний двокроковий хід; *спуски* – вибір стійки відповідно до висоти схилу *;* *підйоми* – “ялинкою”; вибір способу підйому, залежно від рельєфусхилу; *гальмування* вивченими способами*;* * [4 ФІО 1.1]; [4 ФІО 3.2];	Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах: лижні ходи, спуски, підйоми, гальмування. *
виконує вправи у воді – ковзання на спині (руки притиснуті до тулуба); ковзання на спині (руки притиснуті до тулуба) з підключенням роботи ніг як під час плавання способом на спині; ковзання на спині з підключенням роботи ніг як під час плавання способом кроль на спині і гребка однією рукою, одночасного гребкаобома руками, навперемінного гребка правою та лівою рукою; подолання дистанції до 25 м; *[4 ФІО 1.1];	Вправи для оволодіннянавичками плавання. *
дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників на воді [4 ФІО 3.2]	Правила безпечної поведінки на воді.
Ігрова та змагальна діяльність	
бере участь у рухливих іграх, спортивних іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих та спортивних ігор [3 ФІО1.3]; [3 ФІО 3.1]; [3 ФІО 3.3]; *дотримується правил* безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності [3 ФІО 3.2]	Рухливі ігри. Техніка і тактика спортивних ігор (баскетбол, футбол, гандбол, волейбол). Правила безпечної поведінки в процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності.

* Оволодіння навичками плавання за наявності в ЗЗСО відповідних умов

* Оволодіння навичками пересувань на лижах за наявності в ЗЗСО відповідних умов

Генеральний директор директорату
дошкільної, шкільної, позашкільної
та інклюзивної освіти Олег ЄРЕСЬКО